

Edició i estudi filològic d'un manuscrit aljamiat trilingüe (MS. 122 de l'Arxiu del Regne de Mallorca) del segle XIV

Idan Pérez

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

UNIVERSITAT DE BARCELONA
FACULTAT DE FILOLOGIA
DEPARTAMENT DE FILOLOGIA SEMÍTICA

Tesi doctoral de: Idan Pérez
Programa de doctorat: El gresol de la mediterrània antiga
(2002-2004)

EDICIÓ I ESTUDI FILOLÒGIC D'UN
MANUSCRIT ALJAMIAT TRILINGÜE
(MS. 122 DE L'ARXIU DEL REGNE DE
MALLORCA) DEL SEGLE XIV

Director: Dr. José Ramón Magdalena Nom de Déu
Barcelona – Jerusalem 2011 (5771)

Abreviatures	7
0. Introducció	9
I. ESTUDI DEL MANUSCRIT	13
1. Codicologia	13
2. Paleografia	15
3. Estructura	18
4. Les llengües	18
4.1 L'hebreu	19
4.2 El català	20
4.3 El judeoàrab	22
4.3.1 Períodes del judeoàrab	22
4.3.2 Característiques lingüístiques del judeoàrab	23
4.3.3 El manuscrit	25
4.3.3.1 Vocalisme	28
4.3.3.1.1 Vocals breus	28
4.3.3.1.2 Vocals llargues	28
4.3.3.1.3 Escripura plena	29
4.3.3.1.4 Àlif maqṣūra	29
4.3.3.2 Consonants	29
4.3.3.2.1 Hamza	29
4.3.3.2.2 Ṭā'	30
4.3.3.2.3 Ḍāl	30
4.3.3.2.4 Ṣā'	30
4.3.3.2.5 Ḍād	30
4.3.3.3 Morfologia	31
4.3.3.3.1 Demonstratius	31
4.3.3.3.1.1 Demonstratius de proximitat	31
4.3.3.3.1.2 Demonstratius de llúnyania	31
4.3.3.3.2 Pronoms indefinits	31
4.3.3.3.3 Pronoms personals	31
4.3.3.3.4 Numerals	31
4.3.3.3.5 Preposicions	33
4.3.3.4 Partícules i expressions freqüents	33
4.3.3.5 Verbs	33
4.3.3.6 Lèxic	34
5. Contingut	36
5.1 Les cèdules	35
5.1.1 Història	35
5.1.2 Edició de les cèdules	39
5.2 El còdex 122	47
5.2.1 Prestadors	48
5.2.2 Notaris	48
5.2.3 Préstecs	49
5.2.3.1 El préstec i l'interès en el judaisme	49
5.2.3.2 Els préstecs registrats en el còdex 122	51

6. Metrologia	94
6.1 Monedes	94
6.2 Mesures	95
7. Onomàstica	96
7.1 Introducció	96
7.2 Fonts llatines	97
7.2.1 Llistes de monedatge de morabatí	97
7.2.2 Llista de deutors de l'aljama de Mallorca (1339)	98
7.2.3 Llista d'homes d'armes (1359)	98
7.2.4 Llista de qüerns de setmana	99
7.2.5 Llista de contribuents al socors en guerra (1364)	99
7.3 Fonts hebraiques	99
7.3.1 Resposta	99
7.3.2 Documentació arxivística	100
7.4 Toponímia	102
7.5 Antropònims	103
7.5.1 Jueus	103
7.5.2 Cristians	103
7.5.3 Moros	103
8. Conclusions	104
II. EDICIÓ PALEOGRÀFICA	107
1. Reproducció del manuscrit	109
2. Edició paleogràfica	291
III. ÍNDEXS ONOMÀSTICS	491
1. Índex antroponímic	493
1.2 Jueus	493
1.3 Cristians	495
1.4 Moros	509
2. Índex toponímic	510
IV. BIBLIOGRAFIA	513

Abreviatures emprades en aquest treball

- ACA:** Arxiu de la Corona d'Aragó
- ACB:** Arxiu Capitular de Barcelona
- ACGM:** Arxiu de la Cúria de Governació de Mallorca
- ACM:** Arxiu Capitular de Mallorca
- ADM:** Arxiu Diocesà de Mallorca
- APM:** Arxiu de Protocols de Mallorca
- ARM:** Arxiu del Regne de Mallorca
- ARP:** Arxiu del Reial Patrimoni. Mallorca
- BRAH:** Boletín de la Real Academia de la Historia
- BSAL:** Botlletí de la Societat Arqueològica Luliana
- IMHM:** Institute of Microfilmed Hebrew Manuscripts
- LIONEL:** LIONEL ISAACS, A. *Els jueus de Mallorca*. Mallorca: 1936
- MEAH:** *Miscelánea de Estudios Árabes y Hebraicos*
- PÉREZ:** PÉREZ i PONS, E. *Fonts per a l'estudi de la comunitat jueva de Mallorca: Regesta i bibliografia*. Barcelona: 2005.
- RÉGNÉ:** RÉGNÉ, J. «Catalogue des actes de Jaime Ier, Pedro III et Alfonso III, rois d'Aragon concernant les juifs (1213-1291)." i «Catalogue d'actes pour servir à l'histoire des juifs de la Couronne d'Aragon sous le règne de Jaime II. (1291-1327)." A: *REJ* (1910-1925). [Editats per Yom Tov Assís i Adam Gruzman: RÉGNÉ, J. *History of the Jews in Aragon. Regesta and documents*. Jerusalem: 1978.]
- REJ:** *Revue des Études Juives*
- SEFARAD:** *Sefarad*.
- VILLANUEVA:** VILLANUEVA, J.L. *Viage literario á las Iglesias de España*. Madrid: 1821-1852.

0. Introducció

A l'Arxiu del Regne de Mallorca (A.R.M.) es custodien diversos documents en judeoàrab, la major part dels quals relatius a la usura i altres transaccions comercials. Entre aquesta documentació es troba el còdex número 122, un llibre de comptes o *pinqàs* d'un jueu prestamista del segle XIV. L'existència d'aquest *pinqàs* em va ser referida pel meu director de tesi el Dr. José Ramón Magdalena Nom de Déu, que havia examinat el còdex l'estiu de 1989. L'any 1958 els investigadors de l'Institut de Manuscrits Hebreus Microfilmats de Jerusalem (*The Institute of Microfilmed Hebrew Manuscripts*¹) havien inclòs en el seu arxiu un microfilm del còdex tot i que aquest és defectuós. En una primera aproximació al document vaig examinar el microfilm i vaig observar amb sorpresa que la numeració dels folis no era correlativa i que semblaven faltar parts del document. Llavors vaig contactar amb l'arxiver general de l'A.R.M. en Ricard Urgell Hernández que molt amablement em va deixar fotografiar el còdex i em va facilitar una sala per l'escomesa². En aquesta fase d'aproximació al document en si vaig poder confirmar els meus dubtes: el còdex original és format per 137 folis en els quals hi apareixen indicacions numèriques hebraïques mitjançant les lletres de l'alefat en el *recto* de cada foli. D'aquests 137 folis 180 planes contenen alguna cosa escrita mentre que al microfilm només n'hi apareixen 170. A l'original s'hi poden observar anotacions en llapis d'algun investigador, o probablement de l'autor del microfilm, amb una numeració consecutiva dels folis, i podem deduir que mentre fotografiava el document va cometre un error i es va deixar part del text. Així doncs, vaig fotografiar de nou el manuscrit seguint l'ordre correcte dels folis, i tot i que la resolució de les fotografies no fou la més apropiada, vaig obtenir un resultat bastant més òptim i més acurat que el del microfilm. La informació que fins al dia d'avui apareix al catàleg del I.M.H.M. està basada en el microfilm i és la següent:

- Pinqàs d'un comerciant de Mallorca.
- Arxiu del Regne de Mallorca 122.
- Segle XIV.
- 170 pàgines.
- Escriptura *səfaradí*.
- En llengua àrab (escriptura hebrea) i paraules en català (escriptura hebrea).
- Dates: de 1365 a 1390.
- S'hi refereixen diferents persones de Mallorca com ara: Se'adià, Maimon Šulell, Maimon Natjar, Mošé Natjar, Šelomó Astruc, Mošé Praga, Astruc Natjar, Šelomó Leví, Šemu'el Cohén, David Bonsenyor, Astruc Praga, i molts d'altres.
- Els folis van ser relligats sense seguir el seu ordre original.
- Hi apareix més d'una escriptura (escrivà).

---

¹ A partir d'ara I.M.H.M.

² A partir d'aquestes fotografies he realitzat el present treball tot i que posteriorment s'ha realitzat la digitalització del còdex pel personal del mateix arxiu (febrer de 2011). Gràcies a l'esmentat, en Ricard Urgell Hernández, que m'ha fet arribar les noves digitalitzacions, he pogut incloure fotografies de millor qualitat per a l'edició d'aquesta tesi.

Aquesta informació de vegades parcial, de vegades equivocada, serà corregida mitjançant el treball que aquí presento.

El present és un estudi detallat del manuscrit i està dividit en tres seccions diferents:

1. Estudi i descripció codicològica i paleogràfica del manuscrit. Llengües. Contingut. Metrologia. Onomàstica.
2. Edició paleogràfica i facsímil.
3. Índexs i bibliografia.

Aquest treball porta per títol “Edició i estudi filològic d’un manuscrit aljamiat trilingüe (ms. 122 de l’Arxiu del Regne de Mallorca) del segle XIV”. El manuscrit, registre personal d’un jueu prestamista, ens aporta informació històrica de primer ordre pel que fa al préstec de diner a la Mallorca del segle XIV així com un cabal immens d’antropònims, la major part dels quals referents als habitants cristians de l’illa. La llengua en que està escrit és el judeoàrab tot i que els noms de lloc, de persona, els mesos de l’any, mesures i algunes festivitats cristianes, apareixen en català. Les dates de les anotacions corresponen al calendari gregorià i els préstecs que hi apareixen van des de l’any 1360, el més antic, fins l’any 1391. Tenint en compte que l’any 1391 més de 300 jueus van ser assassinats a la ciutat de Mallorca i que molts dels supervivents van ser forçats a rebre el baptisme, es pot dir que aquesta data constitueix pràcticament el final de la comunitat jueva de Mallorca com a tal³. A partir de llavors van romandre encara jueus a l’illa, molts van aconseguir fugir al Nord d’Àfrica, i la resta van esdevenir el nucli de la nova comunitat conversa de Mallorca. Aquests conversos serien anomenats més endavant amb el nom despectiu *xuetes* i seguirien com a comunitat separada de la resta de la població cristiana fins gairebé els nostres dies. Les dates que abraça el manuscrit reflecteixen els darrers anys de la comunitat jueva de Mallorca fins ben bé l’any dels avalots. Així doncs el mateix any dels avalots, el 1391, apareix reflectit a les últimes transaccions de préstec del registre personal d’aquest jueu prestamista.

El juliol de 1391 varen començar els avalots a la juevia, i l’agost del mateix any es va dur a terme l’assassinat de 300⁴ jueus per habitants de la part forana de l’illa. Aquests van venir a la capital per tal de ser alliberats dels contractes que tenien amb els jueus i els conversos⁵. Uns 800 jueus van aconseguir refugiar-se a la fortalesa reial gràcies a l’ajut del Governador de l’illa i la resta van ser forçats a acceptar el

---

³ El remanent de la comunitat jueva va seguir existint a Mallorca fins l’any 1435. En aquell any es produí un cas de libel de sang contra els jueus i es va jutjar i condemnar a ésser cremats vius els quatre acusats principals. Després d’aconseguir una confessió aquests van accedir a acceptar la conversió per evitar la mort a la foguera. La població cristiana emocionada per la conversió dels acusats va promoure unes processons en les que van ésser batejats més de 200 jueus en dos dies. Després d’això el bisbe, el governador, jurats, consellers, eclesiàstics i nobles van formar un tribunal especial que va posar en llibertat els presoners. Llavors es va formar una processó cap a la Seu. El dia següent es van tancar les sinagogues, es cremaren tots els escrits, llibres i objectes relacionats amb les cerimònies jueves i es va dur a terme la conversió general dels jueus que quedaven a l’illa. Així va acabar de fet la història dels jueus a Mallorca. (Vegeu: REJ IV (1882), pàg. 42 i PÉREZ doc. 1052).

⁴ A.R.M.: RP. 2048. Pub: PÉREZ doc. 905.

⁵ Molt probablement part d’aquests avalotadors apareguin registrats en el manuscrit com a deutors del nostre prestamista.

baptisme. Tot i els esforços del monarca Joan I prohibint les conversions forçades⁶ i la confiscació dels bens dels jueus, finalment va acabar establint acords amb els assaltants. El 4 d'octubre de 1391 en uns articles⁷ conclusos entre el Governador de Mallorca i els pagesos rebels el rei perdonà els delictes, violència i crims comesos contra els jueus i el call “per haver-se comès per honra del rei i pel bé públic”. A l'article número 43 s'establí l' “obligació dels jueus a fer-se cristians sens triga”. Finalment el monarca establí també l'anulació dels deutes contrets amb els jueus en els 10 darres anys. Així doncs el prestamista autor del nostre manuscrit no va aconseguir cobrar cap dels deutes contrets 10 anys ençà. Després d'aquests malhaurats esdeveniments els nous conversos van ser cridats a declarar davant del Governador especificant els bens que tenien al call. En aquesta declaració pública que va començar el 23 d'octubre i que es va allargar fins el 13 de novembre hi testificaren els supervivents de les massacres que van adoptar forçadament el baptisme. Aquesta declaració està compresa en els pregons de 1391 de l'Arxiu de l'antiga Cúria General de Mallorca i conté els noms jueus i els nous noms cristians adoptats per cadascun dels declarants⁸. Molts d'aquests conversos van poder fugir de l'illa on tornaren lliurement al judaisme i això va provocar que les autoritats els prohibissin abandonar el territori insular i es castigues severament a qualsevol que els ajudés a fugir. Des de llavors la història dels descendents d'aquests conversos que van romandre forçadament a l'illa de Mallorca i que van esdevenir en tot moment “cristians sospitosos de judaitzar”, va ser una història no menys sofrida que la història de la pròpia comunitat jueva medieval.

Aquest *pinçàs* doncs, conté registrada informació d'un període important per a la història dels jueus de Mallorca, la segona meitat del segle XIV. Uns anys d'intolerància, de fanatisme religiós i de cruesa que van esdevenir gairebé el final de la comunitat jueva mallorquina i de la seva història.

Agraïments

Vull agrair en primer lloc i principalment al meu director de tesi el Dr. José Ramón Magdalena Nom de Déu per la seva paciència, ajuda i consells en la realització d'aquest treball. També vull agrair a la Dra. Miriam Goldstein i a en Doron Goldstein la seva ajuda en la comprensió d'algunes expressions del text judeoàrab. A la Dra. Maria Ángeles Gallego per la seva aportació en l'estudi del judeoàrab i a l'arxiver general de l'A.R.M. en Ricard Urgell Hernández per la seva disposició a l'hora de facilitar-me l'accés al manuscrit i per haver digitalitzat el còdex. Finalment vull agrair el seu suport i consells al professor Yom Tom Assís així com també a la directora de l'I.M.H.M. Yael Okun i al Dr. Abraham David.

---

⁶ A.C.A.: Reg. 1961, fol. 62r. Pub: PÉREZ doc. 906.

⁷ PÉREZ doc. 911.

⁸ A.R.M.: Antic ACGM, Pregons. 1391. Pub: PÉREZ docs. 913 i ss.

I. ESTUDI DEL MANUSCRIT

1. Codicologia

Es tracta d'un còdex manuscrit que, com ja he esmentat abans, consta de 137 folis, dels quals 180 planes contenen alguna cosa escrita. El suport escrituari és el paper. Cal destacar el bon estat de conservació del còdex tot i que presenta taques d'humitat que gairebé no afecten la lectura del text. La mida dels folis és de 300X225mm i es presenten en la forma comú rectangular vertical. Enquadernat modern on hi diu: "Asientos de moneda. Año 1369. Cod. 122".

El còdex està constituït per 6 quaderns de la manera següent:

- 1) Folis Ir a 19r (24 folis). Conté els següents fulls en blanc: Vv, 5v, 6v, 9v, 19r.
- 2) Folis 20r a 45v (26 folis). Conté els següents fulls en blanc: 21v, 27r, 30v, 33v, 37v a 41v.
- 3) Folis 46r a 69v (24 folis). Conté els següents fulls en blanc: 63v a 69v.
- 4) Folis 70r a 92v (23 folis). Conté els següents fulls en blanc: 70r a 80r.
- 5) Folis 93r a 118v (26 folis). Conté els següents fulls en blanc: 101v a 105r, 109v a 118v.
- 6) Folis 119r a 132v (14 folis). Conté els següents fulls en blanc: 125v a 137v.

Les tintes emprades són d'origen vegetal, i el text ha arribat a les nostres mans en un color marró (cal suposar que originàriament el color era negre, o proper al negre), més o menys uniforme i estable sense presentar alteracions que ens dificultin la lectura o que hagin afectat el suport escrituari.

Excepte els folis IIIv, IVr, IVv i Vr, que estan escrits a quatre columnes, la resta estan escrits a doble columna. El màxim de línies que apareix per columna és de 37 tot i que per norma general l'escrivà deixa espais entre els diferents fragments i el nombre de línies escrites es redueix. No tots els folis estan escrits, i en alguns hi apareix només una o mitja columna.

La tècnica emprada per al payout i estructuració de les columnes és ben senzill. No s'empra cap tècnica de perforació, ratllat o traçat de línies amb grafit o altres materials escrituaris, sinó senzillament el plegat dels folis. Cada foli és plegat en dos per la meitat i plegat una segona vegada. Aquest sistema de plegat dels folis emprava tres tècniques de columnat diferents en tres seccions del manuscrit.

La primera secció (folis I i II) divideix els folis en dues parts iguals, és a dir que aplica el plegat del foli una sola vegada per la meitat.

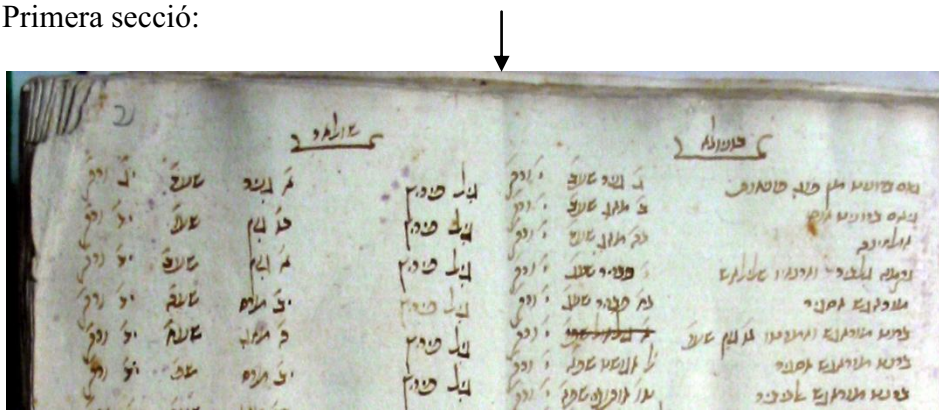
La segona secció (folis III a 41) divideix els folis en quatre parts d'igual extensió mitjançant el doble plegat, és a dir un primer plegat per la meitat i un segon plegat també per la meitat. D'aquesta manera el foli queda dividit en 4 parts o columnes d'igual extensió.

La tercera secció (folis 42 a 132) divideix el foli també en quatre parts però de diferent tamany. El primer plegat és per la meitat i el segon aproximadament a un quart del primer plec. D'aquesta manera aconseguim que el paper quedi dividit en quatre parts, dues columnes exteriors grans i dues columnes interiors més petites. Les dues columnes petites ocupen un terç de l'amplada del foli, així donç, podriem dir que el foli queda finalment dividit en 3 parts iguals i la part del mig en dues parts iguals. Per exemplificar i clarificar les tres tècniques he afegit a continuació unes fotografies que ho exemplifiquen.

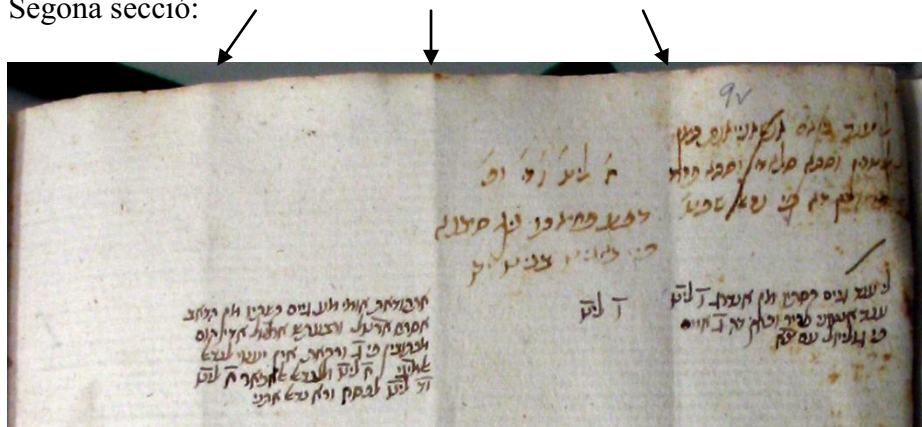
Per al pautat horitzontal de l'escriptura l'escrivà segueix les filigranes visibles del paper.

En les següents fotografies es pot observar el plegat del paper emprat a cadascuna de les 3 seccions:

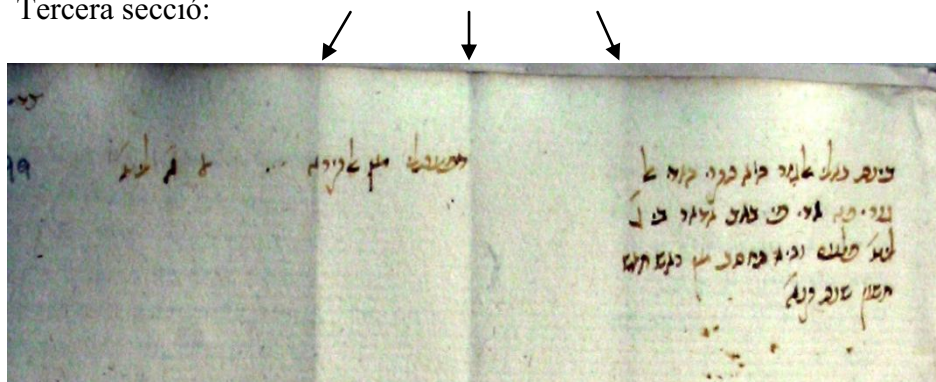
Primera secció:

Segona secció:

Tercera secció:

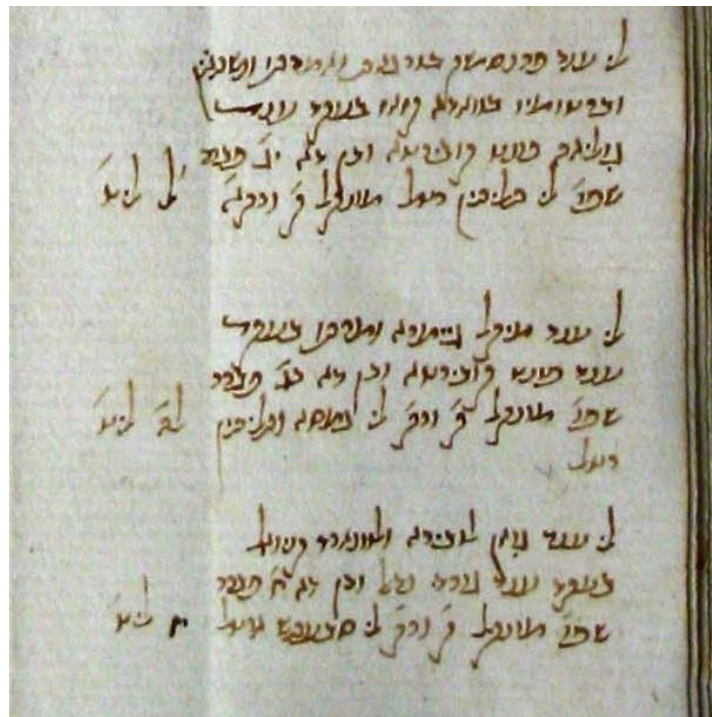
Estructura del text

La secció del manuscrit que està escrita a quatre columnes (folis IIIv, IVr, IVv i Vr) forma part de l'índex i hi apareixen els noms dels prestataris aliniats a la dreta i el número de foli aliniat a l'esquerra de cada columna.

Tant la secció del manuscrit en la que els folis estan dividits en quatre parts iguals (folis III a 41) com la secció que en la que estan dividits en quatre parts de diferent tamany (folis 42 a 132), estan escrites només a una o dues columnes. La seva estructuració és variable tot i que sempre la primera part del foli, a la dreta, conté el cos del text amb la informació de les diferents transaccions i la segona part conté les anotacions marginals de la primera columna indicant de forma resumida les quantitats del préstec en qüestió. La tercera part, o divisió del foli, serveix de pauta per a la segona columna del text (en el cas que hi hagi dues columnes) i les anotacions marginals d'aquesta darrera no segueixen cap marca o plegat del full sino que són aliniades a ull.

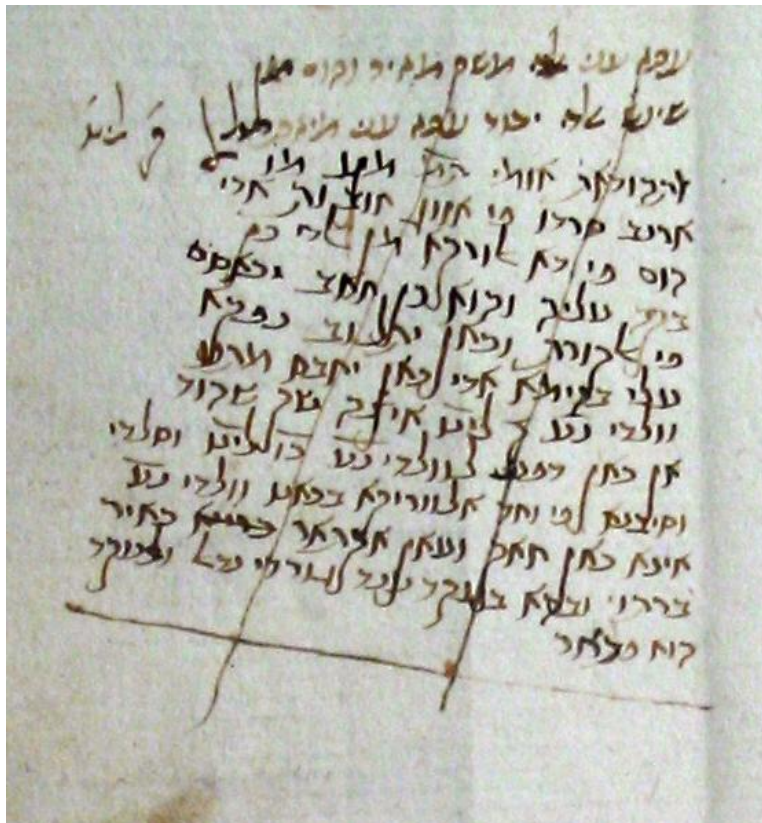
2. Paleografia

El còdex pertany a un mateix escrivà que escriu en grafia hebrea cursiva *səfaradí*, tot i que hi apareixen afegitons de dos escrivans més. El tipus d'escriptura cursiva pertany cronològicament al segle XIV i no ofereix generalment gaires dificultats de lectura i interpretació. La redacció principal del manuscrit va ser duta a terme per un sol escrivà, tot i que posteriorment s'hi van afegir correccions i notes de dos escrivans més. La grafia de l'escrivà principal és bastant regular i els tipus no difereixen gaire, tal i com es pot observar en la següent fotografia corresponent al foli 56v:

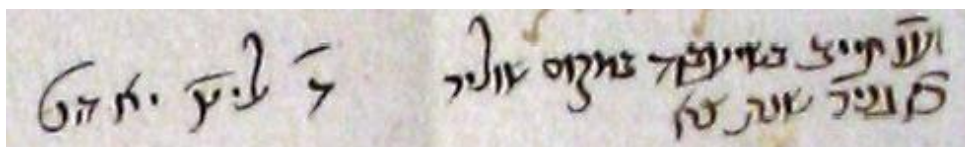

Pel que fa al segon escrivà podem observar una grafia més angulosa i marcadament menys uniforme. L'angulositat d'aquest segon escrivà ens mostra una influència de l'antiga grafia hebrea del tipus "europeu-aškenazi", tot i que s'esforça a escriure en la caligrafia *səfaradí* del moment. El ductus i el fet que escrigui l'alef, la he i la tav gairebé sempre en dos traços ens indica una fase que es podria anomenar semi-semi-cursiva (en anglès "Sephardic current semi-cursive"⁹) i que vindria a equivaler al que en l'escriptura llatina s'anomena *bastarda* o *híbrida*. De tota manera aquestes subdivisions són en aquest cas una mica forçades i es podrien atribuir aquests indicatius a altres factors o simplement a una grafia menys elegant que la del primer escrivà. En la següent fotografia, corresponent al foli 45r, es pot observar l'afegitó d'aquest segon escrivà a la columna de l'esquerra:

El tercer escrivà té una grafia més semblant a la del primer, menys uniforme i amb tendència a allargar els traços. Aquesta tendència intencionada a allargar els traços és una peculiaritat de la influència i la imitació de la cal·ligrafia àrab:¹⁰

⁹ BEIT-ARIÉ, Malachi. *Hebrew Manuscripts of East and West. Towards a comparative codicology*. Ed. The Panzini Lectures. British Library. London: 1992. pàg. 41-52.

¹⁰ BEIT-ARIÉ, Malachi. *Op.cit.* pàg. 52.

En el següent quadre es poden observar els diferents tipus de grafia pertanyents als tres escriptors. A l'autor de la redacció principal l'he anomenat escriptor 1, i als altres dos corresponen les grafies anomenades escriptor 2 i 3:

Alefat	Escriptor 1	Escriptor 2	Escriptor 3
א	ממממ	אאא	אאא
ב	צצצצ	צצצ	צצצ
ג	לללל	ללל	ללל
ד	פפפפ	דדד	דדד
ה	קקקק	קקק	קקק
ו	וווו	ווו	ווו
ז	ממממ	זזז	זזז
ח	ממממ	חחח	חחח
ט	ממממ	טטט	טטט
י	.....	יי	יי
כ	דדדד	כככ	כככ
ך	ךךך		
ל	לללל	ללל	ללל
מ	ממממ	מממ	מממ
ם	םםםם	םםם	םםם
נ	ננננ	נננ	נננ
ז	זזזז	זזז	זזז
ס	סססס	ססס	ססס
ע	עעעע	עעע	עעע
פ	פפפפ	פפפ	פפפ
ף	ףףףף	ףף	ףף
צ	צצצצ	צצצ	צצצ
ץ	ץץץץ		
ק	קקקק	קקק	קקק
ר	רררר	ררר	ררר
ש	שששש	ששש	ששש
ת	תתתת	תתת	תתת
ך	ךךךך	ךךך	ךךך

3. Estructura

Al manuscrit original s'hi poden observar anotacions a llapis d'algun investigador modern que indiquen la numeració consecutiva dels folis. Aquesta numeració és la que va ser seguida en la realització del microfilm¹¹ tot i que l'ordre que aquest presenta és erroni i a més hi manquen folis. L'escrivà va numerar originalment el còdex emprant l'alefat hebreu amb valor numèric. Aquesta numeració original no comença des del principi ja que l'escrivà va dedicar els cinc primers folis per indicar el contingut del *pinqàs* en forma d'índex. Així doncs, els cinc primers folis constitueixen un índex detallat de les anotacions de préstec contingudes al llarg del manuscrit. En l'edició que aquí presento he mantingut la numeració corresponent a l'original hebreu (indicant el *recto* R¹² i el *verso* V¹³), i als cinc primers folis, que no estan numerats, els hi he atorgat una numeració romana.

El contingut del manuscrit, com ja he esmentat, es detalla a l'índex i consisteix en un llibre de comptes o registre personal (*pinqàs*), d'un jueu prestamista. A l'índex hi apareixen els noms dels deutors, la data del préstec i el foli en el que es troba el registre del deute, o simplement els noms i el número de foli. Les anotacions de préstec es divideixen per poblacions i així s'hi registren tots els préstecs realitzats a Andratx, Alcúdia, Calvià, Valldemossa, Porreres, Santa Maria des Camí, Deià, Bunyola, Sóller, Lluçmajor, Inca, Selva, Sencelles, Manacor, Robines, Castellitx, Montuïri, Sant Joan de Sineu, Pollensa, Campanet, Banyalbufar, Puigpunyent, Moro, Felanitx, Santanyí, Alaró, Santa Margalida i Ciutat de Mallorca.

Cal destacar la forma en que es presenta el contingut en les columnes al llarg del manuscrit. Primerament està ordenat per poblacions, i de cada població hi apareixen en el cos del text les diferents anotacions de préstec amb les respectives explicacions i detalls. A part, una anotació marginal a la banda esquerra destaca la quantitat del préstec o el deute. Aquesta estructuració facilitava a l'escrivà el control dels seus comptes amb un cop d'ull, sense haver de llegir tot el cos explicatiu de la transacció o deute. Per aquest motiu el plegat dels fulls per al pautat de les columnes en la major part del manuscrit fa que hi apareguin dues columnes amples i dues de més estretes on s'hi apunten aquestes anotacions marginals.

4. Les llengües

La llengua en la qual està redactat el manuscrit és l'àrab dialectal de Mallorca propi del segle XIV, mentre que la major part dels topònims i antropònims estan escrits en català i part del lèxic en hebreu. Així doncs, podem parlar d'un manuscrit hebraicoaljamiat trilingüe que té com a llengua principal l'àrab. Caldrà, però, veure de quin àrab s'està parlant, com s'explicarà amb més detall a l'apartat 4.3 (el judeoàrab).

---

¹¹ I.M.H.M.: PALMA 122. Microfilm número: F 8460.

¹² Abreviació de l'expressió del b. ll. *folio recto* 'en el full dret', comp. de *folium* 'full' i *rectus*, -a, -um 'dret, recte'

¹³ Abreviació de l'expressió del b. ll. *folio verso* 'en el full girat, del darrere', comp. de *folium* 'full' i *versus*, -a, -um 'girat'. m CODIC /BIBLIOG La cara del darrere d'un foli, d'un full, d'una carta, per oposició al *recto*.

L'escrivà principal, autor del manuscrit, era un jueu dedicat a la compravenda i al préstec de diner, i la llengua que devia emprar de forma oral fou l'àrab propi de la seva comunitat lingüística. Aquest àrab no és pas l'àrab clàssic sinó el dialectal d'aleshores a l'illa de Mallorca. A més, a aquest àrab dialectal vernacle de l'illa s'hi afegeixen les particularitats de la comunitat lingüística a la qual pertany: els jueus. Com ja he esmentat, el manuscrit és ple de lèxic hebreu i de particularitats lingüístiques pròpies de la comunitat jueva i això és el que el caracteritza i fa que aquest àrab base es converteixi en un dialecte propi dels jueus, o dit en d'altres paraules, una *judeollengua*. De la mateixa manera les diferents parles àrabs vernacles de les comunitats jueves d'arreu han estat designades per la convenció adoptada pel lingüista Joshua Blau amb el nom de *judeoàrab*¹⁴.

4.1 L'hebreu

La llengua hebrea fou emprada pels jueus de Mallorca per redactar documents matrimonials¹⁵, testaments, i tot tipus de documentació notarial. Els escrivans jueus van fer servir la llengua hebrea postbíblica medieval en els seus documents. Això va donar lloc a l'ordre del 25 de maig de 1278¹⁶, en virtut de la qual el rei Jaume II autoritzava a Mallorca els documents de matrimoni (*ketubbot*) i testaments redactats únicament en hebreu davant d'escrivans i testimonis jueus, i que havien de ser admesos legalment per qualsevol tribunal ordinari cristià. Abans però, el rei Jaume I¹⁷ ja va ordenar que els jueus de Mallorca no fossin obligats a comunicar informació sobre els documents preservats als arxius del call. Els testimonis assenyalen que la llengua hebrea va tenir un paper rellevant en la producció legislativa interna de l'aljama. Tot i això en aquest manuscrit de la segona meitat del segle XIV la llengua hebrea representa només una part del lèxic, ex.: קמח- farina; ויין-vi; רבית-interès, algunes expressions o fraseologies, ex.: על יד-al costat; הכל-tot, i de l'antroponímia jueva, ex.: משה-Mošé; דוד-David; כהן-Cohén.

Cal destacar també la utilització freqüent a principi de pàgina de la introducció abreujada que fa referència al Nom de Déu en forma d'invocació:

בשם י' נעשה ונצליח = בינו

(En Nom de Déu, que tinguem èxit)

---

¹⁴ BLAU, J. *The emergence and linguistic background of Juadaeo-Arabic*. Jerusalem: 1965.

¹⁵ En hebreu i arameu.

¹⁶ Còdex Pueyo: Privilegis de Jaume II, fol. 9; Pub: BRAH XXXVI, 1900, pàg. 27, doc. 11; Cit: PÉREZ, doc. 169.

¹⁷ Lleida, 15 de setembre de 1254. Pub: VILLANUEVA XXII, pàg. 330-331; Cit: RÉGNÉ, pàg. 11, doc. 51; Cit: LIONEL, pàg. 215, doc. 9; Cit: REJ IV, pàg. 34, doc. 6; Cit: PÉREZ, doc. 117.

4.2 El català

La llengua catalana, en la seva variant mallorquina, apareix reflectida majoritàriament en l'antroponímia i la toponímia tot i que també apareix en d'altres veus. Entre el lèxic català més freqüent destaquen mots relacionats amb les operacions de compravenda i amb les autoritats:

קורט	Cort
ויגאר	Veguer
גוברנודור	Governador
אובלגסיאו	Obligació
קומנדה	Comanda

També hi apareix en la designació dels mesos de l'any:

גניר	Gener
פבריר	Febrer
מרס	Març
אבריל	Abril
מאג	Maig
גון	Juny
גוליול	Juliol
אגושט	Agost
שתימברי	Setembre
ויטוברי	Vitubre (Octubre)
נואימברי	Noembre (Novembre)
דאימברי	Deembre (Desembre)

Lèxic relacionat amb els pesos, mesures i monedatges:

קורטנש	Cortans (Quartans) ¹⁸
קורטירש	Corteres (Quarteres)
מורבתינש	Morabatins

I també amb les festivitats i sants:

נדאל	Nadal
פסקא	Pasca (Pasqua)
ש' מריאה דמג	Sta. Maria de Maig

De la mateixa manera que amb el judeoàrab, l'escrivà va haver d'adoptar una sèrie de convencions per tal d'adaptar els sons catalans a la grafèmica hebreaica. Al quadre següent podem observar les convencions adoptades en el manuscrit pels tres escriptors¹⁹:

¹⁸ Vegeu l'apartat 6.2 (Mesures).

¹⁹ Vegeu també: BLASCO ORELLANA, M. *Manuscrito hebraicoaljamiado de la Biblioteca Nacional de Catalunya «Codex Soberanas»* (ms. n.º 3090, siglo XIV). Barcelona: 2003, pàg. 20.

	SO CATALÀ	GRAFEMA HEBRAIC	GRAFEMA ROMANÇ
Oclusives	[p]	פ	p
	[t]	ט ת	t
	[k] [c] ²⁰	כ ק	c, qu
	[b]	ב	b
	[d]	ד	d
Nasals	[g] [j] ²¹	ג	g, gu
	[m]	מ ם	m
	[ɱ]	מ	m
	[n]	נ ן	n
	[ɲ]	י ן יי ן	ny
Vibrant Bategant Fricatives	[ŋ]	נג	n
	[r]	ר	r, rr
	[ʀ]	ר	r
	[f]	פ פּ	f
	[s]	ס ש	s, ss, ç
	[ʃ]	ש	x, ix
	[v]	ב ו ןו	v
	[z]	ז	z, s
	[ʒ]	ג ןג	g, j
	[x] ²²	ח כ ך	j
Africades	[tʃ]	צ	ts
	[tʃ̥]	ג ןג	tx, ig
	[dʒ]	תז טז דז	tz,
	[dʒ̥]	ג ןג	tj, tg, dj
Aproximants	[β]	ב ו	b
	[ð]	ד	d
	[ʁ]	ג	g, gu
	[j]	י יי	i, y
Laterals	[w]	ו ב	u
	[l]	ל	l
Vocals	[ʎ]	יל לי ל	ll
	[i]	י	i
	[e]	י אי	e
	[ɛ] [æ] ²³	י אי א	e
	[ə]	א	a, e
	[a]	א	a
	[ɔ]	ו אׁ	o
	[o]	ו אׁ	o
	[u]	ו	u

²⁰ So oclusiu palatal sord propi del dialecte mallorquí.

²¹ So oclusiu palatal sonor propi del dialecte mallorquí.

²² So fricatiu velar sord usat en alguns castellanismes.

²³ Variant especialment oberta que adopta la vocal [ɛ] en els dialectes mallorquí i valencià.

Pel que fa als sons vocàlics, alguns diftongs són representats per diverses combinacions de grafemes:

[aw]	<table style="border: none;"> <tr> <td style="padding-right: 10px;">אב</td> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">}</td> <td rowspan="3" style="vertical-align: middle;">Micolau</td> <td rowspan="3" style="font-size: 3em; vertical-align: middle;">{</td> <td style="padding-left: 10px;">מיקולאב</td> </tr> <tr> <td>או</td> <td>מיקולאו</td> </tr> <tr> <td>איו</td> <td>מיקולאיו</td> </tr> </table>	אב	}	Micolau	{	מיקולאב	או	מיקולאו	איו	מיקולאיו
אב	}	Micolau				{	מיקולאב			
או							מיקולאו			
איו			מיקולאיו							

Per norma general els tres escrivans fan servir el mateix tipus de convencions grafèmiques tot i que no tenen una regularitat i l'ús d'aquestes formes és aleatori.

4.3 El judeoàrab

Els trets més característics del judeoàrab són l'adopció de l'alefat hebreu com a sistema d'escriptura i l'ús de la llengua àrab col·loquial o neoàrab (N.A.). Tot i això caldrà precisar més a l'hora de parlar d'un text judeoàrab ja que hi ha molts més elements que el caracteritzen com, per exemple, l'ús de pseudocorreccions, la influència de les llengües hebrea i aramea i trets fonològics que diferencien la parla dels col·lectius jueus de la parla de la resta de parlants del mateix dialecte.

Els primers testimonis escrits que ens han arribat de l'ús de l'àrab pels jueus amb trets característics específics daten del segle IX, i des de llavors fins avui dia es pot considerar una judeollengua.

4.3.1 Períodes del judeoàrab

La periodització del judeoàrab que aquí presento està basada en la que va establir Benjamin Hary²⁴ i que descriu María Ángeles Gallego²⁵.

1. Judeoàrab primitiu. Inclou els textos anteriors al segle X, la major part documents procedents d'Egipte.
2. Judeoàrab medieval o judeoàrab clàssic (ss. X-XV). És el període de més esplendor literari i en el que es van escriure les obres més conegudes. El lingüista Joshua Blau denomina aquest judeoàrab clàssic, fent la distinció entre judeoàrab clàssic i judeoàrab parlat.
3. Judeoàrab tardà (ss. XV-XX). Aquesta època es caracteritza per una major entrada d'elements dialectals. És també l'època en que comença la literatura de *šarḥ*, traducció literal de textos jueus a l'àrab.
4. Judeoàrab modern (principis de s. XX fins avui dia). Pel que fa a la producció escrita hi trobem literatura de *šarḥ* i literatura popular i folclòrica.

²⁴ HARY, B. *Multiglossia in Judeo-Arabic. With an Edition, Translation & Grammatical Study of the Cairene Purim Scroll*. Leiden. Brill: 1992.

²⁵ GALLEGU, M.A. *El judeo-àrab medieval. Edición, traducción y estudio lingüístico del Kitāb al-taswi'a de Yonah ibn Ḡanāḥ*. Berna: 2006.

4.3.2 Característiques lingüístiques del judeoàrab

Com ja s'ha dit abans una de les característiques més destacades del judeoàrab és l'adopció de l'alefat hebreu. L'alefat hebreu ha estat de gran importància religiosa i cultural per les comunitats jueves de la diàspora més enllà de ser un sistema d'escriptura en el que van reproduir les seves llengües vernacles. En primer lloc és el sistema d'escriptura dels textos sagrats i el sistema d'ensenyament impartit a la sinagoga. Abundants manuscrits trobats a la Guenizà del Caire²⁶ ens permeten veure el sistema d'ensenyament utilitzat per aprendre a escriure. Els exercicis d'escriptura estaven basats en la còpia i la repetició de versets de la Bíblia o d'altres textos a través dels quals l'alumne aprenia a escriure fluïdament en caràcters hebreus i al mateix temps aprenia la llengua bíblica. En l'àmbit musulmà la familiaritat amb l'alifà àrab no era per tothom igual i molta gent no el sabia escriure. A més d'això cal fer esment de les prohibicions que ocasionalment imposaren les autoritats musulmanes a altres minories religioses de poder emprar l'alifà àrab.

Tot i ser una de les característiques més destacades dels textos judeoàrabs, l'ús de l'alefat hebreu no és el que determina que un text sigui considerat judeoàrab. El que fa que un text es pugui classificar com a judeoàrab és el fet que constitueixi un sistema comunicatiu dins l'àmbit jueu, és a dir, que sigui escrit per jueus i dirigit a lectors jueus. Si no fos així es podrien incloure textos editats en caràcters hebreus com l'Alcorà, i d'altres transliteracions de textos àrabs que foren impresos per musulmans amb l'alefat hebreu en els segles XVI i XVII per manca de fonts àrabs a les impremtes. També entren dins la classificació de judeoàrab textos que no estan escrits en caràcters hebreus sinó amb l'alifà àrab, tot i ser un fenomen esporàdic.

De fet la classificació del judeoàrab com una judeollengua és un tema que els lingüistes han discutit molt. Tot i que no hi ha un consens sobre la definició del que és una judeollengua podem destacar que un tret característic és l'existència d'un adstrat hebreu i arameu important dins la llengua vernacle que no només actua en el lèxic sinó que penetra i afecta de vegades la sintaxi, la morfologia i la fonètica de la mateixa. Aquest fet indica que el sistema de comunicació és emprat i va dirigit exclusivament a un públic receptor que el podrà entendre, és a dir la comunitat jueva. La polèmica generada dins l'àmbit lingüístic es basa en la discussió de si el judeoàrab es pot considerar una llengua o no, si s'ha de considerar un dialecte, sociolecte o etnolecte, és a dir una variant o registre dins de l'àrab. Hi ha molts arguments a favor i en contra de considerar el judeoàrab una llengua. Un criteri que s'ha considerat sovint ha estat l'existència d'un nom específic que els mateixos parlants han donat a la parla en qüestió. En el cas del judeoàrab no existeix un nom concret tot i que a certs llocs, com per exemple a Fes i Rabat, l'àrab dels jueus és denominat pels musulmans amb un nom diferent, *lašuniya*. Sigui com sigui, el fet és que el judeoàrab es pot considerar una entitat autònoma, tant pel que fa a criteris lingüístics (utilització de l'alefat hebreu, diferències fonètiques, influència de la gramàtica hebrea, etc.) com pel que fa a criteris culturals i sociològics (consciència d'emprar un sistema de comunicació diferent, context específic jueu, etc.). La polèmica en sí rau en la mateixa complexitat

---

²⁶ Gran part dels documents provinents de les diverses col·leccions de manuscrits de la Guenizà del Caire es poden consultar en xarxa a la pàgina web de "The Friedberg Genizah Project" (www.genizah.org).

de les definicions lingüístiques, de la falàcia de pensar que les llengües són sistemes independents i homogenis. Donat que la definició de llengua és una definició variable i subjecta a criteris sociològics, el judeoàrab es pot definir com una llengua o no segons els criteris emprats. Com que la denominació de llengua o dialecte és simplement una qüestió de noms, i tenint en compte que en parlar de dialecte s'entén normalment una variant dependent i que en parlar de llengua s'entén generalment una variant més prestigiosa, la polèmica està servida. De tota manera per un estudi com el que aquí presento la denominació de llengua o dialecte resulta de poca importància. Aquí em referiré al judeoàrab com una judeollengua, i que cadascú entengui el terme com vulgui, com una llengua, un sociolecte, etnolecte, etc,... tenint en compte que, al cap i a la fi, es tracta d'una qüestió de noms.

Tornant al sistema d'escriptura cal assenyalar que la transcripció en caràcters hebreus de l'àrab no segueix sempre un sistema uniforme i es poden diferenciar dues variants:

1. Un sistema de transcripció anomenat arabitzat. Aquest es caracteritza per la imitació del sistema ortogràfic de l'àrab clàssic, intentant reproduir totes les seves convencions. Un tret característic és l'escriptura de l'article definit independentment de si precedeix a una consonant solar o lunar. També es manté l'escriptura de l'àlif *waṣla* i de l'àlif *al-fāṣila*, així com la distinció entre àlif *maqṣūra* en forma de *ya* i àlif *maqṣūra* en forma d'àlif. És menys comuna la utilització de *tašdid*, *madda* o vocals breus.

Per tal de representar els fonemes àrabs que no tenen equivalència en l'alefat hebreu s'empren diferents convencions com l'ús de punts diacrítics a imitació de l'alifat àrab:

ת - ת ג - ג ד - ד ז - ז ח - ח ט - ט ק - ק

Un altre procediment consisteix en emprar un alòfon hebreu del fonema àrab:

ג - ג (enlloc de ת i ז)

2. Ortografia fonètica. Es caracteritza per transcriure fonèticament la llengua àrab. Dins aquest sistema es distingeixen l'ortografia fonètica primitiva i l'ortografia fonètica tardana, també anomenades ortografia fonètica i ortografia hebraïtzada²⁷. Un dels trets característics és la transcripció fonètica de l'article definit (ex.: ארחים = الرحيم) i l'ús de *matres lectionis* per marcar les vocals (ex.: אלכאתב = الكاتب).

La llengua representada en els textos medievals com el que aquí es tracta és l'àrab dialectal anomenat neoàrab (N.A.) per Joshua Blau, i són les variants parlades del N.A. les que han evolucionat en el que avui coneixem com a dialectes àrabs. Com que la literatura escrita en àrab ha estat normalment transmesa en àrab clàssic no ens han arribat gaires testimonis de l'evolució dialectal des de l'època medieval fins avui dia. Són precisament els textos judeoàrabs els que ens aporten més informació sobre l'àrab

²⁷ Vegeu: HARY. *Op. Cit.* pàg. 728-734

dialectal. En el món islàmic, el prestigi i la sacralitat de l'arab clàssic va fer que no s'escrivís en dialecte, però pels jueus aquesta sacralitat no existeix i per tant no fou un desprestigi escriure el dialecte. De tota manera el fenomen de les pseudocorreccions i hipercorreccions ens indica que en certa manera també en l'entorn jueu hi havia consciència de la correcta escriptura de l'àrab clàssic. Moltes vegades l'autor intenta aconseguir el màxim de correcció gramatical corregint el dialecte i adaptant-lo a la norma clàssica (pseudocorreccions) tot i que per norma general l'escàs coneixement de la correcta gramàtica el porta a correccions que estan fora de context (hipercorreccions) o a corregir només parcialment la llengua col·loquial (hipocorreccions).

Com ja he dit abans un tret important en el judeoàrab és l'existència d'un adstrat hebreu i arameu dins la llengua vernacle que no només actua en el lèxic sinó que penetra i afecta de vegades la sintaxi, la morfologia i la fonètica de la mateixa. De tota manera cal dir que la influència de l'hebreu i l'aramèu en lús de l'àrab pels jueus és bàsicament en el lèxic. Un fet curiós és l'adaptació de la terminologia específica hebrea i aramea a la gramàtica àrab. Així doncs, trobem paraules hebrees que duen l'article determinat àrab i també és comú que les concordàncies de la frase en àrab es facin tenint en compte el gènere i nombre de la paraula hebrea o aramea. És menys comú però també apareix la inflexió d'aquests termes segons la morfologia àrab (*-un* per fer el plural masculí, *-at* pel plural femení, en comptes de *-im* i *-ot*).

Tot i que els gèneres més coneguts de la producció judeoàrab medieval són les traduccions bíbliques i comentaris, textos legals, filosofia, gramàtica, exegesi i obres científiques, cal destacar la gran quantitat de documents que ens han arribat en aquesta judeollengua d'altres gèneres com cartes, factures, receptes mèdiques, anotacions musicals, màgia, contractes matrimonials, llibres escolars i llibres de comptes com el que aquí s'estudia. He de fer esment a la importància de la documentació procedent de les diferents col·leccions de fragments de la Guenizà del Caire i la col·lecció Firkovich.

4.3.3 El manuscrit

La llengua base del manuscrit és l'àrab dialectal vernacle de l'illa de Mallorca. El document va ser escrit a la segona meitat del segle XIV i representa un testimoni escrit d'aquesta variant. El dialecte reflectit en aquest document s'allunya de la norma clàssica.

El sistema de transcripció que l'escrivà va emprar per escriure en aquest àrab dialectal és principalment el sistema esmentat anteriorment y anomenat ortografia fonètica tardana, també ortografia hebraitzada. Els trets més característics que s'hi observen són la transcripció fonètica de l'article definit, ex.: **الزمام** – **אזמאם**, l'ús de *matres lectionis* per marcar les vocals, ex.: **الكاتب** – **אלכאתב**, i la no distinció entre *àlif maqṣūra* en forma de *ya* i *àlif maqṣūra* en forma d'*àlif* (apareix sempre representat per *yod*).

Per tal de representar els fonemes àrabs que no tenen equivalència en l'alefat hebreu s'empren diferents punts diacrítics a imitació de l'alifat àrab. Els diacrítics que apareixen en el manuscrit són els següents:

ذ = ف ; ن = ض ; ج = ج

Per tal de representar la lligatura d'*àlef làmed*, com en la majoria dels textos judeoàrabs medievals, la seqüència *àlef làmed* es representa amb una sola grafia diferent de la resta de lletres hebrees.

ל = אל

La lligatura s'utilitza sistemàticament per tal de representar l'article determinat. L'ortografia hebraïtzada caracteritzada per la transcripció fonètica de l'article definit fa que aquesta lligatura aparegui només quan l'article va davant de consonant lunar. Tot i això és utilitzada en qualsevol cas que aparegui la combinació אל o לא indistintament.

Ex.: المتجر = למתגאר ; אנטוני דקניאל = Antoni de Canyals

Aquesta *aljamia judeoàrab* és variant i no obeeix a un sistema convencional normatiu fix; així doncs una grafia determinada apareix representada de diferent manera segons el lloc i el moment. En el quadre següent es poden observar les diferents correspondències entre l'alifat àrab i la grafèmia hebraica que apareixen en el manuscrit. S'inclou una transliteració, que no és una transcripció fonètica sinó la transliteració comuna acceptada dels grafemes àrabs²⁸.

---

²⁸ Sistema de transliteració de l'àrab adoptada per la U.N.E.S.C.O.

Alifat	Adaptació a l'alefat	Transliteració
א	א	,
ב	ב	b
ג	ג	t
ד	ד	th
ה	ה	j
ו	ו	ḥ
ז	ז	kh
ח	ח	d
ט	ט	dh
י	י	r
כ	כ	z
ל	ל	s
מ	מ	sh
נ	נ	ʃ
ס	ס	ɖ
ע	ע	ʈ
פ	פ	ʒ
צ	צ	,
ק	ק	gh
ר	ר	f
ש	ש	q
ת	ת	k
י	י	l
כ	כ	m
ל	ל	n
מ	מ	h
נ	נ	w
ס	ס	y
ע	ע	
פ	פ	
צ	צ	
ק	ק	
ר	ר	
ש	ש	
ת	ת	

Aquestes adaptacions fetes pel principal escrivà són adoptades també pels altres dos. No obstant això, no s'observa una norma regular i de vegades s'empra una grafia i de vegades una altra. Així, en el nostre manuscrit, el so palatal, fricatiu sonor ج és representat pel grafema ج tot i que, en molts casos, apareixerà representat simplement per ج, i el so dental, oclusiu, sonor velaritzat ض representat pel grafema ض apareixerà representat també simplement per ض.

De la mateixa manera, el so velar, fricatiu, sord خ és representat indistintament pels grafemes כ i ח, el so alveolar, fricatiu, sord ש per ש i ס, el so labiodental, fricatiu, sord פ per פ i פ, i els sons dental, oclusiu, sord ת, interdental, fricatiu, sord ת, dental, oclusiu, sord velaritzat ט i interdental, fricatiu, sonor velaritzat ט apareixen representats indistintament pels grafemes ת i ט.

L'escriptura adopta marques diacrítics per diferenciar sons, però de vegades se les oblidava i, de la mateixa manera, alguns sons els representa amb diferents grafemes.

No apareix en aquest manuscrit una distinció grafèmica entre la dental, oclusiva, sonora ד i la interdental, fricativa, sonora ז.

El grafema י apareix sovint com a indicatiu de l'àlif *maqšūra*, ex.: עלי per علی.

El sufix possessiu de tercera persona, masculina, singular ם apareix representat per ם, ex.: אמרתו per امرأته.

4.3.3.1 Vocalisme

4.3.3.1.1 Vocals breus

En alguns casos hi apareix escriptura plena de les vocals breus, la qual cosa es considera una influència de l'ortografia rabínica, tot i que també apareix normalment en l'àrab andalusí per tal de marcar la posició accentual.

Ex.: אלמתגאר - المتجر

4.3.3.1.2 Vocals llargues

La pronunciació del *tanwīn àlif* (-an) com a -ā és un fenomen comú. La confusió entre *tanwīn àlif* (representat per àlef) i *tā' marbūta* (representada per he'), deguda a la pronunciació idèntica d'ambdues terminacions, fa que de vegades utilitzi àlef enlloc de he'.

Ex.: כמסא = خمسة ; חורמא = حرمة

Exemples de -ā que s'abreua enmig de paraula.

Ex.: עטני = اعطاني ; דן = كان ; יחתג = يحتاج

4.3.3.1.3 Escriptura plena

L'ús de matres lectionis apareix moltes vegades marcant l'accent (sí·labes tòniques) tot i tractar-se de vocals breus.

هذا = האדה; بنت = בינת; هم = הום

Apareixen alguns exemples d'hàbits ortogràfics rabínics com l'escriptura de dues *waw* o dues *yod* per tal d'assenyalar la seva geminació. De tota manera l'escriptura plena de les vocals es pot considerar sovint com un reflex d'aquest tipus d'ortografia, el fet que es produeixi sempre en posicions accentuals fa pensar que, igual que succeïa en l'andalusí, sigui una indicació de l'accent.

Ex.: מייא²⁹ = مئة

4.3.3.1.4 Àlif maqṣūra

Apareix sempre representat per *yod*.

Ex.: حتی = חתי; עלי = على

4.3.3.2 Consonants

4.3.3.2.1 Hamza

Un fenomen comú en el J.A. és la desaparició del *hamza* de l'escriptura i això pot representar la pèrdua d'aquest fonema en la llengua parlada.

S'aprecien les següents transformacions:

- *a'i/ā'i* > *ayi* Ex.: عيلا = عائلة

- *i'a* > *iya* Ex.: مياء = مئة

S'omet el hamza després d'una consonant amb *sukūn* i això fa que canviï la divisió sil·làbica de la paraula.

Ex.: مرارة = مرارة

²⁹ En aquest cas és una transformació que indica la desaparició del hamza, la qual cosa indica la desaparició d'aquest en la llengua parlada.

Pèrdua del hamza en juntures obertes:

Ex.: ونأخذ = ونכוד

4.3.3.2.2 Tā'

No apareix cap distinció gràfica per diferenciar-la de tā':

Ex.: إثنان = איתנין

4.3.3.2.3 Dāl

No apareix cap punt diacrític per diferenciar entre د i ذ .

Ex.: ذلك = דאך
دفع = דפע

L'absència de diferenciació entre ambdues lletres pot ser un reflex d'un fenomen fonètic comú en els dialectes àrabs, que és la pronunciació oclusiva de ذ .

4.3.3.2.4 Zā'

És representada ortogràficament pels grafemes ט i ת indistintament i no apareix en cap cas la confusió entre dād i zā' com era freqüent a al-Andalus. No s'observa cap marca diferenciativa entre zā' i tā', i les dues es representen tant per ט com per ת .

יעתיני / יעטיני = يعطني

4.3.3.2.5 Dād

Sol estar indicada amb un diacrític ّ tot i que també apareix sense diacrític َ . Šād apareix representada per ّ i de vegades també per ּ .

Ex.: قبضت = קבצת - קבצת
نسبرلهم = נסברלהם
نوصف = נוצף

4.3.3.3 Morfologia

4.3.3.3.1 Demonstratiu

4.3.3.3.1.1 Demonstratiu de proximitat

האדה	هذا	aquest
דא	ذا	aquest

4.3.3.3.1.2 Demonstratiu de llunyania

דאך	ذلك	aquell
-----	-----	--------

4.3.3.3.2 Pronoms indefinits

S'utilitza com a pronom indefinit:

אחיד	واحد	un
------	------	----

4.3.3.3.3 Pronoms personals

אנא	انا	jo
היא	هي	ella
הוא	هو	ell
הום	هم	ells

4.3.3.3.4 Numerals

1	אחיד	واحد	א
2	איתנין	إثنان	ב
3	תלת / תליתה	ثلاثة	ג
4	ארבעה	أربعة	ד
5	כמסא	خمسة	ה
6	סתא	سنة	ו
7	שבעה	سبعة	ז
8	תמן / תמנייא	ثمانية	ח
9	תסע	تسعة	ט
10	עשר	عشرة	י

11	איחדש	أحد عشر	יא
12	אתנש	إثنا عشر	יב
13	תלתש	ثلاثة عشر	יג
14	ארבתש	أربعة عشر	יד
15	כמשתש	خمسة عشر	טו
16	סתש / סתשר	سنة عشر	יו
17	שבעתש	سبعة عشر	יז
18	תמנתש	ثمانية عشر	יח
19	תסעתש	تسعة عشر	יט
20	עישרין	عشرين	כ
30	תלאתין	ثلاثين	ל
40	ארבעין	أربعين	מ
50	כמסין	خمسين	נ
60	סתין	ستين	ס
70	שבעין	سبعين	ע
80	תמנין	ثمانين	פ
90	תשעין	تسعين	צ
100	מייא / מייאת מיאה	مئة	ק
200	מייתין	مائتين	קק / ר

La transcripció dels numerals presenta diversos fenòmens propis del dialecte vernacle de Mallorca. Per començar, alguns d'aquests numerals es presenten en dues formes diferents: תליתה / תלת, תמנייא / תמן, etc, que corresponen a les formes masculina i femenina dels numerals cardinals. La resta de numerals apareixen només en la forma masculina, fins i tot en els casos en que la norma actual empraria els numerals femenins.

És interessant la transcripció dels numerals del 13 al 19 ja que mostra un fenomen d'assimilació emfàtica que es va donar en l'àrab mallorquí i el peninsular, i que encara es conserva al dialecte actual del Marroc³⁰ i en la majoria de dialectes actuals, és a dir, el pas a emfàtica de la ة desinencial de la unitat i l'assimilació de la ع inicial de la desena. La ة final de la desena عشر desapareix, tot i que en algun cas encara hi torna a aparèixer, ex.: סתשר.

³⁰ Vegeu: MILLÀS VALLICROSA, J.M.; BUSQUETS MULET, J. «Albaranes mallorquines en aljamiado hebraicoàrab.» A: *Sefarad* IV, 1944, pàg. 285; MILLÀS i VALLICROSA, J. M. «Ceduletes en àrab vulgar d'origen aragonès.» A: *Estudis Universitaris Catalans* XII, 1927, pàg. 60.

El pas a emfàtica de *s* s'observa també a la centena *مئة* que apareix transcrita de les formes següents: *מייא* i *מייאת*.

Pel que fa a les unitats, s'adopta l'ús del grafema *ה* per a representar la *tā'* *marbūta* tot i que també apareix representada pel grafema *א*, ex.: *כמסא, ארבעה* - *خمسة, أربعة*.

4.3.3.5 Preposicions

מע	مع	amb
פי	في	a, en
מן	من	de, des de
כּיף	كيف	com
ב	ب	en, amb
חתי	حتى	fins
חתי לי אול	حتى لأول	fins, al primer

4.3.3.4 Partícules i expressions freqüents

איצ	أيضا	també
לי	لي	per a mi
אלדי	الذي	que, el que, el qual
אדי	إذا	si, quan, per tant, així doncs
הונה	هنا	aquí
כּן – כאן	كان	veb ser (còpula)
וכן דא	وكان ذا	i aquest és, va ser
אכיר	اخير	últim
אכר	آخر	també, a més, un altre
ועלי הדאה	وعلى هذا	i per això...
קווא	قوي	molt, sobradament, fort
נוצף – נוץ	نصف	mig, meitat

4.3.3.5 Verbs

אשתרית	اشتريت	vaig comprar
יעתיני	يعطني	em doni, m'entregui
דפע	دفع	va pagar
(לי) ענדי	عندي	tinc (és per a mi), està en la meva propietat

ענדהם	عندهم	marca de possessió
תעמל	تعمل	farà
מכתוב	مکتوب	escrit
יחג	يحتاج	deu, està obligat
קבצת	قبضت	vaig rebre
אנפיאה	انف	va fer
בקא – באקי	بقي	resta, manca, encara
יבקה	بقي	resta, queda, manca
ביאנהם	بیانهم	declaren, afirmen, proclamen
יביין / יביאן	يبيين	explicat, detallat
ונכוד	وناخذ	agafarem, prendrem
ורוץ	راهص	acosar (un deutor)
יעתיני	يعطيني	em donarà, m'entregui
מונקל	منقل	copiat
מלזום	ملزوم	obligat
נסברלהם	نصبرلهم	esperar-los
סהא	سهي سها	ometre, oblidar, pasar per alt
רגבוני	رغبوني	em va demanar
תעמל	تعمل	farà
ינספני	نصف	fer la meitat, dividir en dos

4.3.3.6 Lèxic

El lèxic que apareix està relacionat amb la documentació de compravenda i de deutes. Apareixen termes que fan referència, per exemple, a la documentació, a la moneda i al comerç:

עקד	عقد	document, contracte
ארטל / רטל	ارطال / رطل	ròtol/ròtols
מתע	متع	propietat
עידה	عدة	quantitat
ברא	براءة	carta, document, franquícia
זמאם	زام – أزمة	llista, registre, quadern o <i>pinçàs</i>
אלמתגאר	المتجر	llotja, magatzem, comerç, empori
מלזום	ملزوم	obligació, contribuent, tributari
עמלי	عملة	comissió, salari, divisa
רהון	رهن	préstec, dipòsit, penyora
חק	حق	preu

Oficis

גנאן	جنان / جان	recol·lector
חדאד	حداد	ferrer
קזאז	قزاز	venedor de seda, teixidor
סראג	سراج / اسرج	costurer
תוגאר	تجار / تاجر	comerciant
אגזר	الجزار	el carnisser, escorxador
כאתב	كاتب	escrivà
גבאס	جبا س	guixaire
חכם	حكم	jutge
אדלל	الدلال	corredor, comisionista, subastador
חגר	حجار	picapedrer
חיום	خيام	fabricant, venedor

Parentescos

אבוה	أب	el seu pare
אומו	أم	la seva mare
אבנו	ابن	el seu fill
בינת	بنت	la seva filla
אכוה	أخ	el seu germà
אמרתו	امرأة	la seva dona
אולאדו	ولد – أولاد	els seus nens, fills
זוג	زوج	parella, esposa

Lèxic general

איים	ايام	dies
עם	عام	any
בלד	بلد	ciutat, comarca

5. Contingut

5.1 Les cèdules

5.1.1 Història

L'any 1985, Mariángeles Lozano va publicar un article referent a unes cèdules en judeoàrab³¹ relatives a la usura. Aquestes cèdules són contractes d'obligació (de "comanda") signats davant d'un notari cristià, dipositari de la fe pública, on hi apareixen dues parts diferenciades, una primera part escrita en caràcters llatins en llengua catalana (una de les cèdules està escrita en llatí), i una segona part escrita en caràcters hebreus en judeoàrab. El notari cristià exercia de testimoni mediador entre les parts, el prestamista i el prestatari, el prestamista entregava la quantitat del préstec i el prestatari se sotmetia en contracte d'obligació davant del dipositari de la fe pública. El contracte quedava en poder del notari i segurament dels arxius notariaus han arribat a l'A.R.M. on es custodien avui dia registrades amb els números 1 a 11. Aquestes cèdules, juntament amb d'altres documents, es van anar acumulant en els fons sense catalogació de l'arxiu i corresponen al període del regnat de Pere IV, fins el 1387, el qual va mantenir alguns privilegis de les aljames jueves.

De les cèdules es desprèn:

- 1) Que els jueus exercien el préstec sobretot amb la població cristiana, tot i que no són elevades les quantitats que apareixen en aquests contractes d'obligació.
- 2) Que un notari cristià exercia de mediador entre les dues parts, el prestamista i el prestatari, el qual se sotmetia en contracte d'obligació (de "comanda") davant seu³².
- 3) Apareixen dos notaris a les cèdules, Jordi Nadal i Julià Font Cuberta, aquest segon empra el llatí en una de les cèdules (0006r). El prestamista és el mateix en tots els casos "En Magaluff Mili jueu"³³.
- 4) No apareix el lloc de redacció tot i que es pot suposar que fos la Ciutat de Mallorca (Palma de Mallorca).
- 5) De la cèdula 0005r deduïm que s'imposava al préstec un 5 %³⁴ de rèdit³⁵, la qual cosa faria pensar que s'havien imposat restriccions en aquest sentit per part de l'administració de la Corona³⁶.

---

³¹ LOZANO GALÁN, M.: "Algunos documentos en judeo-árabe relativos a la usura y el cambio monetario en el s.XIV del Archivo Histórico del Reino de Mallorca." M.E.A.H. XXXIV (1985).

³² Segons Baer, (BAER, F. *Historia de los judíos en la España cristiana*. Barcelona: 1998 [Edició original: *Toldot ha-Yehudim bi-Sēfarad ha-nošrit*. Tel Aviv: 1945-1959. (Hebreu)].), el que existís aquest apoderat era un privilegi reclamat pels jueus degut al seu desconeixement del llatí i de la legislació cristiana. Segons sembla, el Consolat del Mar (tribunal encarregat de les transaccions comercials) va formular una prohibició d'aquesta mediació l'any 1377, tot i que, pel que es pot veure en aquestes cèdules, a la pràctica s'havia restablert.

³³ Aquest Magaluf Mili apareix als albarans publicats per Millàs (MILLAS VALLICROSA, J.M i BUSQUETS MULET, J: "Albaranes mallorquines en aljamiado hebraico árabe" SEFARAD IV (1944) pp. 275-286) entre els conversos de Mallorca de 1391, pàg. 280, núm. 1. Apareix també una subscripció en aljamiat d'un comerciant anomenat Magaluf al-Mili en un registre del 1317 (R.P. 446), probablement un familiar avantpassat d'aquest prestamista.

³⁴ Tenint en compte l'equivalència de 1 lliura = 20 sous. Vegeu l'apartat 6.1.

³⁵ El terme emprat comunament és interès, tot i que en aquest cas es tracta d'un percentatge imposat al capital prestat segons uns pactes previs i no pas un guany obtingut en una operació de crèdit, per tant

Aquesta és la informació de la qual disposàvem fins avui dia de les cèdules que va publicar Mariángeles Lozano l'any 1985. El manuscrit objecte d'aquesta tesi doctoral ens aporta una informació molt més completa ja que es tracta del registre personal del mateix prestamista de les cèdules, el jueu “**En Magaluf Mili**”.

Després de comprovar que les operacions de préstec d'aquestes cèdules estan registrades i es corresponen amb les del nostre manuscrit vaig posar-me en contacte de nou amb l'arxiver de l'A.R.M., en Ricard Urgell Hernández, que molt amablement em va facilitar les fotografies d'aquests documents. La meua primera suposició va ser que si es tractava del mateix prestamista el més probable era que les anotacions en judeoàrab fossin escrites per ell mateix i hi aparegués el mateix tipus d'escriptura, però en rebre les fotografies vaig descobrir que no era així. Si bé el nostre escrivà, en Magaluf, emprà en el manuscrit l'escriptura cursiva *sēfaradí* de clara influència hispanoàrab, amb una cal·ligrafia regular i que demostra destresa, les anotacions de les cèdules estan fetes per diferents escrivans menys destres i que empren el tipus d'escriptura anomenat per Malachi Beit Arié³⁷ “europeu-aškenazí” (emprat a les terres catalanes amb anterioritat a l'escriptura *sēfaradí*). Així doncs, els que signaven els contractes d'obligació eren lògicament els prestataris, i ho feien en judeoàrab a sota del document escrit pel notari en català o llatí. El document quedava en poder del notari cristià i el prestamista, en Magaluf Mili, anotava la transacció en el seu llibre de comptes personal, el nostre manuscrit en qüestió. Així doncs totes les transaccions de préstec que apareixen a les cèdules estan registrades en el manuscrit. El nom del prestamista, Magaluf Mili, apareix en algunes de les anotacions (ex: folis 42v, 51r, 61r, 62r, etc). Així mateix, un familiar seu, el rabí Se'adià Mili, apareix també com a prestador en algunes transaccions (ex: Folis 28v, 58v, etc.). Les cèdules, doncs, són alguns dels contractes d'obligació que apareixen registrats en el llibre de comptes d'en Magaluf Mili i que s'han conservat dels registres d'aquests dos notaris, en Jordi Nadal i en Julià Font Cuberta. Aquestes cèdules són un petit testimoni dels centenars o milers de documents d'aquets tipus que van estar en poder de notaris cristians. Els registres del nostre manuscrit ens informen de l'existència de moltes d'altres cèdules del mateix tipus referents a les operacions de préstec fetes pel prestamista Magaluf Mili sota la mediació d'aquests dos i d'altres notaris cristians que lamentablement no s'han conservat fins els nostres dies. Cal pensar que segurament aquest no va ser l'únic jueu que es va dedicar al préstec durant el segle XIV a l'illa de Mallorca, i tenint en compte que la pràctica era que els préstecs es fessin sota la supervisió del

---

en les operacions de préstec referides en aquest treball, quan es parli d'*interès* en realitat s'estarà fent referència a *rèdit*.

³⁶ Millàs (op.cit. p. 276) parla d'un interès (rèdit) del 15% en temps de les campanyes de Pere IV – dècades 50 i 60 del segle XIV.

³⁷ Vegeu: BEIT ARIÉ, Malachi: “*Ha-kētav ha-ivri bi-Sēfarad*” a: MORESHET SEFARAD: THE SEPHARDI LEGACY. (Ed.) Haim Beinart. Jerusalem 1992. Fins l'època de la primera reconquesta hi havia dos tipus d'escriptura clarament diferenciats entre els jueus de terres cristianes i els de terres musulmanes. L'escriptura que s'emprava a Al-Andalus era derivada de l'escriptura hebrea emprada en d'altres regnes islàmics que cap a la segona meitat del segle X es va unificar en un tipus d'escriptura oriental, sobretot en l'escriptura cursiva i semi cursiva. Del Magreb es va estendre a la península on es va desenvolupar un tipus d'escriptura cursiva propi de Sefarad i que es va establir de forma unificada a la península a partir del segle XII, anomenada cursiva *sēfaradí*. L'escriptura cursiva i semicursiva dels documents que es van escriure a Catalunya fins els anys 80 del segle XI va ser del tipus anomenat “europeu-aškenazí”, més propera a l'escriptura emprada a Europa. A partir del segle XII gairebé no tenim documents en aquesta escriptura ja que es va adoptar l'escriptura *sēfaradí* tant la cursiva com la semicursiva. Les anotacions d'aquestes cèdules, però, ens demostren que en el segle XIV a Mallorca, encara s'emprava aquest tipus d'escriptura.

A.R.M. Còdex 122

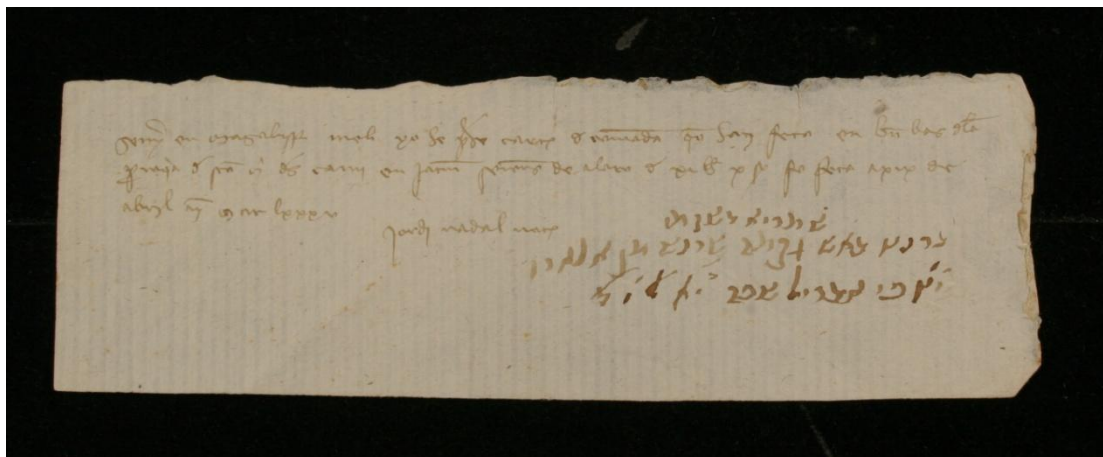
notari cristià, dipositari de la fe pública, és evident que en els registres notariais van existir moltes més cèdules del mateix tipus que no s'han conservat.

El text llatí o català de les cèdules ens informa amb detall de la transacció, aportant generalment informació de la quantitat prestada, el nom dels prestataris, la data del préstec, el poble dels prestataris, el nom del prestamista, en Magaluf Mili, i el del notari. Per contra, el text judeoàrab és molt més breu i constitueix la signatura feta pels prestataris davant del notari. A continuació presento l'edició i transcripció d'aquestes cèdules juntament amb la seva correspondència amb les anotacions del còdex 122.

<u>Número de la cèdula</u>	<u>Correspondència amb el còdex 122</u>
0002r	Foli 8v
0003r	Foli 3v
0003v	Foli 3v
0004r	Foli 4r
0005r	Foli 23v
0006r	Foli 4r
0006v	Foli 4r
0007r	-

5.1.2 Edició de les cèdules

0002r

Text català

- 1- Senyor en Magaluff Meli yo he presentat carta de comanda que han feta en Bernat Bas de la
- 2- parroquia de Santa Maria des Cami en Jacme Sarenes de Alaro de XI lliures X sous fo feta a XIX de
- 3- abril any M CCC LXXXV
- 4- Jordi Nadal notari

Text judeoàrab

- 1- ש' מריא דשקמי
- 2- ברנט באש גקמה שרנש מן אלארו
- 3- יט' פי אבריל שפה יא³⁸ י' ד³⁹

Traducció

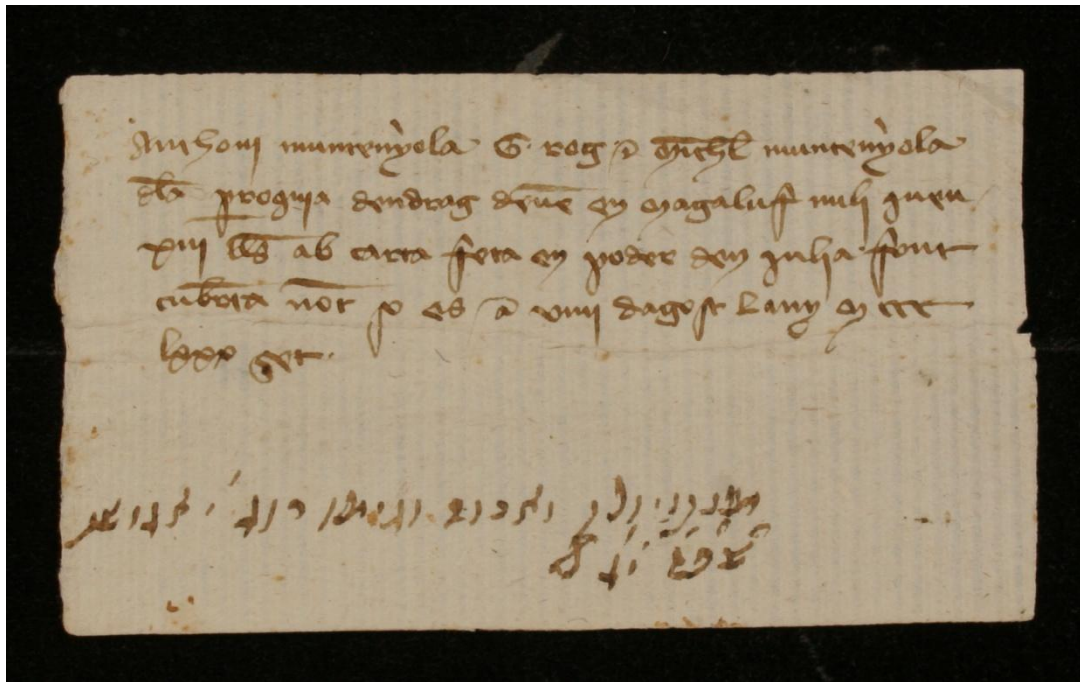
- 1- Santa María des Camí
- 2- Bernat Bas, Jaqme Sarenes d'Alaró
- 3- 19 d'abril (1)385, 11 lliures 10 sous

³⁸ Símbol de lliures.

³⁹ Símbol de sous.

0003r

Text català

- 1- Anthoni Muntenyola G. Rog i Michel Muntenyola
- 2- dela parroquia d'Andrag deuen en Magaluf Mili jueu
- 3- XIII lliures ab carta feta en poder den Julia Font
- 4- Cuberta notari so es a VIII d'agost l'any M CCC
- 5- LXXX set

Text judeoàrab

- 1- מונתניולה ואכודה⁴⁰ וגימו רוג אגושט
- 2- ש'פ'ז' י'ג' ⁴¹

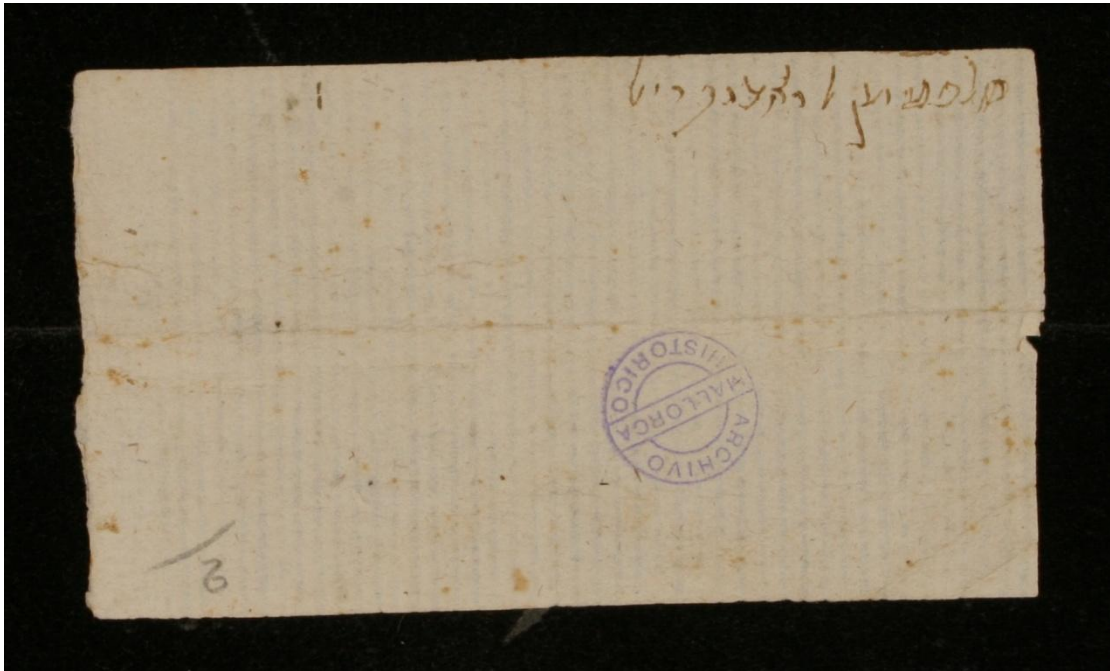
Traducció

- 1- Muntanyola, el seu germà i Guiemó Roig, agost
- 2- (1)387, 13 lliures

⁴⁰ وآخه

⁴¹ Símbol de lliures.

0003v

Text judeoàrab

1- סלפני⁴² מן א ראבית ריא

Traducció

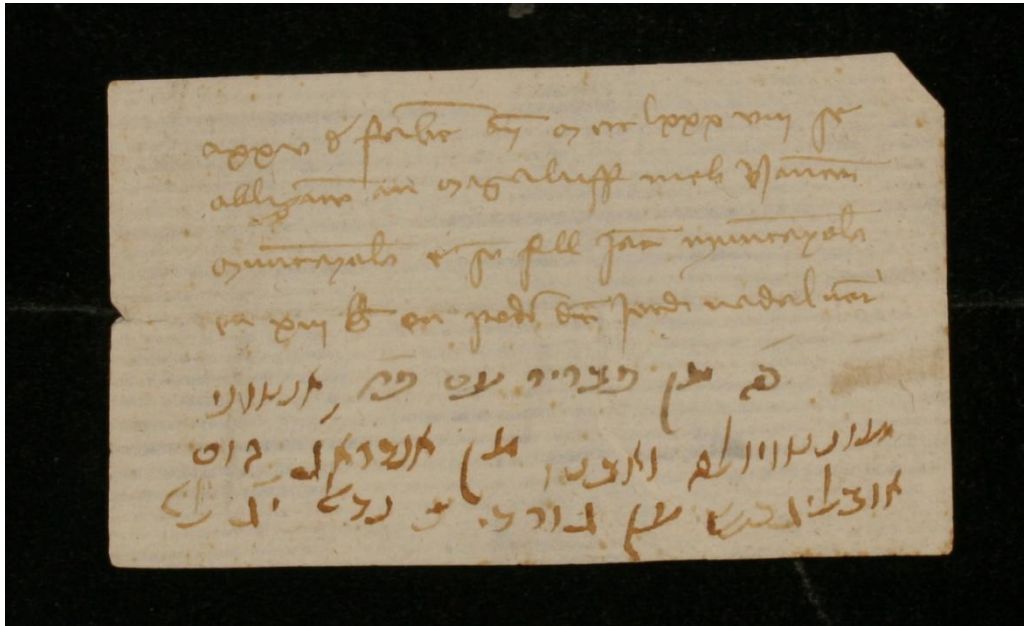
1- M'ha pagat per avançat de l'interès⁴³ reial.

---

⁴² سلف Pagament per avançat, préstec sense interès, bestreta.

⁴³ Com ja he dit abans, tot i que el terme emprat és interès es refereix a rèdit.

0004r

Text català

- 1- a XXV de febrer any M CCC LXXX VIII se
- 2- obligaren an Magaluff Meli n'Antoni
- 3- Muntanyola e son fill Joan Muntanyola
- 4- en XIII lliures en poder den Jordi Nadal notari

Text judeoàrab

- 1- כה' מן פבריר עם פח' אנטוני
- 2- מונטויולה ואבנו מן אנדראג' הום
- 3- אובליגתש ען⁴⁴ גורדי נ'⁴⁵ נדא יג' ליט

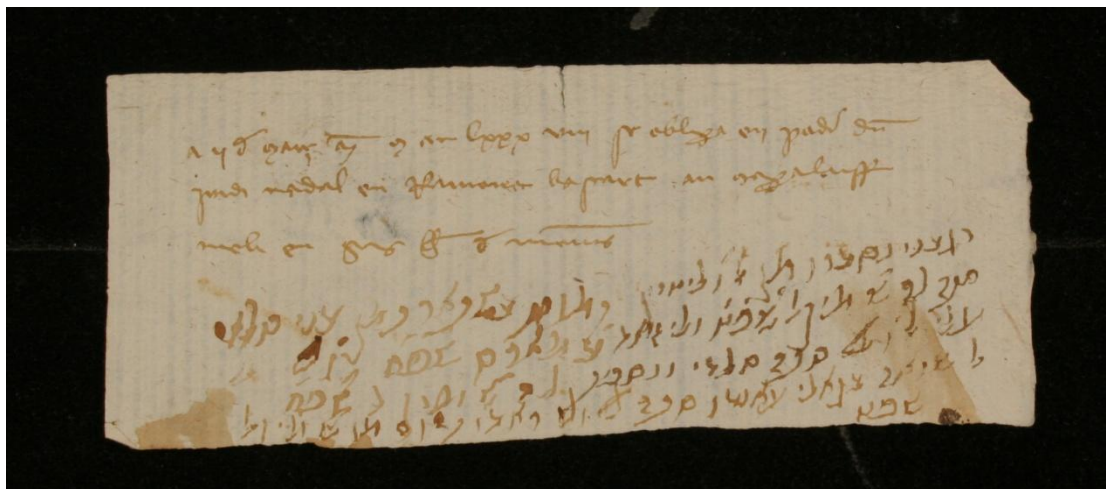
Traducció

- 1- 25 de febrer any (13)88 Antoni
- 2- Muntanyola i son fill, d'Andratx són
- 3- obligats per l'autoritat de Jordi Nadal, 13 lliures

⁴⁴ de, per a, en l'autoritat de.

⁴⁵ נ' tatxada.

0005r

Text català

- 1- A II de març, any M CCC LXXX VIII, se obliga en poder d'en
- 2- Jordi Nadal, en Ramonet Bastart: an Magaluff
- 3- Meli, en sis lliures de menuts

Text judeoàrab

- 1- רגבני⁴⁶ נסברו⁴⁷ מן לו ליטרין תמורת בשתארת מן בני סלאם
- 2- סתה לה⁴⁸ ש' מיקל ש'פ'ט' ולי אנד ב' מארס ש'פ'ח' ו
- 3- עלי⁴⁹ ל ו' על סתה סלדי ונסהית⁵⁰ לה ש' מיקל ש'פ'ח'
- 4- ל שנאה בגאלי⁵¹ עאנדו⁵² סתה⁵³ ו⁵⁴ ראבית הום מן ש' מיקל

⁴⁶ רغب: Desitjar, requerir, fer, preferir, voler, demanar, estar interessat, codiciar, suplicar, implorar

רגבני

⁴⁷ زبر: Copiar; intel·ligència, judici, escriptura, paraules.

زبر زبير: Escrit, un escrit, un llibre.

زبور: Qualsevol tipus d'escrit o llibre o qualsevol tipus de llibre sagrat que és difícil de conèixer. Un llibre confinat a la ciència intel·lectual, exclusiu d'estatuts legals o d'ordenances.

⁴⁸ Per a, per, a, perquè, de.

⁴⁹ على: Sobre, per, cap a, referent, en deute de, en desavantatge per, segons, en adició a, amb.

عليه: Correspondre, responsabilitzar, ser responsable, deure, haver de.

⁵⁰ نسيئة: Pròrroga donada al deutor, crèdit, termini.

⁵¹ أغلى: Encarir, apujar el preu.

غالي / غال: Car, costós, exclusiu, elevat, estimat.

⁵² عند: En, prop, per, amb (referit a temps, lloc i possessió); en opinió de, en vista de; en préstec a.

عندي: Jo tinc, per a mi.

عنده: Ell té, per a ell.

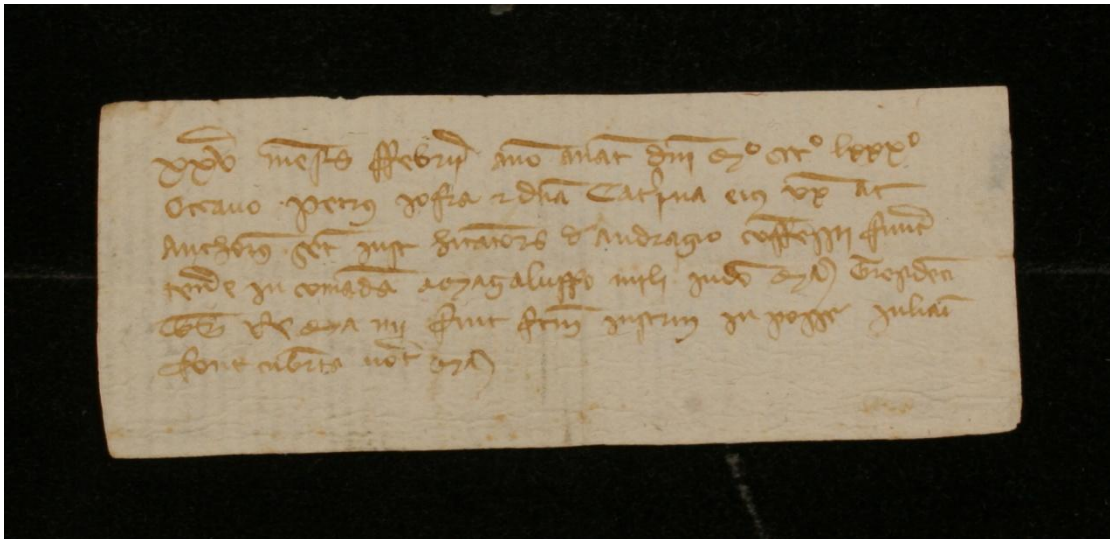
⁵³ Símbol de lliures.

⁵⁴ Símbol de sous.

Traducció

- 1- Em va demanar l'escriptura de les 6 lliures per a Bastart de Binisalem
- 2- 6 per Sant Miquel de (1)389. I em va donar, a 2 de març de (1)388, 6 lliures
- 3- i en addició a les 6 lliures, 6 sous. El plaç del pagament és per Sant Miquel de (1)388.
- 4- L'encariment pel plaç d'un any sobre el seu préstec de 6 lliures és de 6 sous, que són l'interès des de Sant Miquel.

0006r

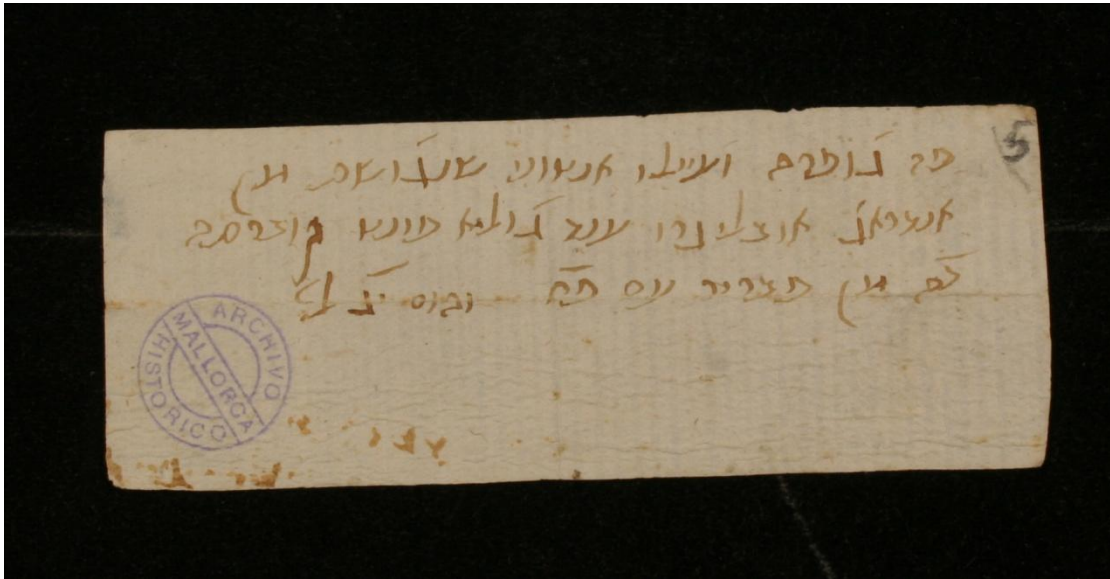

Text llatí

- 1- XXV mensis february anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXXX°
- 2- octauo, Petrus Jofra et domina Caterina eius uxor, ac
- 3- Anthonius Sent Just, habitatores d'Andrago confessi fuerunt
- 4- tenere in comanda a Magaluffo Mili judaeo Maiorice tresdecim
- 5- libris realiis fuit factum justum in posse Juliani
- 6- Font Cuberta notarius Maioricae

0006v

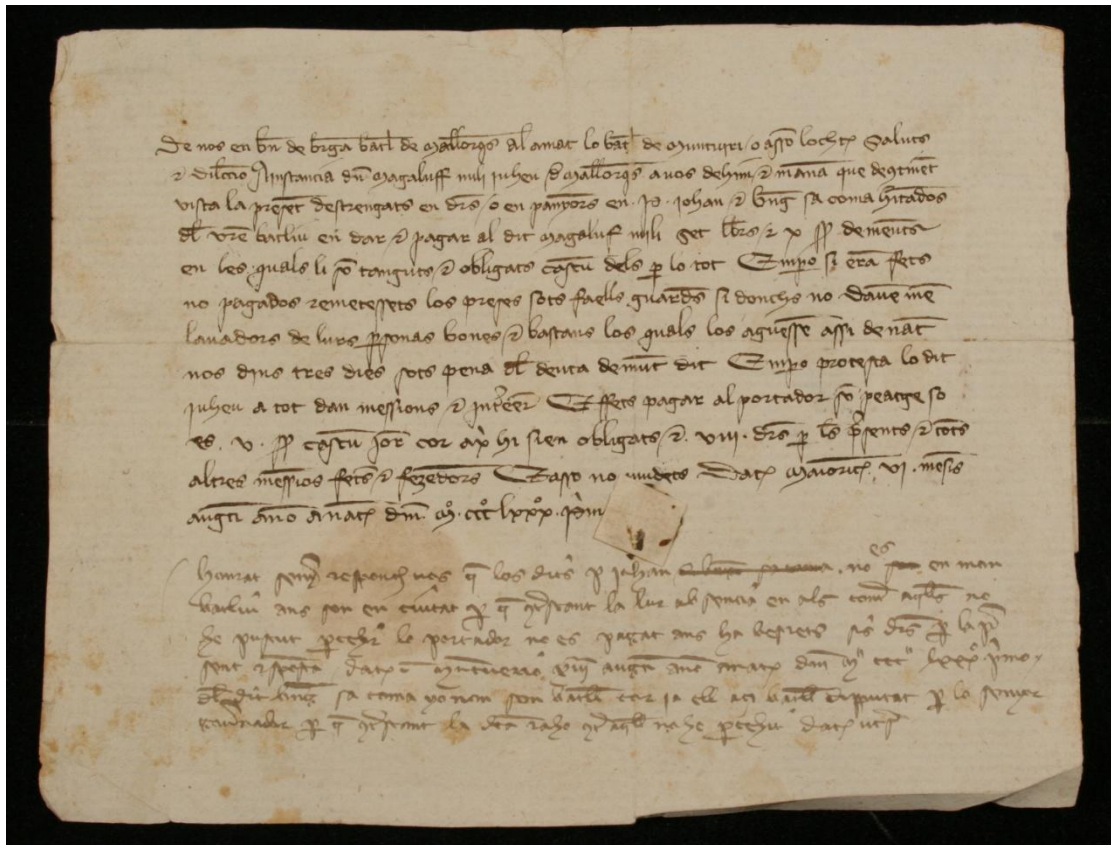
Text judeoàrab

- 1- פה ג'ופרה ועיילו אנטוני שנג'ושת מן
- 2- אנדראג' אובליגרו ענד ג'וליא פונט קוברתה
- 3- כה' מן פבריר עם פח' והום יג' ל'

Traducció

- 1- P(er)e Jofra i el seu familiar, Antoni Sant Just d'
- 2- Andratx, s'obligaren amb Julià Font Cuberta
- 3- 25 de febrer any (13)88. Total: 13 lliures.

0007r

Text català

- 1- De nos en Bernat de Berga, batle de Mallorques, a l'amat lo batle de Muntuirí o a sson lochtinent, salut
- 2- e dileccio. A instancia d'en Magaluff Mili, juheu de Mallorques, a vos dehim e manam que de continent,
- 3- vista la present, destrengats en diners o en panyores en P[ere] Johan e Berenguer Sa Coma, habitants
- 4- del vostre batliu, en dar e pagar al dit Magaluf Mili set lliures e X sous de menuts
- 5- en les quals li son tanguts e obligats cascun d'els per lo tot. Empero si eran fets
- 6- no pagados, remetessets-los preses sots faells guardes, si donchs no daven men-
- 7- lavadors de lurs personas bones e bastants, los quals los aguessen assi denant
- 8- nos dins tres dies sots pena del deuta demunt dit. Empero protesta lo dit
- 9- juheu a tot dan, messions e interesos. E ffets pagar al portador son peatge, so
- 10- es, V sous cascun jorn, cor axi hi sien obligats, e VIII diners per les presents e totes
- 11- altres messions fetes e faezedores. E asso no mudets. Datum Maiorice VI mensis
- 12- augusti anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXXX^a primo.

- 13- Honrat senyer: responch vos que los dits P[ere] Johan [e Berenguer Sa Coma] no \es/ [son] en mon
- 14- batliu, ans son en ciutat, per que contrestant la lur absencia, en als contra aquels no
- 15- he poscut procehir, lo portador no es pagat ans ha bestrets sis diners per la pre-
- 16- sent resposta. Datum Muntueris XIII^a augusti anno a Nativitate Domini M^o CCC^o LXXX^a primo,
- 17- del dit Berenguer Sa Coma yo non soc batlle, car ja ell açi batlle dipputat per lo señor
- 18- governador, per que contrestant la dita raho contra aquell no he procehit. Datum ut supra.”

5.2 El còdex 122

L'autor del manuscrit, en Magaluf Mili, és el prestador principal de la major part de les transaccions. Els registres del seu llibre de comptes van des de l'any 1360 fins el 1391, el mateix any dels avalots. Com he dit a la introducció, durant aquests malhaurats esdeveniments van ser assassinats més de 300 jueus a la Ciutat de Mallorca a mans d'habitants de la part forana de l'illa. Aquests van venir a la capital per tal de ser alliberats dels contractes que tenien amb els jueus, així doncs el principal objectiu i les principals víctimes foren els jueus prestamistes. Després de la massacre i de les conversions forçades els nous conversos van ser cridats a declarar davant del governador especificant els bens que tenien al call. En aquesta declaració pública que va començar el 23 d'octubre i es va allargar fins el 13 de novembre hi van testificar els supervivents dels avalots. Aquesta declaració compresa en els pregons de 1391 de l'Arxiu de l'antiga Cúria Reial de Mallorca conté els noms jueus i els nous noms adoptats per cadascun dels declarants. En el registre corresponent al 9 de novembre de 1391⁵⁵ hi trobem la declaració de Vitala, la vídua d'en Magalluf Mili. Així doncs podem suposar que el nostre prestamista va morir durant els avalots de 1391.

El segon prestador principal que apareix al manuscrit és el rabí Se'adià Mili, segurament familiar d'en Magaluf. A la documentació cristiana no hem trobat cap referència. Apareix però en Saïd o Saït Mili, resgistrat també al manuscrit i possiblement familiar d'aquests dos. En un document conservat a l'Arxiu de Protocols de Mallorca⁵⁶ hi trobem el testament d'en Saït Mili, del qual sabem que fou el fundador d'un hospital al call de Mallorca. Aquest, prohoms de la comunitat mallorquina, va córrer la mateixa sort que en Magaluf, i en el registre de la declaració del 30 d'octubre de 1391⁵⁷ hi trobem igualment la declaració de na Dolça, vídua de Saït Mili, que havia adoptat el nom cristià de Rafael Amat. La mateixa Dolça torna a aparèixer a la declaració del 3 de novembre de 1391⁵⁸. De la mateixa manera, a les declaracions dels conversos hi trobem els noms de diferents membres de la família Mili i gran part dels jueus que apareixen en el nostre manuscrit.

---

⁵⁵ ARM: Antic ACGM, Pregons. 1391, fol. 58-67v. Pub: BRAH IX (1886), pàg. 305; PÉREZ doc. 926.

⁵⁶ APM: Testaments i inventaris de Nicolau Prohom. Notari. Pub: BSAL IX (1901-02), pàg. 203-204. PÉREZ doc. 770.

⁵⁷ ARM: Antic ACGM, Pregons. 1391, fol. 58-67v. Pub: BRAH IX (1886), pàg. 299. PÉREZ doc. 920.

⁵⁸ ARM: Antic ACGM, Pregons. 1391, fol. 58-67v. Pub: BRAH IX (1886), pàg. 303. PÉREZ doc. 922.

5.2.1 Prestadors

Els principals prestadors de les transaccions són tres:

- En Magaluf Mili.
- El rabí Se'adià Mili.
- Na dona Hava.

5.2.2 Notaris

Els notaris, o millor dit dipositaris de la fe pública, per mediació dels quals es van dur a terme les operacions de préstec anotades al manuscrit són els següents:

- Jordi Nadal
- Micolau Prom⁵⁹
- Julià Font Cuberta
- El Veguer de la Cort
- El Governador
- P(er)e de Pere
- Bernat Sala
- Joan Avinyó
- P(er)e Soler
- P(er)e Vila
- Antoni Ferrer
- Berenguer Cardal
- Joan Paschal
- Amaler Ansó
- Tordera
- Catany
- Costa
- Pons Ferrer
- Manrià
- Canavat
- Arnau Jover
- Joan Omar
- Bonnat Sala
- Guiem Planes
- Gabriel Bertós
- Joan Soler
- P(er)e Tordera
- García
- Francesc Salom
- Antoni Ferrer
- Vanals
- Joan Taula
- P(er)e Joan

---

⁵⁹ És el mateix Nicolau Prohom, notari, del qual es conserven testaments i inventaris (vegeu nota 56).

La majoria d'operacions de préstec són fetes sota la supervisió dels notaris Jordi Nadal, Micolau Prom i Julià Font Cuberta, molts préstecs però són fetes en obligació al Veguer de la Cort, al Governador o en obligació a la ciutat on són duts a terme. La resta de notaris apareixen en menor quantitat d'operacions.

5.2.3 Préstecs

5.2.3.1 El préstec i l'interès en el judaisme

El préstec amb interès en el judaisme és un tema complex. El terme bíblic emprat per fer referència a un interès és *néšek* (נֶשֶׁק), que literalment significa mossegada, i fa referència al sofriment del deutor. També apareixen els termes *marbit/tarbit* (מַרְבִּית/תַּרְבִּית), que es refereixen específicament a l'augment imposat pel prestador⁶⁰. *Néšek* es refereix a l'interès carregat deduïnt-lo del diner prestat abans de ser entregat al prestatari, mentre que *marbit* es refereix a l'interès carregat que s'afegeix a la quantitat prestada. El terme *marbit*, que es refereix a la forma d'interès més comuna, és el que ha derivat en la forma postbíblica de l'hebreu *ribit* (רִבִּית).

La Torà i el Talmud veuen positivament el préstec de diner si no implica un interès. L'interès és descrit en el llibre d'Ezequiel com un del pitjors pecats⁶¹ i es refereix metafòricament als prestadors de diner a interès com a vessadors de sang.

Les regulacions en contra de la càrrega d'un interès estan descrites a la Torà (Èx. 22:25-27, Lev. 25:36-37, i Deut. 23:20-21). Segons aquestes regulacions es desprèn que la prohibició de carregar un interès s'aplica només entre jueus.

El concepte de préstec assegurat, és a dir l'entrega d'una penyora o garantia per part del deutor, està també descrit a la Torà⁶². La Torà prohibeix que s'exigeixi al deutor en garantia o penyora alguna cosa de la qual en depengui la seva subsistència, com per exemple la roba, una pedra de molí (emprada per fer farina), etc. D'aquesta manera la Torà es preocupa per la vida del deutor expressant la preocupació del risc que aquest pugui arribar a passar gana o a una situació difícil per a la seva subsistència⁶³.

La Mišnà ens defineix amb més exactitud què és la usura i què és l'interès⁶⁴ i ens parla del préstec a interès d'una forma ètica indicant que no està permès retenir alguna cosa, com per exemple un camp del que s'ha pagat ja una part del preu de venda, etc. De tota manera la Mišnà permet que s'entregui alguna cosa com a penyora només si s'ha efectuat el pagament parcial d'una venda i el préstec està regulat per uns terminis⁶⁵. Si els terminis acordats de retorn del préstec són incomplets llavors aquesta penyora serviria per compensar el deute (concepte actual d'hipoteca). Per tal que es pugui dur a terme hi ha d'haver testimonis que certifiquin els terminis pactats i l'incompliment d'aquests. Si els testimonis fossin falsos haurien de pagar ells aquesta quantitat⁶⁶.

---

⁶⁰ Vegeu: MAGDALENA NOM DE DÉU, J.R. *Judíos y Cristianos ante la "Cort del Justicia" de Castellón*. Castelló de la Plana: 1988. Pàg. 82.

⁶¹ Ezequiel 18:13, 18:17.

⁶² Èx. 22: 25, 26.

⁶³ També a la Mišnà. Baba' Meši'a cap. 9. mišnà 13.

⁶⁴ Mišnà. Baba' Meši'a cap. 5, mišnà 1.

⁶⁵ Mišnà. Baba' Meši'a cap. 5, mišnà 2.

⁶⁶ Mišnà. Maqot cap. 1 mišnà 1.

La Mišnà també es refereix als regals donats pel prestatari i els qualifica com una forma d'interès pagat per avançat⁶⁷. De la mateixa manera es tracta el préstec de coses que no son diner. Si el valor comercial de la cosa prestada està subjecte a canvi i pot augmentar, constituiria també una forma d'interès⁶⁸. Així mateix l'intercanvi de treball entre individus va ser prohibit per la Mišnà si el treball d'un dels individus és més dur que el de l'altre.

Segons la Mišnà, si el deutor ha pagat un interès al prestamista, aquest pot ser reclamat si constitueix una forma d'interès prohibida explícitament per les regulacions bíbliques.

La Mišnà discuteix, però, el fet que el prestamista prengui part en la transacció o negoci del deutor. És a dir que el deutor demana un préstec per tal de tirar endavant un negoci o una transacció, amb els riscos que comporti, i el prestamista de fet es converteixi en soci inversor d'aquesta transacció, assumint-ne els riscos. En aquest cas, si el prestador assumeix els riscos de la transacció, estaria permès cobrar una quantitat en forma d'interès pel capital prestat. Això haurà d'estar però detallat i especificat literalment en un contracte anomenat contracte d'exempció, *heter 'isqá* (התר עסקה), i d'aquesta manera el prestamista es converteix en soci del deutor en el negoci o transacció. Aquest ha estat el mètode emprat més freqüentment per tal de poder cobrar interessos en els préstecs entre jueus tot i que no ha estat l'únic. Un altre mètode emprat per tal d'evitar les lleis bíbliques en contra de l'interès era fer el préstec a través de terceres persones. Així doncs es podia carregar un interès al préstec realitzat a un no jueu que prestava després el diner a un jueu per un interès similar.

Segons l'opinió de Maimònides⁶⁹ hi ha certes condicions en les quals es podria permetre carregar un interès i també diu que el càrrec d'interès a no jueus ha de ser restringit a uns límits estrets per tal d'evitar reaccions antijueves.

Cal fer referència també, no només a les prohibicions bíbliques de cobrar un interès en els préstecs, sinó a les regulacions que la Torà estableix referents a l'any sabàtic⁷⁰, *šēmiṭà* (שמיטה)⁷¹. Aquestes lleis, fonamentalment agrícoles, recauen només sobre els jueus que viuen a la terra d'Israel, per això els jueus de la diàspora no es veien afectats per aquestes regulacions. De tota manera un dels preceptes referents a l'any sabàtic s'aplica per llei també fora d'Israel i és precisament el que fa referència a la cancel·lació dels deutes. Segons el que està escrit a la Torà, el propietari de terres de conreu a la terra d'Israel durant l'any de *šēmiṭà* s'ha d'abstenir de treballar el camp i renuncia a la propietat dels seus fruits ja que durant aquest any la terra pertany a Déu. De la mateixa manera el jueu està obligat a cancel·lar els deutes que un altre jueu hagi contret amb ell i perdonar la devolució del diner prestat al "seu company i germà". La mateixa Torà adverteix del lògic perill que el compliment d'aquest precepte comporta ja que els prestadors veuran amb temor qualsevol préstec realitzat en la proximitat de l'any sabàtic i desconfiaran tement no poder cobrar-lo abans d'acabar-se l'any de *šēmiṭà*. Així doncs la Torà amonesta els qui per temor a no poder recuperar els seus diners deixin de prestar als pobres i necessitats⁷², constituint això

---

⁶⁷ Mišnà. Baba' Meši'a cap. 5, mišnà 6; cap. 5. mišnà 10.

⁶⁸ Mišnà. Baba' Meši'a cap. 5, mišnà 1.

⁶⁹ Maimònides. *Mišné Torà*, Tamid, Malvé: 15.

⁷⁰ Deut. 15.

⁷¹ En referència al còmput que fa Maimònides dels anys de *šēmiṭà* vegeu: *Šē'elot u-těšubot ha-RaMba"m*: 389. שו"ת הרמב"ם סימן שפט.

⁷² Deut. 15:9

una transgressió greu. Malgrat l'explícita prohibició, la realitat fou que en la proximitat de l'any sabàtic els jueus deixaven de prestar. Per tal d'evitar aquesta transgressió i promoure els préstecs als necessitats, Hil·lel⁷³ va proposar una solució basada en un espai legal. Una de les situacions en les quals està permès reclamar el pagament d'un deute que ha passat l'any sabàtic és quan el prestador va entregar els documents del préstec a un tribunal rabínic, *Bet Din* (בית דין), delegant el cobrament del deute al mateix tribunal⁷⁴. D'aquesta manera ja no és un deute contret per un jueu amb el seu pròxim, sinó un deute contret amb un tribunal rabínic, la qual cosa no està regulada per la Torà. El document per mitjà del qual el prestador delega el cobrament del préstec a mans del tribunal rabínic s'anomena *prozbul* (פרוזבול)⁷⁵.

Això pot semblar un artificio per tal d'evitar el precepte bíblic de l'any de *šēmità*, i per això el Talmud ens explica que la raó per la qual Hil·lel va prendre aquesta determinació respon a que les lleis de *šēmità* en el temps en que no està en vigència la llei de *yovel* (any jubilar que es compleix cada 50 anys) és d'ordre rabínic (de menys rigor que una llei de la Torà) i a més, el tribunal té la prerrogativa de confiscar bens *Hefqer Bet Din* (הפקר בית דין). De fet Hil·lel va buscar la manera de poder eludir l'obligació de perdonar els deutes a fi d'evitar caure en una transgressió més greu. El text que el prestador ha d'entregar al tribunal rabínic (*prozbul*) ha d'enunciar el següent:

“Declaro (nom del declarant) davant del tribunal (noms dels membres del tribunal) del lloc (nom del lloc) que tots els deutes que tinguin terceres persones amb mi puguin ésser cobrats quan ho desitgi. (els membres del tribunal han de signar).”

Aquest és el sistema que s'ha utilitzat i que se segueix utilitzant avui dia abans de l'any de *šēmità* per tal de no perdre el que s'ha prestat.

5.2.3.2 El préstecs registrats en el còdex 122

En la majoria dels préstecs registrats al manuscrit no s'especifica un interès sinó simplement la quantitat total del préstec. Com hem pogut comprovar anteriorment, a la cèdula 0005r es diu que s'imposà un encariment de 6 sous sobre el préstec de 6 lliures per tal d'ajornar el pagament un any. Aquest encariment suposaria un 5%⁷⁶ tot i que no seria un interès o rèdit imposat des d'un principi sinó afegit posteriorment per l'ajornament del pagament durant un any més. Per això, el registre del nostre *pinqàs* que fa referència a la mateixa cèdula no ens diu res d'aquest encariment. Podríem suposar que en d'altres préstecs registrats en els que no s'especifica cap interès o encariment es podria haver especificat anotant-ho en la carta de comanda que quedava en mans del notari.

---

⁷³ Fou l'últim President del *Sanhedrin* de l'època de les “parelles” (*zugot*). La seva “parella” fou Šamai, cap del Tribunal Rabínic. Fou el fundador de l'escola de tanaïtes que porta el seu nom i està associada amb el desenvolupament de la Mišnà. Molts dels dictàmens de la llei jueva s'aplicaren segons la seva opinió.

⁷⁴ *Mišnà*, Šēḫi'it cap. 10 / Talmud Guiṭṭin 36.

⁷⁵ L'origen d'aquesta paraula prové del grec i hi ha dues versions de la seva etimologia. La primera ens diu que el significat de la paraula grega *prosbole* vindria a ser “entrega”, pel que es faria referència a l'entrega del deute a mans d'un tribunal. Una segona explicació ens diu que prové de la contracció de les paraules *pros* i *boule*, que vindria a significar “davant d'un congrés o tribunal”. El Talmud ens explica que és la contracció de les paraules 'פרוס-בולי-ובוט' que vindria a ser una resolució, *taqanà* (תקנה), feta per a rics i per a pobres.

⁷⁶ Tenint en compte l'equivalència de 1 lliura = 20 sous, com s'esmenta a l'apartat 6.1.

Tot i això el nostre manuscrit registra varies operacions de préstec on s'especifica l'interès afegit a la suma total. El percentatge imposat va des del 10% el més baix fins el 28% el més alt. Podem veure per exemple, en el foli 4r, que d'un total prestat de 15 lliures, 2 lliures eren d'interès (13%). En el foli 5r podem veure que d'un total prestat de 25 lliures i 12 sous, 5 lliures eren d'interès (19,5%). En el foli 8r veiem igualment que d'un total prestat de 27 lliures i 3 sous, 4 lliures i mitja eren d'interès (16,57%). En el foli 18v de 2 lliures prestades 5 sous eren d'interès (12,5%). En el foli 22r d'un total de 15 lliures prestades, 2 lliures eren d'interès (13,3%). En el foli 35v d'un total de 26 lliures prestades, 3 eren d'interès (11,5%). En el foli 49v d'un total de 80 lliures, 11 lliures eren d'interès (13,75%). En el foli 50v veiem que d'un total de 5 lliures, 1 lliura era d'interès (20%). En el foli 51r d'un total de 52 lliures i 13 sous, 6 lliures eren d'interès (11,4%). En el foli 52r de 6 lliures, 1 lliura era d'interès (16,7%). En el foli 57v veiem que d'un total prestat de 5 lliures, una lliura era d'interès (20%).

Aquestes dades ens indiquen que l'interès que s'aplicava era variable i normalment oscil·lava entre el 10 i el 20 %.

Apareixen registrats alguns préstecs amb interès a jueus com per exemple en el foli 34v on s'especifica que d'un total de 25 lliures i 10 sous prestats a Yişhaq (jueu) 70 sous són d'interès (27,45%). Cal suposar que aquests préstecs eren fets amb un contracte d'exempció "*heter 'isqà*" passant a ser en Magaluf Mili soci del prestatari en qüestió i prenent part dels riscos del negoci o transacció duts a terme per aquest. Tot i que no s'ha conservat cap document escrit o contracte d'exempció cal suposar que va existir, ja que si el préstec hagués estat fet a través de terceres persones (no jueus) apareixeria anotat en el llibre de comptes. Tampoc s'han conservat documents de *prozbul* relatius a Mallorca del s. XIV.

A continuació presento la relació dels préstecs realitzats a cada localitat indicant la data, els prestataris, els notaris i les quantitats prestades, sempre que aquesta informació aparegui a les anotacions del *pinçàs*. L'ordre és el que apareix al manuscrit. Després de la relació detallada dels préstecs presento una sèrie de gràfiques referents a les quantitats prestades a cada població.

Andratx

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1373	P(ere) Mestre i la seva dona; Guiem Palmer.	Micolau Prom	10 lliures
1374	P(ere) Blanc; Guiem Grimald; Bernat Muntanyola; Guiem Palmer; P(er)e Grimald; P(er)e Oller.	Micolau Prom	13 lliures 10 sous
1370	Jaqme Palmer; Guiem Palmer.	Obligació al Veguer de la Cort	5 lliures
1372	P(ere) Valent; Jaqme de Vic; Jaqme Palmer.	Jordi Nadal	8 lliures
1369	Jaqme Palmer; Jaqme Tarradellas.	Obligació al Veguer de la Cort	11 lliures 5 sous
1373	Jaqme Sala; dona de Guiem Jofra.	Jordi Nadal	6 lliures
1372	Jaqme Trobat; P(er)e Valent; Jaqme Palmer; Bernat Trobat; Pere Ensenyat; Jaqme Torra; Jaqme de Vic; Gabriel.	Jordi Nadal	19 lliures 7 sous 6 diners
1372	P(er)e Jofra; Bernat Jofra.	Jordi Nadal (En obligació a Andratx)	4 lliures
1372	Jaqme Manrià; Bernat Trobat; Jaqme Trobat.	Jordi Nadal	8 lliures 3 sous
1377	Jaqme Trobat; Jaqme de Vic.	Jordi Nadal	5 lliures
1371	Guiemó Donat; P(er)e de Vic.	Jordi Nadal	13 lliures
1370	Tarradellas; Bernat Jofra.	Obligació al Veguer de la Cort	6 lliures 10 sous
1370	Jaqme Grau; P(er)e Jofra; Gavarra.	Obligació al Veguer de la Cort	13 lliures 10 sous
1370	Jaqme Trobat; P(er)e Gavarres.	Jordi Nadal	15 lliures
1369	Bernat Trobat i son fill; P(er)e Gavarra.	Obligació al Veguer de la Cort	13 lliures 10 sous
1371	P(er)e Trias; Vidal	Jordi Nadal	33 lliures

A.R.M. Còdex 122

	Trias i la seva dona.		
1373	Bertomeu Sarioll; Bernat Antic.	Jordi Nadal	13 lliures 10 sous
1380	Jaqme Coblliure.	Jordi Nadal	6 lliures
1373	Bernat Passa de la Font; Guiem Palmer (d'Estellencs)	Micolau Prom	20 lliures
1373	Antoni Muntanyola, Guiemó Roig, P(er)e Valent.	Obligació a Andratx	24 lliures
1385	P(er)e Trobat; Guiem Gavarres.	Julià Font Cuberta	17 lliures
1386	Guiem Casteyó; Guiem Gavarres.	Micolau Prom	30 quartans d'oli
1387	Bernat Camps i la seva dona.	Micolau Prom	70 quartants d'oli
1387	Bernat Camps i la seva dona; Martí Murpa.	Micolau Prom	30 quartans d'oli
1386	Bernat Camps i la seva dona; Martí Murpa i la seva dona.	Micolau Prom	30 quartans d'oli
1386	P(er)e Trobat i la seva dona; Guiem Gavarres i la seva dona.	Micolau Prom	60 quartans d'oli
1387	Martí Murpa i la seva dona.	Julià Font Cuberta	13 lliures
1387	P(er)e Jofra i la seva dona; Guiem Col; P(er)e Huguet.	Micolau Prom	17 lliures
1387	Antoni Muntanyola; Guiemó Roig.	Julià Font Cuberta	13 lliures
1387	Guiem Casteyó i el seu germà; Fraire (de Ciutat).	Julià Font Cuberta	14 lliures
1388	Antoni Muntanyola i el seu fill.	Jordi Nadal	13 lliures
1388	Guiem Col; P(er)e Pujol.	Jordi Nadal	15 lliures
1388	Jofra i la seva dona; Antoni Sant Just.	Julià Font Cuberta	13 lliures
1388	P(er)e Maestre i la	Jordi Nadal	13 lliures

A.R.M. Còdex 122

	seva dona; P(er)e Ferrer.		
1388	Jaume Torra	Julià Font Cuberta	24 quartans d'oli
1389	Guem Ensenyat.		8 lliures 6 sous 6 diners
	Guem Casteyó		6 lliures

Alcúdia

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1371	Jaume Domènech; Joan P.	Jordi Nadal	14 lliures
1374	Jaume Domènech i la seva dona	Jordi Nadal	28 lliures 12 sous
1376	N'Aguiló i la seva dona	Micolau Prom	21 lliures 12 sous
1372	Ansó	Micolau Prom	15 lliures
1378	Guem Bala (rector); Simon Azar.	Jordi Nadal	11 lliures 10 diners

Calvià

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1371	Bertomeu Cabot; Vidal Palmer	Jordi Nadal	7 lliures 10 sous
1372	Bertomeu Cabot; Vidal Palmer.	Jordi Nadal	5 lliures 10 sous
1364	Micolau Morlans i la seva dona; Moragues.	A Ciutat, en obligació a la Cort	19 lliures 26 sous
1386	Bertomeu Coc; Joan Coc; Micolau Pellisser.	Micolau Prom	6 lliures

Valldemosa

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1374 1376?	Joan Cassaire	Jordi Nadal	12 lliures
1380	Arnau Solans		13 lliures 10 sous 9 lliures 18 sous
1380	Porsal	Jordi Nadal	8 lliures 15 sous
1387	Palou Moragues; Jaqme Torra; Jaqme Nadal.	Jordi Nadal	22 lliures
1390	Guiem Durban		55 lliures
1391	Bertomeu Bas (de Ciutat).	Micolau Prom	Pagat
1389	Palou Moragues; P(er)e Moragues (de Bunyola).	P(er)e Pere	25 lliures
1384	Miquel de Sareta (?) i la seva dona	Micolau Prom	4 lliures
1391	Guiem Durban i la seva dona	Jordi Nadal	38 lliures 10 sous

Porreres

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1360 1389	P(er)e Valls	Obligació al Veguer	25 lliures
1391			13 lliures

Santa Maria des Camí

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1365	Jaqme Sardà (de Ciutat); Rosayó	Obligació al Veguer de la Cort	16 lliures
1370	Rosayó	Jordi Nadal	2 lliures 90 sous
1371	Romeu Sardà i la seva dona.	Jordi Nadal	20 lliures
1371	Sardà i la seva dona	Jordi Nadal	6 lliures

A.R.M. Còdex 122

1379	Bernat Bas	Jordi Nadal	27 lliures 3 sous
1380	Bernat Bas; Jaqme Sarenes (d'Alaró).	Jordi Nadal	11 lliures 10 sous
1386	Bas; la filla d'en Guiemó; Soler.	Jordi Nadal	12 lliures
1388	P(er)e Mascaró; P(er)e (A)rmengol; (ferraire, de Ciutat).	Jordi Nadal	5 lliures
1391	Ansó; (A)rmengol (ferraire).	Gabriel Bertós	2 lliures
	Guem Eimeric		58 lliures

Deià

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1368	P(er)e Muntaner.	Bernat Sala	11 lliures 10 sous
1373	Ansó	Jordi Nadal	3 quartans de farina
1375	Ansó	Micolau Prom	25 quartans d'oli
1375	Bernat Muntaner (el petit) i son fill i dona; Mateu Muntaner i fills.	Julià Font Cuberta	32 lliures 10 sous
1389	Muntaner i germà; Mateu Muntaner.	Micolau Prom	10 lliures
1390	P(er)e Muntaner; Mateu Muntaner i dona; Bernat Muntaner i dona; Guem Sabat.		54 lliures

Bunyola

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1372	Guem Brunet (de Puig Punyent).	Jordi Nadal	21 lliures 10 sous
1372	Ansó	Jordi Nadal	200 quartans d'oli
1374	Olzina	Micolau Prom	60 lliures
1375	Olzina	Micolau Prom	10 lliures
1373	Jaqme Gelabert; Arnau Saleles (de Ciutat).	Jordi Nadal	33 lliures

A.R.M. Còdex 122

1370	Jaqme Gelabert		3 lliures 12 sous
1373	Moragues (el menut).	Jordi Nadal	38 lliures
1376	Bernat Moragues i la seva dona.	Obligació a Bunyola	52 lliures
1381	Bernat Moragues (el menut).	Micolau Prom	10 lliures
1381	Bernat Moragues (el major); Bernat Moragues, son fill i dona.	Micolau Prom	20 lliures
1378	Bernat Moragues (el major); Andreu Moragues.	Micolau Prom	90 quartans d'oli
1381	P(er)e Blanc; Renard.	Obligació a la Cort	10 lliures
1389	Berna(r)do Moragues; Jòrdia Almiar.		24 quartans d'oli
1389	Roseyl		4 quartans d'oli
1386	Francesc Ripol i la seva dona.	Julià Font Cuberta	19 lliures 10 sous
1386	P(er)e Moragues i la seva dona.	Obligació a Bunyola	100 quartans d'oli
1386	Moragues i el seu germà.	Julià Font Cuberta	100 quartans d'oli 13 lliures 10 sous
1386 1387	Andreu Moragues	Jordi Nadal Julià Font Cuberta	50 quartans d'oli 30 lliures
1390	Francesc Ripol.		19 lliures 10 sous
1389	P(er)e Moragues.		24 quartans d'oli
1390	Andreu Moragues.		24 quartans d'oli
1388	P(er)e Moragues i la seva dona.	Micolau Prom	110 quartans d'oli
1389	P(er)e Moragues	Micolau Prom	12 lliures 4 sous
1389	Bernat Laners; Antoni (son pare).	Micolau Prom	18 lliures 10 sous
1390	Bernat Fraga.		60 quartans d'oli
	S. Lagostera; Antoni Aimer (Bunyola).	Jordi Nadal	10 lliures
1389	P(er)e Muntaner; Berna(r)do Pérez (Ciutat).	Jordi Nadal	16 lliures
1390	Bernat Laners; Antoni (son pare).		13 lliures 10 sous

A.R.M. Còdex 122

	San Lagostera.		5 lliures
1389	P(er)e Dalmau; Antoni Laners; Bernat Moragues.	Micolau Prom	66 lliures
1389	S. Lagostera; Bernat Laners.	Jordi Nadal	22 lliures 4 sous 10 diners
1390	P(er)e Muntaner; Ferrando Pérez (Ciutat).		10 lliures
1390	Andreu.	Micolau Prom	20 lliures
13(?)	Bernat Laners.		22 lliures 12 sous

Sóller

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1370	Jaume Torras i la seva dona.	Obligació a Sóller. Joan Avinyó	6 lliures 15 sous
1371	Bertomeu Pons i la seva dona.	Jordi Nadal	11 lliures 10 sous
1372		Jordi Nadal	3 lliures 10 sous
1371	Jaume Mas Blanc i la seva dona.	Jordi Nadal	8 lliures 10 sous
1371	Vila Longa	Jordi Nadal	12 lliures
	Beromeu Ginesta i son pare (de Fornalutx).	Obligació a Sóller.	18 lliures
	Ginesta i son germà.		6 quartans d'oli
	Bertomeu Ginesta; Gil Pérez.	Obligació a la Cort. Micolau Prom	3 lliures 7 sous
1367	Miquelet; Prats i altres.	Obligació a la Cort.	115 lliures
1372	Prats i la seva dona.	Jordi Nadal	6 lliures 10 sous
1375	Fill de Prats i mare.	Micolau Prom	5 lliures 10 sous
1375	Prats i la seva mare.	Micolau Prom	6 lliures
1376	Fill de Prats.	Micolau Prom	5 lliures 10 sous
	Fill de Prats.	Micolau Prom Jordi Nadal	5 lliures 17 sous 4 diners
1373	Micolau Muntaner	Jordi Nadal	65 quartans d'oli

A.R.M. Còdex 122

	i la seva dona.		
1372	Jaqme Canyeles.	Jordi Nadal	12 lliures 10 sous
1375	Ansó Canals.	Micolau Prom	4 lliures
1374	Gil Pérez i la seva dona; Ro(d)lan.	Jordi Nadal	3 lliures
1376	Gil Pérez i la seva dona. Rotlan.	Micolau Prom	2 lliures 2 sous
1376	Gil Pérez i la seva dona.	Micolau Prom	125 quartans d'oli
1372	Gil Pérez.	Jordi Nadal	6 lliures
1375	Gil Pérez i la seva dona.	Micolau Prom	26 lliures 13 sous
1378	Gil Pérez i la seva dona.	Obligació a Sóller.	3 lliures
1380	Gil Pérez i son fill.	Micolau Prom	28 lliures 13 sous
1375	Joan Avinyó.	Micolau Prom	60 lliures
1389	Ansó.	Micolau Prom	19 lliures
1376	Ansó.	Obligació al Veguer de la Cort.	8 lliures
1378	Joan Perató i son germà.	Micolau Prom	20 lliures
1380	Fill de Perató.	Jordi Nadal	5 lliures
1374	Fill de Perató.	Micolau Prom	2 lliures 15 sous
1380	Bernat Narbona; Ramon Ruaix.	Micolau Prom	15 lliures 5 sous 6 diners
1381	Pere Frontera i son fill Antoni.	Micolau Prom	6 lliures 10 sous
1381	Pere Frontera i son germà Jaqme Frontera.	Micolau Proma	4 lliures
1383	Joan Perató.	Micolau Prom	2 lliures 8 sous
1383	Joan Perató, son germà i son fill.	Micolau Prom	7 lliures 15 sous
1384	Bertomeu Pellisser.	Micolau Prom	8 lliures 10 sous
1384	Simon Domènech, la seva dona i son fill; i fill de Perató.	Micolau Prom	13 lliures
1384	P(er)e Frontera.	Micolau Prom	4 lliures 10 sous
1384	Fill de Frontera i Perató.	Micolau Prom	6 lliures 5 sous
1385	Jaqme Frontera	Micolau Prom	1 lliura 11 sous

A.R.M. Còdex 122

1384	Guiem Masnou.	Jordi Nadal	6 lliures
1384	Guiem Masnou i altres.	Jordi Nadal	18 lliures
1386	Pericó Perató; Bertomeu Perató; Joan Perató.	Julià Funt Cuberta.	6 lliures
1386	Bernat Narbona; Tomàs Bisbal.	Micolau Prom	36 lliures
1388	Pericó Perató.	Julià Font Cuberta	6 lliures
	Perató (rèdit)		12 lliures
	(rèdit)		1 lliura 10 sous
	Bisbal		24 lliures
1388	Simon Domènech i la seva dona.	Micolau Prom	3 lliures 10 sous
1389	Bernat (N)arbona	Jordi Nadal	7 lliures
1389	Pericó Perató; Joan Perató.	Micolau Prom	8 lliures 10 sous
1389	Jaume Frontera i la seva dona	Julià Font Cuberta	10 lliures 10 sous
1389	Rotlan i la seva dona.	Obligació a Sóller.	16 sous 8 diners
1389	P(er)e Marc; Pericó Perató.		24 quartans d'oli
	Protesta (rèdit)		2 lliures
	Rotlan i la seva dona		16 sous 8 diners
1389	Pericó Colom i son fill; Tomàs Bisbal.	P(er)e Pere	24 lliures
1389	Masnou	Jordi Nadal	8 lliures
1389	Simon Domènech i la seva dona	Jordi Nadal	2 lliures 10 sous
1390	Simon Domènech	Micolau Prom	5 lliures 10 sous

Llucmajor

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1372	Bernat Martorel; Bernat Pons; Ramon Julià.	Jordi Nadal	40 lliures

Incan (Inca)

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1371	Guiem Mateu; Mateu Duran.	Obligació a Incan.	40 lliures 5 lliures
1372	Jaume Alemany; en Marc.	Jordi Nadal	7 lliures
1381	Jaume Alemany.	Jordi Nadal	3 lliures
1385	Jaume Alemany i la seva dona.	Micolau Prom	12 lliures 10 sous
1389	Francesc Domingo; Bertomeu Moro.	P(er)e Pere	31 lliures 10 sous

Selva

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1372	Lorens Roca; Joan Selent.	Jordi Nadal	14 lliures
1372	Bernat Juyol; Mateu de Galiot.	Jordi Nadal	16 lliures
1389	Altres	P(er)e Pere	20 lliures
1384	P(er)e Morgat i la seva sogra; Miquel Cardel.	Micolau Prom	60 lliures
1380	Guiem Vicens; Pericó Vicens.	Micolau Prom	23 lliures 10 sous
1381	Altres, Francesc Prats; Pericó Vicens i la seva dona.	Micolau Prom	11 lliures
1384	P(er)e Gironès (de Selva) i la seva dona; Francesc San Gironès (Ciutat).	Jordi Nadal	35 lliures

Sencelles

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1372	Joan Vila Andreu.	Jordi Nadal	15 lliures
1386	Jaume Busquet; P(er)e Amat (Sencelles).	Micolau Prom	12 lliures
1384	Ansó.	Micolau Prom	3 lliures
1384	Gabriel Sirvent;	Micolau Prom	13 lliures

A.R.M. Còdex 122

	Micolau Pi Agut; Antoni Mir.		
1384	Guiem Guitart; Arnau Guitart.	Micolau Prom	52 lliures
1389	Guiem Guitart; Cabrer (de Castellitx).	Jordi Nadal	40 lliures
1391	Cabrer (de Castellitx).	Jordi Nadal	20 lliures
1388	Arnau Guitart i el seu gendre Ramon.	P(er)e Soler	13 lliures
1388	Guiem Guitart; Arnau Guitart.	Micolau Prom	23 lliures
1389	Frances(c) Ripol; Guiem Guitart.	Jordi Nadal	13 lliures

Manacor

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1371	Guiem Mora i la seva dona.	Jordi Nadal	10 lliures
1372	Guiem Mora i la seva dona.	Obligació a Manacor.	33 lliures
1363	Jaqme Seva i el seu fill.	Obligació a la Cort. Micolau Prom.	15 lliures
1380	Joan s'Erneylla i la seva dona.	Micolau Prom	24 lliures

Robines

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1372	Ferrer Palou; P(er)e Lorens.	Jordi Nadal	13 lliures
1372	Altres	Jordi Nadal	16 lliures
1372	Bernat Bru.	Jordi Nadal	26 lliures 13 sous 4 diners
1372	P(er)e Lorens; Bernat Bru.	Jordi Nadal	13 lliures
1372	Bernat Bru; Joan Terrassa.	Jordi Nadal	12 lliures
1372	Bernat Perich; Bernat (A)rmengol.	Jordi Nadal	22 lliures
1373	Cardeya i la seva dona; Cardeya (un	Jordi Nadal	25 lliures 10 sous

A.R.M. Còdex 122

	altre).		
1383	Cugat Gili i la seva dona (de Bini Salem); Tomàs Ferrer i la seva dona, gendre i altres.	Micolau Prom	65 lliures
1385	Pons d'Euna; P(er)e Linàs.	Micolau Prom	14 lliures
1389	Pons d'Euna; P(er)e Linàs.		7 lliures 5 sous
1385	P(er)e Lorens (de Bini); P(er)e Linàs.	Micolau Prom	30 lliures
1385	P(er)e Galta i la seva dona; Jaqme Gelabert.	Micolau Prom	13 lliures 10 sous
1388	Ramon Bastart.	Jordi Nadal	6 lliures
1388	Pons d'Euna i altres.	Julià Font Cuberta	15 lliures
1389	P(er)e Lorens (de Bini).	Micolau Prom	7 lliures
	Ramon Bastart		10 lliures
1390	P(er)e Lorens (de Bini Ali) i el seu fill.	Jordi Nadal	18 lliures 10 sous
1389	P(er)e Lorens (de Bini Ali).	Micolau Prom	

Castellitx

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1373	Cabrera.	Jordi Nadal	12 lliures
1374	P(er)e Sabater; Joan Lobet (de Ciutat).	Micolau Prom	20 lliures

Montubiri (Montuiri)

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1373	Ferrer Gonyalons.	San Pere	37 lliures 10 sous
1357	Guiem Pons; E(d)uard (de Montubiri).	Obligació a la Cort a Ciutat.	25 lliures
1357	Pellisser i la seva	Obligació a la Cort	12 lliures

A.R.M. Còdex 122

	dona.	a Ciutat.	10 sous
1377	Bernat Vidal; Bernat Argiler.	Micolau Prom	15 lliures
1383	Bertomeu Palou i la seva dona; Bernat Muntaner; Bernat Pellisser.	Micolau Prom	13 lliures
1384	P(er)e Oliver; Bernat Marcós i la seva dona i altres.	Micolau Prom	20 lliures
1385	Bernat Portal; Ramon Julià.	Jordi Nadal	39 lliures
1385	Arnau Pou i la seva dona; Bernat Ripol; Mateu Pellisser.	Micolau Prom	6 lliures 5 sous
1386	Bertomeu Palou.	Obligació al Governador.	3 lliures

St. Joan de Sineu

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1374	Guiem Agell; Bertomeu Agell.	Micolau Prom	40 lliures
1382	Guiem Agell i el seu gendre Bernat Vidal.	Jordi Nadal	13 lliures
1384	Guiem, Bertomeu i Arnau Agell (germans).	Micolau Prom	48 lliures
1389	Bernat Moyà; Esteve Arnau.	Pere de Pere	13 lliures

Pollensa

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1373	Simon Muner i la seva dona.	Jordi Nadal	48 lliures
1374	Bernat Loret.	Micolau Prom	31 lliures
1379	Antoni Vidal; Bernat Andreu; Cohen; Morgat; Gabriel Guiem; Guiem Mas Bort.	Micolau Prom	18 lliures
1378	Guiem.	Obligació a la Cort.	4 lliures
1384	Antoni Sala.	Micolau Prom	12 lliures
1389	Galseran Toja; Bernat Camplonch.	P(er)e Pere	26 lliures

Campanet

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1374	Jaqme Bennàsser.	Micolau Prom	3 lliures 10 sous
1389	P(er)e Vila.	Micolau Prom	70 lliures
1389	P(er)e Vila.		7 lliures

Estellencs

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1377	Senyor Luque Cirera; Guiemó Palmer.		44 lliures
1378	Bernat Mateu; en Brunet.	Jordi Nadal	8 lliures
1388	Jaqme Bonet; Joan Serralta.	Jordi Nadal	100 quartans d'oli
1389	Bernat Ferrer (de Puig Punyent); Jaqme Bonet (d'Estellencs).		65 quartans d'oli

Banyalbufar

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1375	Francesc Loreda.	Jordi Nadal	10 lliures
1380	Ansó Loreda i la seva dona.	Jordi Nadal	10 lliures 15 sous
1380	Ansó.	Micolau Prom	6 lliures
1384	P(er)e Joan; Guiem Durban; Bernat Girona (de Valldemosa).	Jordi Nadal	5 lliures

Puig Punyent (Puigpunyent)

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1377	Guiem Teyà, la seva dona i el seu fill.	Micolau Prom	12 lliures
	Antoni Agell	Micolau Prom	9 lliures
1381	Guiem Brunet i el seu germà (de Ciutat); Antoni Agell.	Micolau Prom	34 lliures
1387	Bernat Ferrer; Francesc Duran.	Joan Paschal	6 lliures 10 sous
1386	En Brunet.	Micolau Prom	26 lliures 10 sous
1389	Guiem Brunet.		36 quartans d'oli
1387	Bernat Ferrer i altres.	Jordi Nadal	37 lliures 10 sous
1388	El rector Joan Bertran.	Jordi Nadal	13 lliures
1388	El rector Bertomeu Alemany.	Jordi Nadal	15 lliures 10 sous
1389	Brunet i altres.	Micolau Prom	80 quartans d'oli
1389	Bertomeu Alemany (rector).	Micolau Prom	3 lliures 10 sous

Moro

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1378	Antoni Calafell.	Micolau Prom	5 lliures
1387	Bernat Font; Francesc Font.	Jordi Nadal	6 lliures
1388	Berenguer Carbonel i el seu fill.	Pere de Pere	13 lliures
1389	Jaume Lopart i la seva dona.	Jordi Nadal	15 lliures 12 sous
1389	Joan Ferrer; Salvador Agell.	Jordi Nadal	13 lliures
1389	P(er)e Serra; Folquet Sabater.	P(er)e Pere	20 lliures
1391	Guiem Estany; Jaume Lopart.	Jordi Nadal	8 lliures 10 sous
1391	P(er)e Serra; Marc Gelabert	Micolau Prom	5 lliures

Felanitx

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1386	Guiem Puig.	Julià Font Cuberta	10 lliures
1389	Vicens Massot i la seva dona.	Obligació a la Cort.	26 lliures

Santanyí

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1384	Guiemó Danús; Marcó Casteyó i la seva dona.	Micolau Prom	25 lliures 10 sous

Alaró

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1385	Arnau Linàs i la seva dona; Antoni Abramona.	Jordi Nadal	52 lliures
1385	Berenguer Puig, la seva dona i el seu fill.	Julià Font Cuberta	20 lliures
1388	Guiem Puig.	Jordi Nadal	6 lliures
1390	Antoni Abramona; Jaqme Abramona.	Antoni Ferrer	18 lliures
	Guiem; Berenguer Puig.		35 lliures
1386	En Peya fill de Linàs i la seva dona; Benet (d'Incan); Francesc Burguet (de Ciutat).	Berenguer Cardal	36 lliures
1385	Vicens Oliver; Jaqme Peya (d'Alaró).	Micolau Font Cuberta	26 lliures
	En Puig; Jaqme Ferrer; Tomàs Ferrer; en Peya.		22 lliures 10 sous
1388	Bernat Torrent i la seva dona.	Jordi Nadal	3 lliures
1388	En Peya i en Puig.	Jordi Nadal	100 quartans d'oli
1388	Jaqme	Jordi Nadal	110 quartans d'oli

A.R.M. Còdex 122

	(A)bramona.		
1389	Antoni Simó i la seva dona.	Jordi Nadal	16 lliures
1389	Jaqme des Puig i el seu fill P(er)e des Puig.	Micolau Prom	40 lliures 40 quartans d'oli
1371	Berenguer Puig i la seva dona.	Jordi Nadal	9 lliures
	Jaqme des Puig (d'Alaró)		3 lliures

San(ta) Margalida

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1390 1391	Ramon Burguès; Antoni Castel Maestre (a Moro); Guiem Corsac (d'Alcúdia); Joan Pericó (de Moro).	Jordi Nadal	95 lliures

Ciutat

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1390	Bernat Agell; Bernat Salent i la seva dona; P(er)e Bala i la seva dona; Pellisser i la seva dona; Bertomeu Perató; Montserrat Roig i la seva dona; Gabriel Perató i la seva dona.	Jordi Nadal	588 lliures
1385	Francesc Pons, la seva mare, el seu germà i la seva dona; Joan Gambó.	Jordi Nadal	22 lliures 10 sous
1390	Astruc Faragi; Francesc Pons; Bertomeu Domingo.	Joan Paschal	12 lliures
1361	Joan des Puig i la seva dona.	El Veguer	55 lliures

A.R.M. Còdex 122

1363	Ansó	Obligació a la Cort	15 lliures
1364	Ansó	Obligació al Veguer	12 sous
1372	Joan des Grau i la seva dona	Jordi Nadal	125 lliures
1371	Obra Guia	Jordi Nadal	30 lliures
?	Francesc Pons		12 lliures
?	Maiola		36 lliures
1367	Jaqme Roca i la seva dona.	Tordera	23 sous
1367	Martorel i la seva dona.	Obligació al Veguer	23 lliures
1367	Portelas, la seva dona i la seva sogra.	Obligació al Veguer de la Cort.	29 lliures
1369	Obra Guia; Portelas, la seva dona i el seu fill.	Jordi Nadal	22 lliures
?	Eimeric		17 lliures
1390	Maiola.	Jordi Nadal	42 lliures
1369	Micolau Tarragona	Jordi Nadal	15 lliures
1369	Tomàs Aranos i la seva dona.	Obligació al Veguer	23 lliures
1373	Altres; Guia i la seva dona.	Obligació al Veguer	27 lliures
1366	P(er)e Gili i el seu fill.	Amaler	200 lliures
1365	El seu fill (el petit).	Tordera	50 lliures
1363	Leonard Cana(va)l i la seva dona; P(er)e sa Coma.		33 lliures
1391			2 lliures
	Leonard Canaval.		36 lliures 7 sous 1 florí
1370	Leonard Ansó.	Jordi Nadal	4 lliures 7 sous 1 florí
1380	Leonard Canaval; P(er)e Suau.	Jordi Nadal	19 lliures
	Leonard Canaval; P(er)e Suau.		10 lliures 10 sous
1371	Messeguer.	Jordi Nadal	20 sous
1362	Banyeres i la seva nora.	Obligació al Veguer.	25 lliures
1363	Ansó	Obligació a la Cort.	5 lliures
1365	Ansó	Jordi Nadal	13 lliures 10 sous
1372	Banyeres i la seva	Jordi Nadal	20 lliures

A.R.M. Còdex 122

	dona.		14 sous
1373	Banyeres i la seva dona.	Jordi Nadal	30 lliures
	Canaval; P(er)e Suau; Leonard Canaval.		4 lliures 10 sous
1363	Falaquer i la seva mare; Joan des Puig.	Obligació al Veguer de la Cort	12 lliures
1364	Bernat Sala i la seva dona.	Obligació a la Cort	65 lliures
1367	Ansó	Obligació a la Cort	34 lliures
1367	Boxó i el seu gendre.	Amaler	140 lliures
1387	Corbera	Micolau Prom	26 lliures
1365	Lorens Miquel i la seva dona.	Obligació al Veguer de la Cort	6 lliures
1366			30 lliures
	Corbera.		4 lliures
1365 1372	Arnau i Bernat Sardo.	Tordera Catany	58 lliures
1376	Arnau Sardo.	Catany	164 lliures
			11 lliures
1366	Bolaiša i la seva dona.	Obligació al Veguer de la Cort	10 lliures
1366	Fabregat.	Costa	13 lliures 10 sous
1372	Ansó	Jordi Nadal	6 lliures 10 sous
	Mošé Meïr	Jordi Nadal	100 lliures
1365	Ramon Adaró	Obligació a la Cort.	11 lliures 10 sous
1365	Lorens i la seva dona; filla de Pere Bou.	Obligació al Veguer de la Cort.	32 lliures
1369	Lorengo de Maria.	Catany	44 lliures
1367	Martí Artal; Mateu.	Obligació al Veguer de la Cort.	23 lliures
1367	Jaqme Roca i la seva dona.	Pons Ferrer.	28 lliures
1375	En Serra i la seva sogra.	Jordi Nadal	20 lliures
1365	Torada i la seva dona.	Amaler	60 lliures
1370	Guiem Fàbregues; Francesc Sant Joan.	Jordi Nadal	12 lliures 10 sous
1372	Guiem Fàbregues i la seva dona.	Jordi Nadal	12 lliures 10 sous

A.R.M. Còdex 122

1372	Sant Joan i la seva dona; Guiem Fàbregues i la seva dona.	Jordi Nadal	12 lliures 10 sous
1370	Lorens, la seva dona i la seva mare.	Jordi Nadal	10 lliures
1370	Ferrerres a Maiola, Ribes, Francesc Borràs i Company.	Manrià	3 lliures
1371	P(er)e Martorel i la seva dona.	Jordi Nadal	14 lliures
1371	P(er)e Tornal i la seva dona.		13 lliures
1371	El Sacristà i Guiem Font.	Jordi Nadal	76 lliures
1372	Ferrer Carbonel i la seva dona; Soler i Garcia.	Jordi Nadal	4 lliures
	P(er)e Martorel		11 lliures 17 sous 8 diners
			7 lliures 10 sous 10 diners
1371	Berenguer Puig i la seva dona.	Jordi Nadal	9 lliures
1371	Berenguer Joan i la seva dona; Sant Miquel.	Jordi Nadal	15 lliures
1369	? i la seva dona	Obligació a la Cort	22 lliures
1371	Domingo Caldes.	Jordi Nadal	22 lliures
1371	Guiem Grau i la seva dona.	Jordi Nadal	53 lliures 10 sous
1375	Bertomeu Loat i la dona de Guiem Grau.	Jordi Nadal	10 lliures
1377	Bertomeu Loat i la seva dona.	Jordi Nadal	4 lliures
1372	Joan des Grau i la seva dona.	Jordi Nadal	125 lliures
1371	Jordi des Grau.	Jordi Nadal	30 lliures
1371	Antoni Cardona i la seva dona.	Jordi Nadal	99 lliures 11 quartans de farina
1372	Jaqme Guitart i la seva dona.	Jordi Nadal	13 lliures 10 sous
1372	Jaqme Guitart i la seva dona.	Micolau Prom	84 lliures

A.R.M. Còdex 122

1372	Bernat Carbó i la seva dona.	Jordi Nadal	6 lliures
1372	Canet i Maó.	Jordi Nadal	25 lliures
1372	Feliu Comes.		2 lliures
1372	Feliu Comes i la seva dona.	Jordi Nadal	40 lliures
1372	Guiem Pere (de Flandes); Serracer i la seva dona.	Jordi Nadal	24 lliures
1372	Fill de Sant Just i la seva dona.	Jordi Nadal	40 lliures
1372	Puig Malver i la seva dona.	Jordi Nadal	75 lliures
1376	D'ells (?).	Jordi Nadal	25 lliures 10 sous
1373	Antoni Granada; Bernat Gili i la seva dona.	Jordi Nadal	20 lliures
1376	P(er)e Artigues.	Jordi Nadal	39 lliures
1389	Sogra d'Artigues.	Jordi Nadal	5 lliures
1372	Jaqme Nota; Jaqme Mascaró.	Jordi Nadal	17 lliures
1373	Jaqme Mascaró i la seva dona; Micolau Tria.	Jordi Nadal	55 lliures
1376	Micolau Martí; Bernat.	Jordi Nadal	33 lliures
1383	Guiem sa Nou i la seva dona.	Jordi Nadal	20 lliures
1380	Sa sogra.		5 lliures
1381	P(er)e Simó.		10 lliures
1382	Sa sogra i gendre.		10 lliures 20 lliures
1391			1 lliura 3 lliures 6lliures
1373	Mateu Vila; P(er)e Ramon.	Jordi Nadal	23 lliures 10 sous
1373	Guiem Togores.	Jordi Nadal	40 lliures
1379	Ansó	Jordi Nadal	40 lliures
1373	Ferrando Just i Simó.	Catany	11 lliures
1373	Micolau Martí i la seva dona.	Micolau Prom	56 lliures
1389	Ramon Samartí.		40 lliures
	En Mora.	Jordi Nadal	30 lliures
	Ferrando Just i Simó.		11 lliures
	Arnau Sardo i		8 lliures

A.R.M. Còdex 122

	Plega Mans.		20 sous
1374	P(er)e Ferrer i la seva dona.	Obligació al Veguer de la Cort	30 lliures
1366	Sanç Calafat i la seva dona.	Obligació al Veguer.	31 lliures 10 sous
1371	En Sanç.	Obligació al Veguer de la Cort.	46 lliures
1371	Joan de Mora.	Micolau Prom Jordi Nadal	73 lliures
1376	P(er)e Paschal.	Micolau Prom	10 lliures
1389 1386 1387	P(er)e Ferrer.		70 lliures
1390	Sanç Calafat.		4 lliures 10 sous
1376	Almuner		24 lliures
1376	Bernat Vidrier i la seva dona.	Jordi Nadal	165 lliures
1376	Bernat Vidrier i la seva dona.	Jordi Nadal	165 lliures
1376	Ramon Burguès; P(er)e Fornari (de Santa Margalida).	Jordi Nadal	146 lliures
1381	P(er)e Fornari (de Santa Margalida).	Micolau Prom	14 lliures 10 sous
1376	Berenguer Sardà.		70 lliures
1377	Antoni Canyals.	Micolau Prom	700 quartans d'oli
	P(er)e Catany; Ramon de Capcir.		40 lliures
1371	Simon Blanca; Bernat Dalmau.	Micolau Prom	24 lliures
1379	P(er)e Teyà i la seva dona.	Micolau Prom	26 lliures 10 sous
	Ramon sa Torre, la seva dona i la seva mare.	Micolau Prom	120 llires
1380	Ramon sa Torre, la seva dona i la seva mare.	Micolau Prom	60 lliures
1379	P(er)e Lorens i la seva mare.	Jordi Nadal	10 lliures
1380	P(er)e Lorens, la seva mare i la seva germana.	Jordi Nadal	26 lliures
1380	P(er)e Vidal, la seva dona i el seu fill Boter.	Micolau Prom	24 lliures
1380	Bertomeu Sunyer; Berenguer Sunyer.	Micolau Prom	500 lliures

A.R.M. Còdex 122

1380	Anrnau des Mas i la seva dona.	Jordi Nadal	30 lliures
1383	Arnau Sardà i la seva dona na Saurina.	Micolau Prom	60 lliures
1388	Rauzel (el ferrer).	Micolau Prom	41 lliures
1373	Costa.	Jordi Nadal	10 lliures
1383	Francesc Prats i la seva dona.	Micolau Prom	24 lliures 10 sous
1383	Montalt	Micolau Prom	15 lliures
1383	Jaqme Nota i la seva dona.	Micolau Prom	20 lliures
1383	Bonnat Sureda i la seva dona.	Micolau Prom	26 lliures
1385	Antoni Mates		20 lliures
1383	Joan Micolau i la seva dona.	Micolau Prom	11 lliures
1383	P(er)e Teyà i la seva dona.	Micolau Prom	7 lliures 10 sous
1383	Joan Mas i la seva dona.	Arnau Jover	23 lliures 10 sous
1383	Bernat Barberà.	Micolau Prom	32 lliures 10 sous
1384	Antoni Andreu i la seva dona.	Micolau Prom	13 lliures
1386	En Sardà	Joan Omar	34 lliures
1384	Guiem Gual.	Micolau Prom	10 lliures
1384	Simon Figuera i la seva dona.	Micolau Prom	7 lliures 3 sous
1384	Joan Simó; Bernat Robí.	Micolau Prom	50 lliures
1384	P(er)e Clarà i la seva dona.	Micolau Prom	22 lliures 5 sous
1384	Fill de Maestre Pere.	Micolau Prom	11 lliures
1384	Leonard Agell, Jordia (la seva filla) i el seu fill.	Micolau Prom	11 lliures
1384	Guardiola, la seva germana i la seva dona.	Micolau Prom	43 lliures
1385	Francesc, la seva mare, la seva germana i la seva dona; Joan Cambó.	Jordi Nadal	22 lliures 10 sous
1388	Guiem Font i el seu fill.	Bonanat Sala	377 lliures
1387	Sala i altres.	Jordi Nadal	35 lliures
	Saïd Mili; Grau des		33 lliures

A.R.M. Còdex 122

	Bosch.		4 sous 9 diners
1385	Tomàs Colomer.	Julià Font Cuberta	6 lliures
	Noguerona.	Micolau Prom	2 lliures 14 sous
1385	Cristòfol Huguet i la seva dona; Guiem Salvat.	Julià Font Cuberta	26 lliures
1385	Martí Oliver.	Micolau Prom	17 lliures
1385	Lorens (mercader); Francesc sa Canal.	Micolau Prom	23 lliures 10 sous
1385	Francesc Mora (sabater); Bernat Pellisser.	Julià Font Cuberta	12 lliures
1385	Simon Branca.	Micolau Prom	16 lliures
1382	En Güels; Grau Tarragona.	Micolau Prom	13 lliures
1385	P(er)e Catalunya i la seva dona; Miquel Guimerà.	Micolau Prom	59 lliures
1385	Arnau Humbert i la seva mare Catalina.	Micolau Prom	28 lliures 15 sous
1385	Joan Font.	Sala	328 lliures 7 sous 6 diners
1385	P(er)e Font; P(er)e al Portela.	Bonanat Sala	120 lliures
1385	Bernat Gili; Antoni Mates (ferraire).	Julià Font Cuberta	23 lliures 10 sous
1385	Pericó Borsa; Martí Oliver.	Julià Font Cuberta	12 lliures
1391	Barberà.	Jordi Nadal	8 lliures
1390	Barberà.	Micolau Prom	32 lliures 8 sous
1389	Donat Sala; Andreu Güels.		8 lliures
1389	Pericó Borsa.		7 lliures
	Pericó Borsa.		5 lliures
1386	Guiem Sabat.	Jordi Nadal	50 lliures
1386	Francesc Burguet i la seva dona.	Julià Font Cuberta	7 lliures 5 sous
1386	Bernat Mascaró i la seva dona.	Micolau Prom	39 lliures
1386	Francesc Burguet i la seva dona; n'Estany; Bertomeu Buada.	Julià Font Cuberta	30 lliures
1386	Miquel Guimerà i la seva dona.	Julià Font Cuberta	35 lliures

A.R.M. Còdex 122

1386	Joan Lobera; Leonard Canaval.	Jordi Nadal	17 lliures
1386	P(er)e Ferrer (ferraire) i la seva dona.	Obligació al Veguer de la Cort.	40 lliures
1386	Antoni Guitart; Morgat, la seva dona i la seva germana.	Jordi Nadal	35 lliures
1386	Antoni Andreu i la seva dona.	Micolau Prom	7 lliures
1386	Bertomeu Martí.	Obligació a la Cort.	100 lliures
1386	Bernat Carbonel i la seva dona.	Micolau Prom	12 lliures
1386	Joan Font i la seva dona.	Bonnat Sala	211 lliures
1386	Fill d'en Vivot; Andreu Pla d'Olet.	Guiem Planes	15 lliures
1386	Joan Massana i la seva dona; Antoni Escuder (ferraire).	Jordi Nadal	23 lliures
1386	Guiem Vives.	Jordi Nadal	3 lliures 6 sous
1386	P(er)e Gentil i la seva dona.	Jordi Nadal	5 llires
1386	Ferrer (escrivà) i altres.	Micolau Prom	11 lliures
1386	Lorens Esteve i la seva dona; Guiem Vives.	Jordi Nadal	13 lliures
1386	En Sala (comissionista) i la seva dona.	Jordi Nadal	14 lliures
1386	Bernat des Mas i la seva dona i altres.	Micolau Prom	86 lliures 17 sous
	Antoni Ferrer.		8 lliures
1388	Antoni sa Granada i Salom.	Micolau Prom	25 lliures
1386	Fill de Ramon de Fontans.	Jordi Nadal	12 lliures 2 quaqrtants ?
1387	Berenguer Prats.	Micolau Prom	110 lliures
1387	Antoni Andreu i la seva dona.	Micolau Prom	8 lliures 10 sous
1388	P(er)e Pere.	Jordi Nadal	11 lliures 10 sous
1388	Dona de Guiem Font.		2 lliures 10 sous
1388	Botona i el seu fill; rector Sant	Jordi Nadal	23 lliures 10 sous

A.R.M. Còdex 122

	Micolau.		
	Busquet.		12 lliures
1388	Ramon Vila; Bertomeu Seva.	Jordi Nadal	30 lliures
1390	Bertomeu Seva.	Gabriel Bertós	6 lliures
1388	Miquel Vila i la seva dona.	Jordi Nadal	9 lliures
1388	Francesc i Jaqme; Bernat (ferraire).	Micolau Prom	7 lliures 10 sous
1388	Antonia dona de Francesc; Francesc Calvet i la seva dona.	Pere	20 lliures
1388	Simon Vanrel i la seva mare.	Jordi Nadal	11 lliures
1389	Joan de Mora.	Jordi Nadal	56 lliures
1388	P(er)e Sarioll i la seva dona.	Jordi Nadal	12 lliures
1388	Ramon sa Torre; Joan.	Jordi Nadal	100 lliures
1388	Gilot Marc.	Jordi Nadal	11 lliures
1388	P(er)e Font; Muntanyans i la seva dona.	Micolau Prom	11 lliures 10 sous
1389	Sardà.	Jordi Nadal	48 lliures
	Antoni de Mora.		6 lliures 8 sous
1389	Joan Font.	Obligació al Veguer de la Cort. Micolau Prom	11 lliures
	Antoni de Mora.		3 lliures 3 lliures 8 sous
1389	Astruc.		3 lliures
1389	Joan de Mora.	Jordi Nadal	2 lliures
1389	Martí Oliver i la seva dona.	Jordi Nadal	55 lliures
1389	Francesc Calvet i la seva dona; Jaqme Bernat i la seva dona.	Jordi Nadal	34 lliures
1388 1390		P(er)e Pere	12 lliures
1389	Armengol Perpinyà i la seva dona.	Jordi Nadal	24 lliures
1389	Grau Font.	Jordi Nadal	100 lliures
1389	Miquel Moncada (rector); P(er)e Granada i la seva	Jordi Nadal	23 lliures

A.R.M. Còdex 122

	dona.		
1389	Miquel Vila i la seva dona.	P(er)e Pere	11 lliures
1389	Joan Rosayó i la seva dona.	Jordi Nadal	13 lliures
1389	Grau Tarragona i altres.	Micolau Prom	11 lliures 10 sous
1389	Botona i el seu fill i el rector Sant Micolau.	Jordi Nadal	17 lliures 10 sous
1389	Antoni Granada i la seva dona.	Jordi Nadal	15 lliures
1389	P(er)e Tordera.	Guiem Plans	10 lliures
1389	Angelina filla de Buadela; Mayans.	Joan Soler	45 lliures
1388	Ms. Joan Lobera.		100 lliures

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1390	Bonjua Duran; Rabí Yossef Alon; Astruc Natjar.	Julià Font Cuberta	9 lliures
	En Saleles.		3 lliures 6 sous 4 diners
1390	P(er)e sa Font; Joan Almanrich; Togar; Gabriel Sureda.	P(er)e Tordera	216 lliures
1369	Yossef Boniach.	Jordi Nadal Morabatins	40 lliures
1369	P(er)e Morey i la seva dona.	Jordi Nadal Morabatins	112 lliures 10 sous
1369	Bernat Barberà i la seva dona.	Jordi Nadal García Morabatins	45 lliures
1369	Bertomeu Pellisser, la seva dona i la seva mare.	Jordi Nadal García Morabatins	50 lliures 16 sous 8 diners
1369	Bosch i la seva dona.	Jordi Nadal Morabatins	15 lliures 1 lliura 5 sous
1369	Guiem Bonmassip i la seva dona.	Jordi Nadal 10 morabatins	40 lliures 15 sous 13 sous 4 diners
1369	P(er)e Manrià	En Manrià	101 lliures

A.R.M. Còdex 122

	(sabater) i la seva dona; en Dolç i altres.	García 20 morabatins ½	5 sous 1 lliura 8 sous 4 diners
1369	Jaqme Oya i la seva dona Sarola.	Jordi Nadal García 22 morabatins ½	101 lliures 5 sous
1370 1389	Šěmu'el Cohén i la seva dona; Abraham Namala.	Jordi Nadal García 20 morabatins	90 lliures 3 lliures
1369 1390	Francesc Fuster i la seva dona.	Jordi Nadal 10 morabatins	45 lliures 15 sous 8 diners
1369	Romanyà i Antoni Girona i la seva dona; Gilot Marc.	Jordi Nadal García	40 lliures 16 sous
1370	Arnau Torela i la seva dona.	Jordi Nadal García	45 lliures
1370	P(er)e Mascaró i la seva dona.	Jordi Nadal García 20 morabatins	80 lliures 1 lliura 6 sous 10 diners
1370	Asbert Sardà; Guiem Sardà.	Jordi Nadal 20 morabatins	100 lliures 3 lliures 3 sous 4 diners
1370	Abraham Namala i la seva dona; Šěmu'el Cohén.	Jordi Nadal 40 morabatins 20 morabatins	90 lliures 3 lliures
1382 1390	Abraham Namala i la seva dona; Yossef Comprat.	Jordi Nadal García 10 morabatins	50 lliures
1371 1388 1390	Francesc Armanter i la seva dona.	Jordi Nadal 30 morabatins	150 lliures 20 lliures 10 sous
1390	Bernat Loret (de Pollensa); Bernat Ribes (ferraire).	A Mallorca i Pollensa 20 morabatins	100 lliures
1372 1390	Jaqme Bertran; Joan Bertran (germà).	Jordi Nadal 25 morabatins	115 lliures
1375	Luis sa Granada i la seva dona.	Jordi Nadal	160 lliures 20 lliures 13 sous
1373	Ferrer Palou, la seva dona i la seva sogra; Figuera (de Bini Salem).	Francesc Salom Jordi Nadal	27 lliures 10 sous 9 diners

A.R.M. Còdex 122

1381	Joan Abrí i la seva dona; Lorens Gonyalons; Ramon Aspayer; P(er)e Maschort; Puig Siurona; Bertomeu Guitart; Catalina; Casteyona; Puig Siurona.	Jordi Nadal 16 morabatins	74 lliures 5 sous 2 lliures
1382	Joan Abrí i la seva dona.	Jordi Nadal García 15 morabatins	60 lliures
1387	Arnau Calafell i la seva dona (de Moro).	Jordi Nadal 8 morabatins	32 lliures 10 sous 8 diners
1389	Eimeric.	Jordi Nadal Morabatins	10 lliures
1389	Pericó Abrí i la seva dona.	Jordi Nadal 20 morabatins	100 lliures
1379	Dona Blanca, dona d'Arnau d'Oms; Tornamira; Francesc Claret; Simon Garrober; Joan Sant Miquel; Joan (un altre); Francesc Pol; Joan Busquet Torner; Simo Guitart.	Jordi Nadal García P(er)e Ferrer 50 morabatins	250 lliures
1379	Jaqme Navata i la seva dona.	Antoni Ferrer	37 lliures
1376	Armanter	Jordi Nadal Jaqme Guitart García	50 lliures 1 lliura 6 sous 8 diners
1390	Jaqme Sarioll; Nadal Subirats.		3 lliures 3 sous 8 diners
	Francesc Claret		8 lliures
	Simon Garrober		8 sous
	Francesc Sant Pol		4 sous
	P(er)e Castany		8 sous
1391	Halafat Cohén	Julià Font Cuberta	4 lliures
1391	Guiem Puig i la seva dona; Berenguer Puig.	10 morabatins 20 morabatins	50 lliures 1 lliura 5 sous
1389	Alí Dar; Maimon		25 lliures

A.R.M. Còdex 122

	Bolaiš i la seva dona.		
1383	Orbida de Cira; Masbona del Corral; Alimon.		2 lliures 8 sous
1383 1391	R. Se'adià; Orbida.		8 lliures 6 sous
1391	Filla de Cali (el carnisser).		1 lliura
1380	Ĥiyun Natjar; Magaluf Natjar.	Micolau Prom 20 morabatins	118 lliures
1380	Ĥiyun i Magaluf.	Micolau Prom	2 lliures
1390	Catalina.		2 lliures
1390	Ĥiyun Natjar; Magaluf Natjar; Francisca.		2 lliures
1390	Ansó; Ramona.		2 lliures
1390	Ansó; Eimeric.		2 lliures

Cabassos de farina

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1369	Joan Arnau i la seva dona (d'Incan).	Jordi Nadal	29 lliures 10 sous 5 lliures
1370	Berenguer Vals i la seva mare (de Campanet).	Jordi Nadal García	48 lliures 16 sous
1383	P(er)e Vila.	Micolau Prom	
1370	Antoni Lugany i la seva dona i sogra.	Jordi Nadal Micolau Prom	152 lliures 2 lliures 10 sous 8 diners
1370	Ramon Julià (Santanyí) i la seva dona.		24 lliures 10 sous
1390	Jaqme Tomàs (Llucmajor).	Joan Taula	
1388	Bernat Vidal i la seva dona (de Montubiri).	Jordi Nadal	150 lliures 2 lliures 10 sous
1371 1390	Guiem Col i la seva dona; Ramon Burguès (de	Jordi Nadal	21 lliures 7 sous

A.R.M. Còdex 122

	Moro).		
1372 1390	Feliu Comes.	Jordi Nadal	72 lliures 2 lliures
1372	Jaqme Poer, la seva mare i la seva dona.	Jordi Nadal	48 lliures 16 sous 3 lliures
1383	Jaqme Poer, la seva dona i la seva mare; Arnau Sardo; Grau Font (de Bini Izan).	García Jordi Nadal	120 lliures 10 sous
1383	Grau Font		20 lliures
1373	Mateu Morgat i la seva dona (a Pollensa).	Jordi Nadal	48 lliures
1380	Mateu Morgat i la seva dona.	Jordi Nadal	52 lliures
1372	Joan Abrí i la seva dona.	Jordi Nadal	48 lliures 16 sous
1386	Francesc Serra i la seva dona.	Micolau Prom	120 lliures
1389	Dona de Guiem font (de Pollensa).	Tordera	1 lliura 90 sous

La Llotja

Any	Prestataris	Notari	Quantitat
	Yossef Comprat; Mošé Faraig; R. Se'adià Mili.		27 lliures 10 sous
1390	Ansó; Ya'qob Bonet.	Tordera	200 lliures
	Maimon Šulell; Aharon Cohén; R. Se'adià.	Tordera	150 lliures
	Ben Naħmia.	Tordera	150 lliures
	Fill de Ya'qob Quiš.	Tordera	120 lliures
	Azurafa (d'Algesires).	Tordera	170 lliures
	Ĥiyun Mili; Yehošu'a i Suliman ben Aiš; Astruc Madiní.	Tordera	150 lliures
	Astruc Madiní.	Tordera	100 lliures

A.R.M. Còdex 122

	Astruc Madiní.		43 lliures 16 sous 1 florí
	Lodrigó.		43 lliures 16 sous
1386	Marzoc Madiní.	Tordera	100 lliures 2 lliures
1383	Šělomó Leví (a Tunis) (a Sardenya).	Micolau Prom	21 lliures
1386	Astruc Natjar; David Cohén (d'Algesires).	P(er)e Joan.	150 lliures
	Astruc Natjar; R. Natan Cohén Šulell; David Cohén Srico.		147 lliures
1390	Astruc Natjar		50 lliures
1388	Mošé fill d'Astruc Faragi.	Micolau Prom	218 lliures 82 sous
	Mošé Faragi; R. Se'adià Mili; Astruc Faragi (el seu pare).		269 lliures
	Maimon ben Salama.		20 lliures 16 sous 4 diners
	Ovaid i el su fill; Maimon Bolaiš.		10 lliures 14 sous 4 diners
1383	Jaqme Savari.	Micolau Prom	30 lliures
1382	Jaqme Vicens.	Micolau Prom	30 lliures
1390	Maimon Šulell.		415 quartans 79 lliures 10 sous 10 diners
1391	Astruc Natjar; David Cohén (d'Algesires).	P(er)e Joan	100 lliures

Garanties

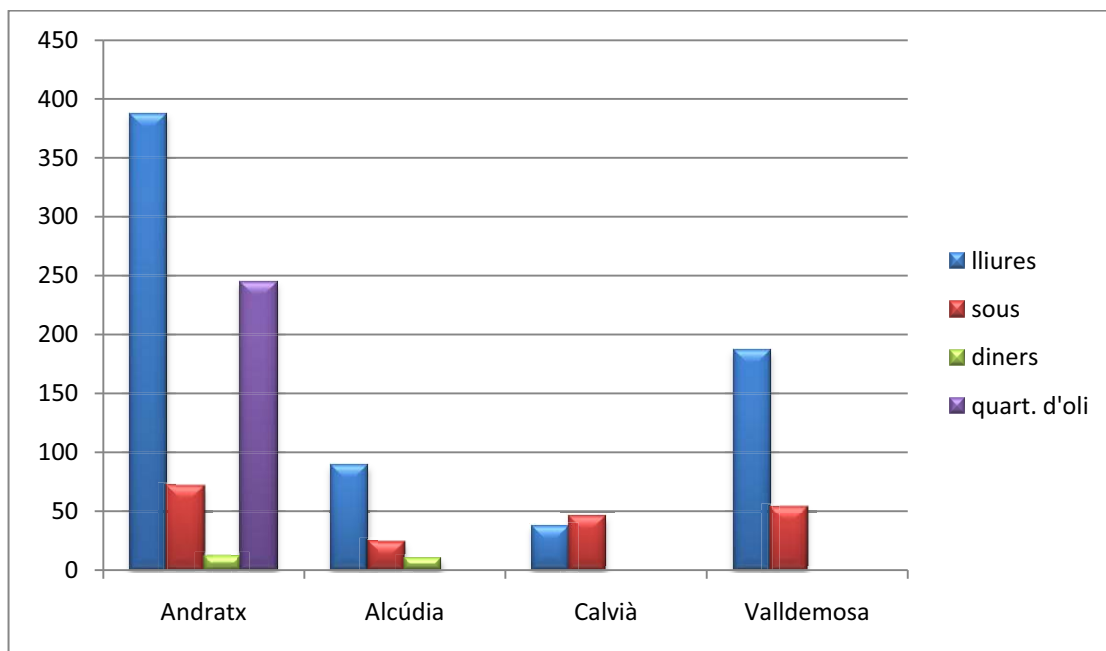
Any	Prestataris	Notari	Quantitat
1387	Anca		1 lliura 10 sous
	En Serra.		7 lliures
1371	Burguera.		11 lliures
1371	Joan de Mora.		52 lliures 10 sous
1371	Rovira (ferrer).		3 lliures 4 sous
1376	Garlanda.		2 lliures
1372	P(er)e Ramon.		2 lliures 10 sous
1373	Pellisser.		2 lliures 4 sous
1373	El barber.		3 lliures 10 sous
1375	Bennàsser.		2 lliures
1373	Feliu Miquel.		10 lliures 10 sous
1383	Na Saurina.		3 lliures.
	Maiola.		13 lliures
1380	Fill de ben Califa.		8 lliures 8 sous
1371	Guiemó Palmer (d'Estellencs).		4 lliures 4 sous
1381	En Costa (de Valldemossa).		1 lliura 2 sous
1382	D'Oms Savertesa.		8 lliures 8 sous 4 diners
	Bonica.		9 lliures
1383	Fill de Ms. Lorengo.		8 lliures 8 sous 4 lliures 4 sous
1383	Massip.		2 lliures
1385	Dolcet.		15 lliures
1385	Mardekiol.		2 lliures 2 sous
1386	Guiemó Joan.		10 lliures
1384	Gilot Marc.		4 lliures
1385	Bernat des Mas.		2 lliures 2 sous
	Port Alt		1 lliura 1 sou
1387	Naşrani.		4 lliures

A.R.M. Còdex 122

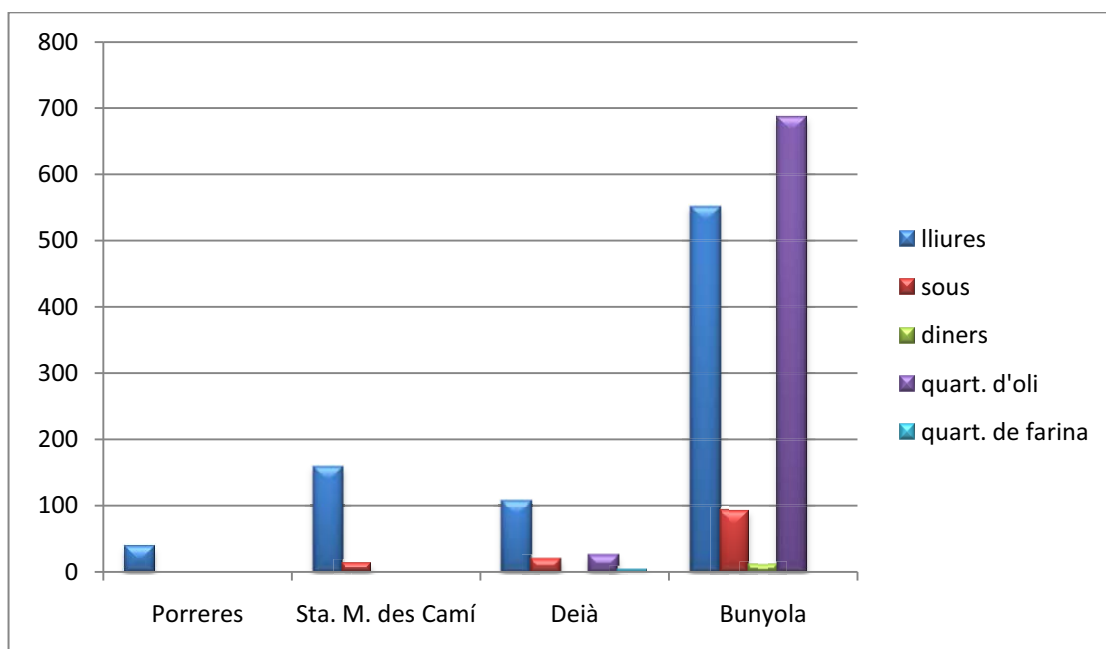
1388	Fill de Perató.		6 lliures
	Bernat Busquet i el seu gendre Montalt.		45 lliures
	R. Se'adià.		2 lliures 2 sous
	R. Se'adià Mili; Busquet i Montalt.		30 lliures 8 sous
1389	Dona de Ms. Joan Lobera; Mnt H̄arir; Kota H̄arir.		20 lliures
1389	Mnt Sanginaia.		10 lliures 14 sous
1389	Dona de Sohi Kanat.		1 lliura
	Ml̄hfa.		18 lliures
	Ms. Joan Lobera.		10 lliures
1389	Vanuat Vtasa; Abraham (de Moro).		20 lliures
1381	Dobler; Garmaia; Vanua; Vtasa.		15 lliures 12 sous
	Bernat Busquet i gendre.		45 lliures
	Rafael.		58 lliures 7 diners
1391	Escarlatina.		20 lliures
1391	Figuer; Marc.		31 lliures
	Vidal Dayqs.		21 lliures
	Busquet i el seu gendre Montalt.		

A continuació presento el total dels préstecs per població. Cal destacar que les quantitats prestades a Ciutat de Mallorca constitueixen més de tres quartes parts del total. Això és degut no només al fet que el prestamista era de la capital insular sinó al fet que la Ciutat de Mallorca constituïa el centre comercial de l'illa. Podem veure que els registres referents a la capital es divideixen en préstecs comuns, préstecs referents a farina, préstecs realitzats a la Llotja i garanties.

Préstecs per població

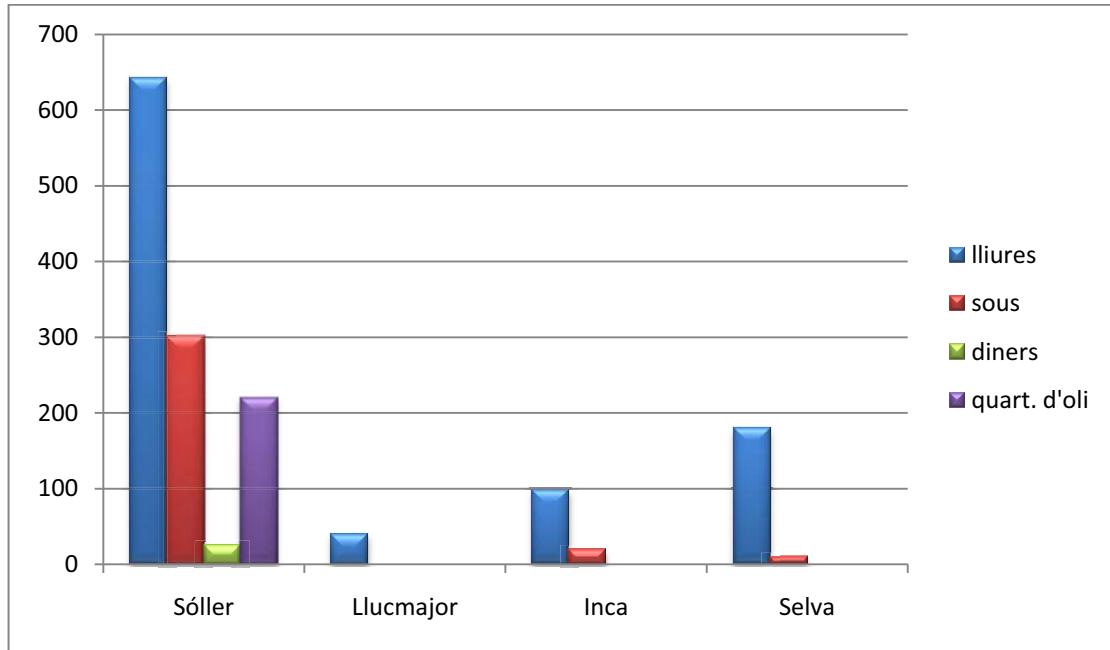

- Andratx: 387 lliures, 71 sous, 12 diners, 244 quart. d'oli.
- Alcúdia: 89 lliures, 24 sous, 10 diners.
- Calvià: 37 lliures, 46 sous.
- Valldemosa: 186 lliures, 53 sous.

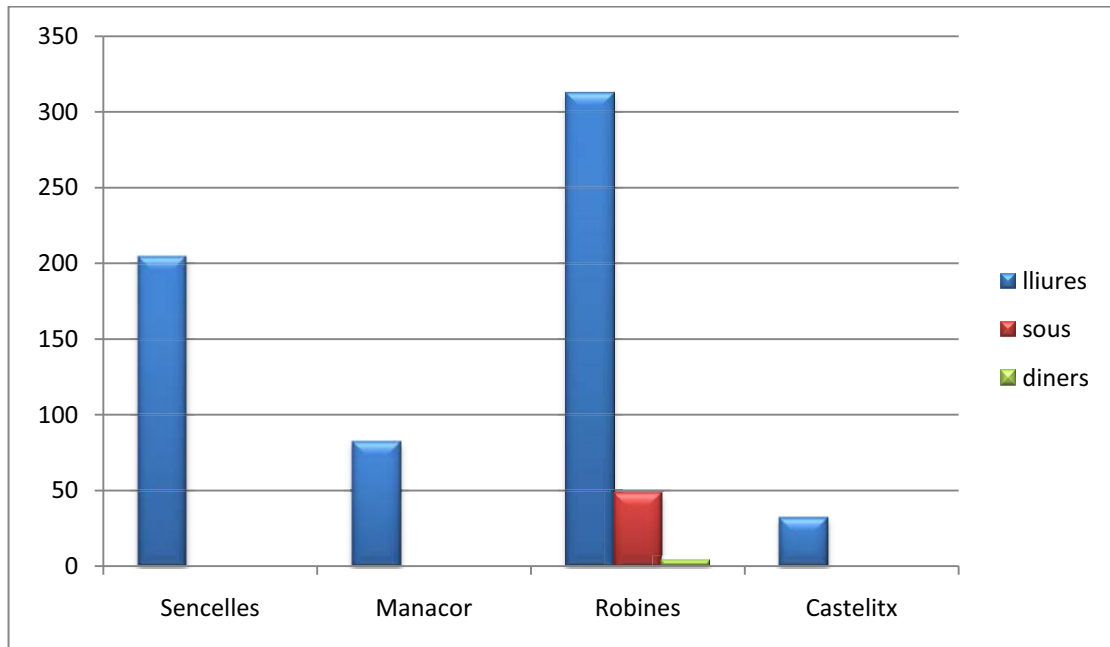

- Porreres: 38 lliures.
- Sta. M. des Camí: 159 lliures, 103 sous.
- Deià: 107 lliures, 20 sous, 3 quart. de farina, 25 quart. d'oli.
- Bunyola: 552 lliures, 92 sous, 10 diners, 686 quart. d'oli.

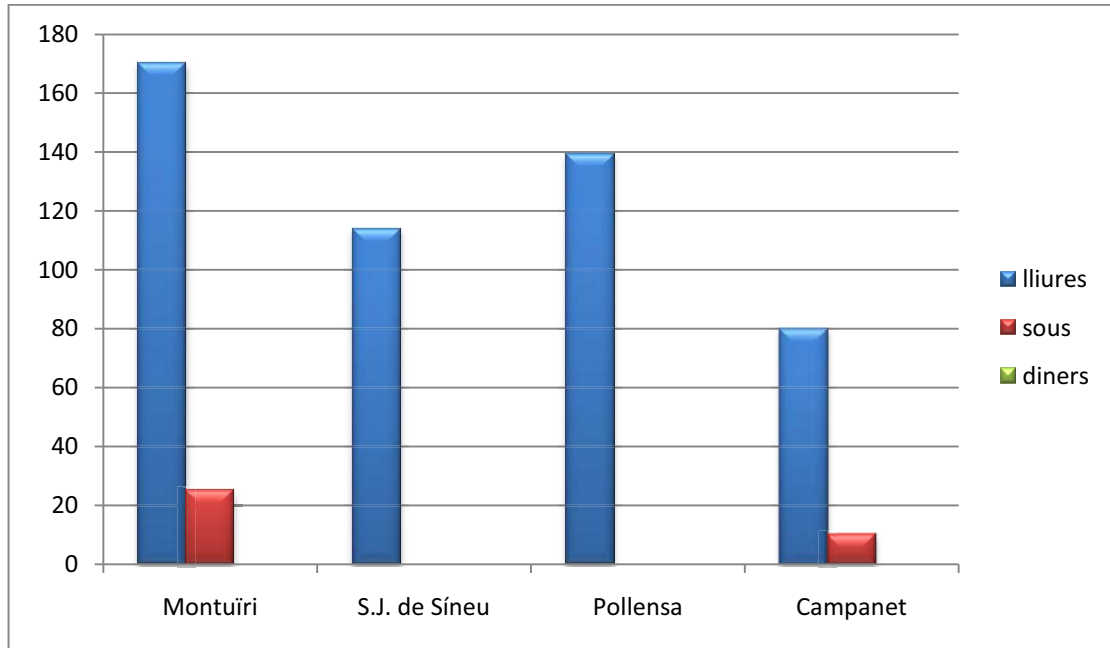

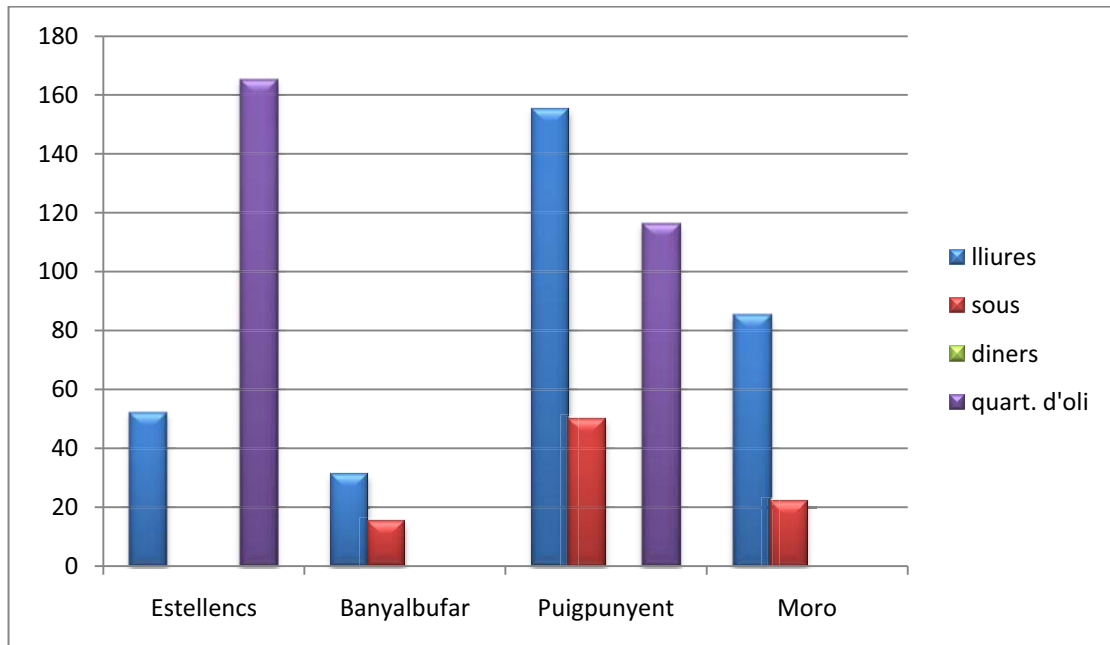
- Sóller: 642 lliures, 302 sous, 26 diners, 220 quart. d'oli.
- Lluçmajor: 40 lliures.
- Inca: 98 lliures, 20 sous.
- Selva: 179 lliures, 10 sous.

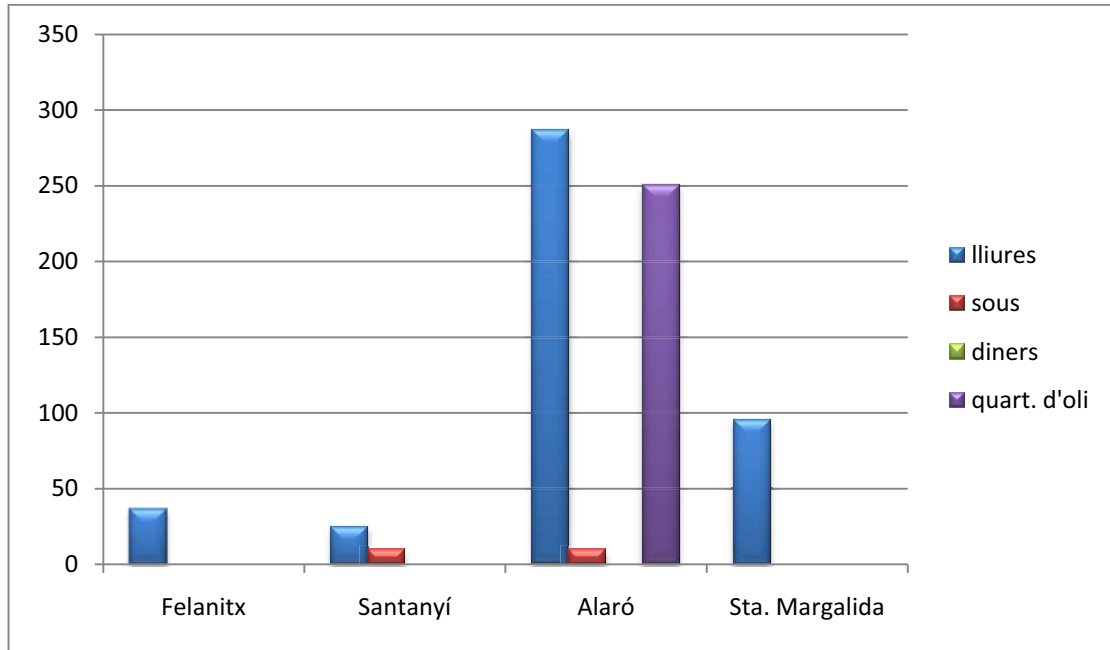
- Sencelles: 204 lliures.
- Manacor: 82 lliures.
- Robines: 312 lliures, 48 sous, 4 diners.
- Castellitx: 32 lliures.

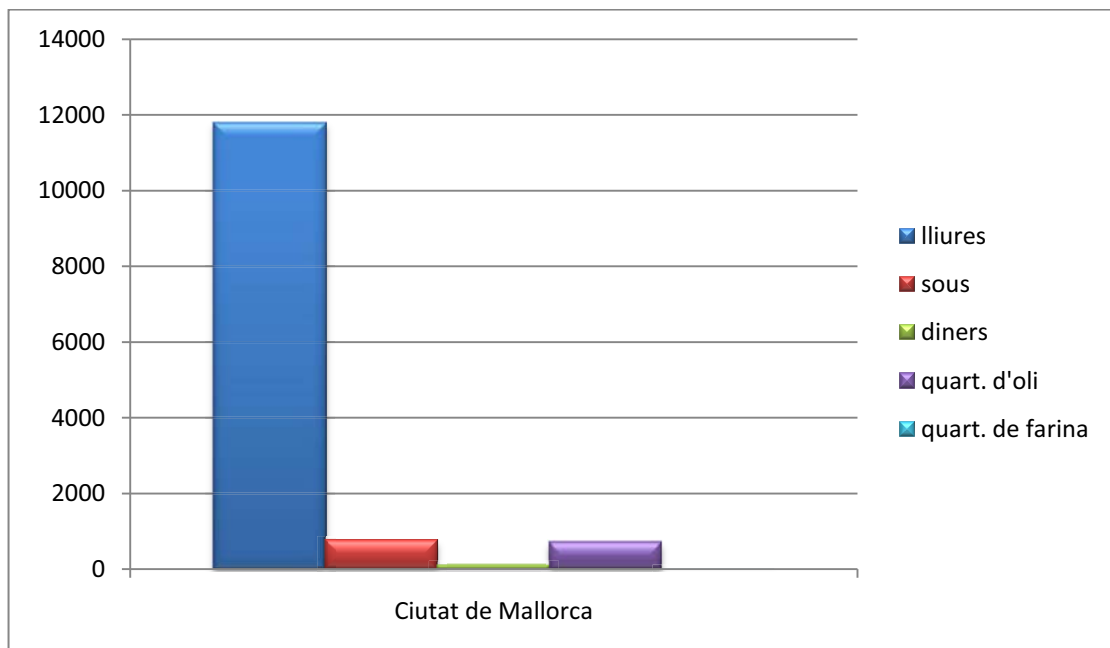
- Montuïri: 170 lliures, 25 sous.
- St. Joan de Síneu: 114 lliures.
- Pollensa: 139 lliures
- Campanet: 80 lliures, 10 sous.

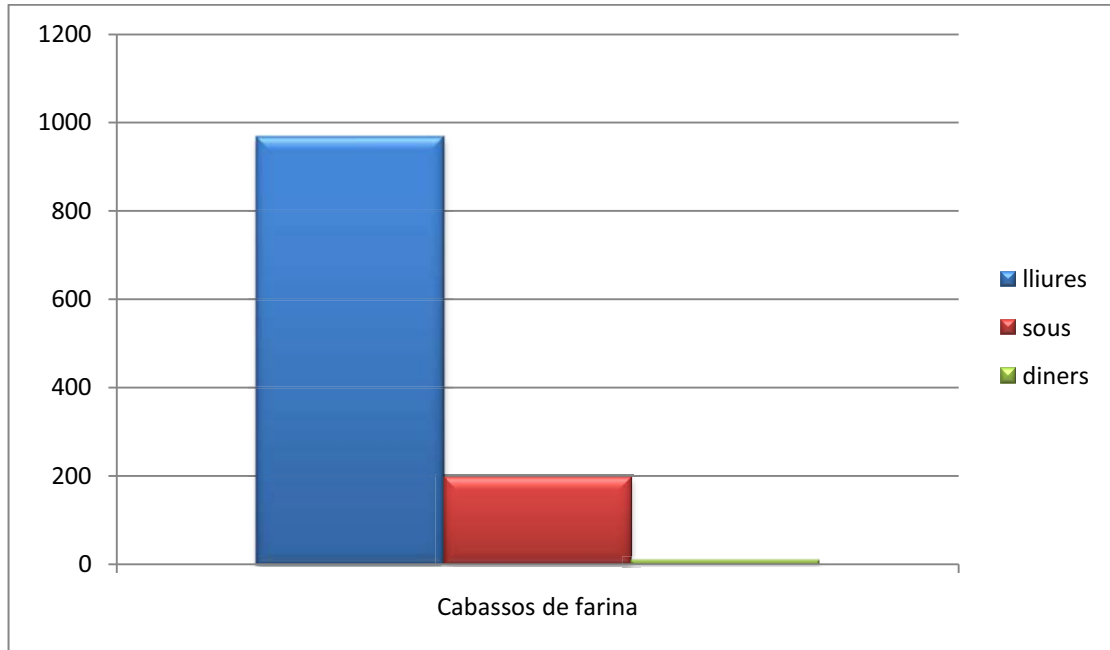
- Estellencs: 52 lliures, 165 quart. d'oli.
- Banyalbufar: 31 lliures, 15 sous.
- Puigpunyent: 155 lliures, 50 sous, 116 quart. d'oli.
- Moro: 85 lliures, 22 sous.

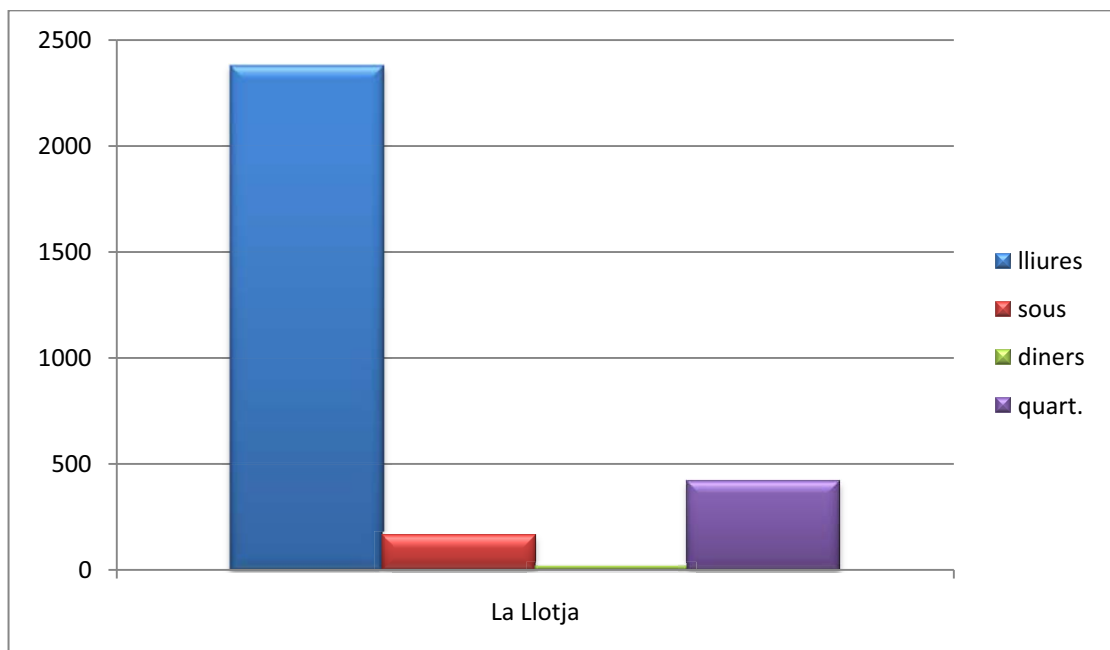
- Felanitx: 36 lliures.
- Santanyí: 25 lliures, 10 sous.
- Alaró: 286 lliures, 10 sous, 250 quart. d'oli.
- Sta. Margalida: 95 lliures

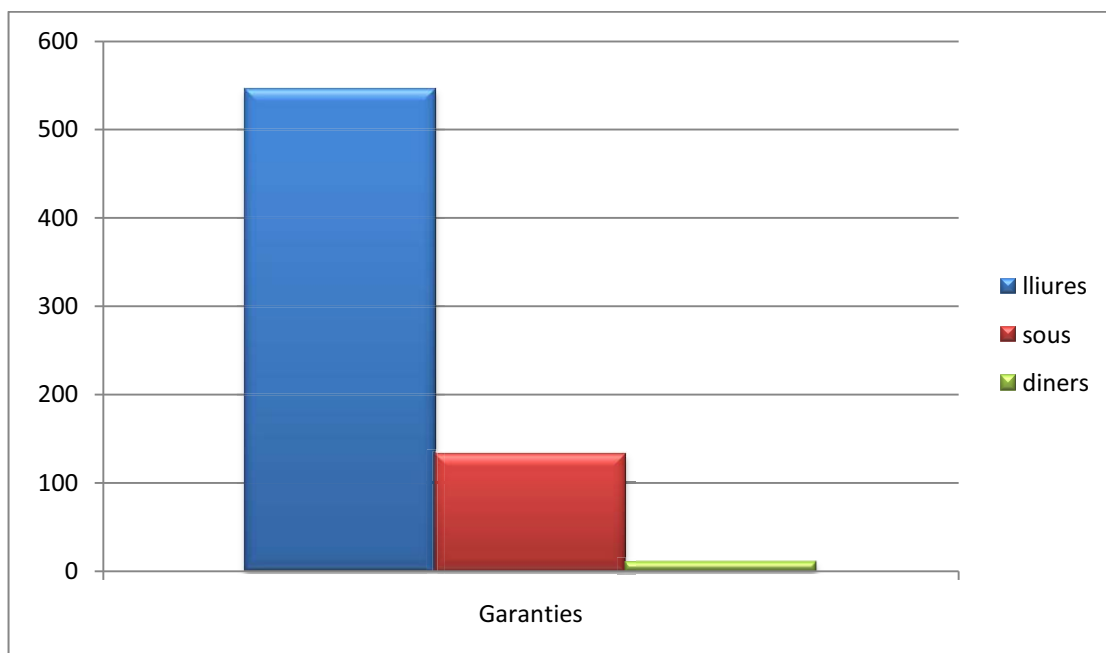
- Ciutat de Mallorca: 11760 lliures, 763 sous, 110 diners, 700 quart. d'oli, 11 quart. de farina.

- Cabassos de farina: 967 lliures, 195 sous, 8 diners.

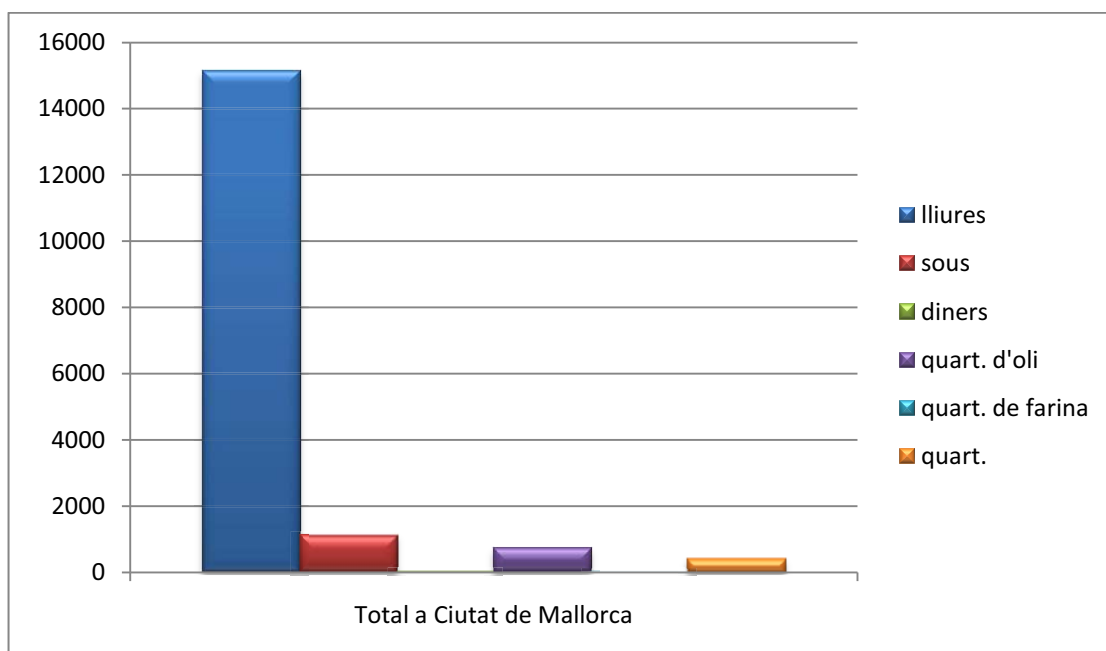

- La Llotja: 2379 lliures, 164 sous, 19 diners, 415 quart.

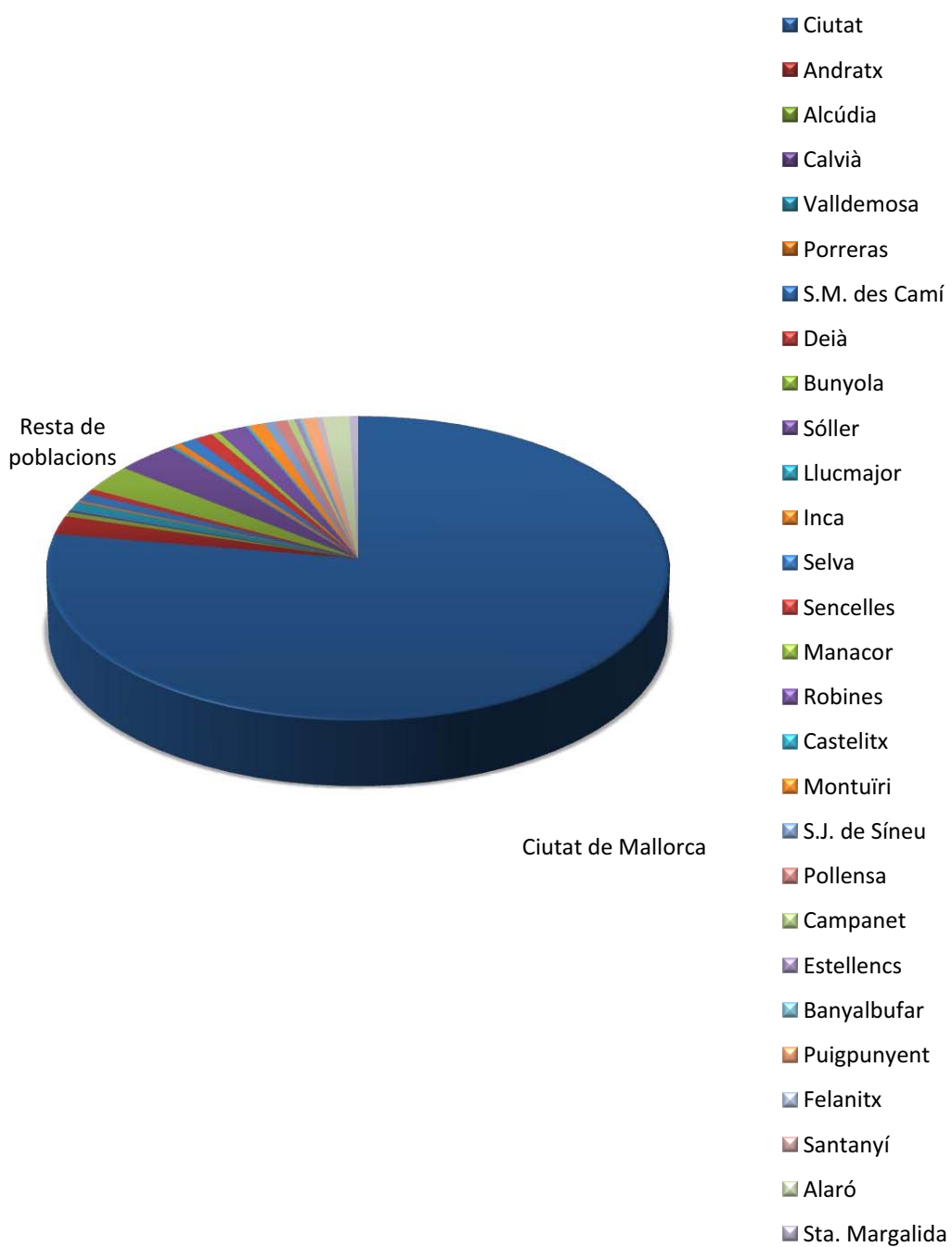

- Garanties: 545 lliures, 133 sous, 11 diners.

Tant els préstecs referents a cabassos de farina, els de la Llotja com les garanties pertanyen sens dubte a la Ciutat de Mallorca. Per tant la quantitat total prestada a la capital suma un total de: 15106 lliures, 1122 sous, 27 diners 700 quart. d'oli, 11 quart. de farina i 415 quart. (sense determinar).

Comparació del préstec per població

6. Metrologia

6.1 Monedes

El tipus de monedes que s'hi mencionen són la lliura⁷⁷, el sou⁷⁸ i el diner⁷⁹, i les seves equivalències en ròtols⁸⁰.

⁷⁷ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: “Moneda antiga que a Catalunya i Mallorca tenia vint sous i a València quinze quinzets o reals; cast. *libra*. La part del bisbe valia tres milia liures de renda, Llull Blanq. 68. Laliura ual LXXXIV morabatins, doc. segle XIII (Anuari IEC, 307). Cent liuras de or de València han en si dos milia morabatins, Const. Cat. 470.”

Tot i la definició del diccionari Alcover-Moll, la lliura no era una moneda encunyada física sinó una unitat monetària referencial de compte que mai tingué expressió numismàtica. Derivada del sistema barceloní que a la vegada tenia el seu origen en el carolingi i es fonamentava en el pes de l'argent, de manera que una lliura corresponia a 327 grams de plata. Els seus divisors eren 20 sous o també 240 diners. Aquestes equivalències foren constants al llarg de l'edat mitjana i moderna, per la qual cosa anà divergint progressivament de la moneda circulant que, a causa de les distintes polítiques monetàries, varià la llei i el pes al llarg de la història. Amb independència de la seva correlació amb la moneda circulant, la lliura i els seus divisors no varen perdre en cap moment la seva funció d'unitat de compte, de manera que s'utilitzà, gairebé exclusivament, per fixar el valor de les coses entre els segles XIII al XIX.

⁷⁸ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: “Moneda antiga que valia dotze diners de billó i que era la vintena part de la lliura; cast. *suelto*. Segrament de pagès qui tinga mas, et laure ab pareyl de bous, sia cregut dentro a VII sols de plata, doc. segle XIII (Anuari IEC, i, 291). Sou d'or ha VIII argens, Usatges 60. Pujà a III milia sous, Jaume I, Cròn. 34. Donà-li XX sols e dix-li: lo senyor meu te tramet aquests XX sols per los XII diners que donist, Eximplis, i, 225. E'ls venien tan barats que per sinch sous donauen un francès, Boades Feyts 364. **Sou barcelonès**: el croat que féu batre Pere III. Comprats cascú a rahó de onze sous Barceloneses, doc. a. 1390 (Capmany Mem. ii, 183). **Sou jaquès**: el que valia 12 diners jaquesos, molt usat a Catalunya en els segles XIII i XIV (cf. RLR, iv, 246). **Sou de tornesos**: moneda equivalent a dotze diners tornesos (=de Tours), que corria a Montpeller en el segle XIII. Que l'acort lur era aital que cant nós passariem en oltra mar que la ajuda que'ns farien acabar LX sous de torneses, Jaume I, Cròn. 493. **Sou de fi**: sou de plata fina, en el segle XVI. Lo marc de argent fi és dividit en 12 diners, que és un sou, e persò se diu sou de fi, Aritm. 1521. Els sous encara s'usaven molt a les Balears en el segle XIX, i fins i tot s'hi comptava a principis del segle XX, però eren de diferent valor: el sou mallorquí i menorquí valia dues tresetes, o sis doblers, o dotze diners, i sis sous feien una pesseta (per això encara ara a Menorca es diu nou sous per significar una pesseta i mitja); en canvi, a Eivissa el sou valia menys que un cèntim de pesseta, puix que cinc pessetes eren 530 sous. A l'Alguer es diu un sou amb el valor de 10 cèntims de lira. a) pl., s'usaus amb el significat genèric de 'diners, riquesa monetària' (Capcir, Cerdanya, Eiv.); cast. *dinero*. Me va demanar què volria sere si tingués molt de sous, Massó Croq. 14.”

⁷⁹ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: “Moneda catalana de diferents valors, però que la més corrent (la de coure) equivalia a la dotzava part del sou, o sia, aproximadament a un cèntim de pesseta; cast. *dinero*. Volentat és pus ocasionada a amar més dos diners que un, Llull Cont. 336, 12. Un hom atrobà una pera preciosa que valia mil solds, la qual vené per un diner a un hom que la pera conexia, Llull Felix, pt. i, c. 2. Prenen abduy los dits cònsols per lur salari tres diners, Consolat, c. 37. Que cascú dels ditz menescals que seran confreres de la dita confraria sia tengut de donar cascun dia de disapte un diner per a la làntea, doc. a. 1298 (Col. Bof. xl, 25). Per un diner | molt regategen, Spill 594. El diner de coure valia dues malles, i dos diners feien un dobler (Mall.). Deu diners de bona moneda valen 13 diners e un ters de diner de moneda barcelonesa, Monsalvatje Not. hist. xix, 113. El diner d'or valia dotze sous i quatre diners de coure. **Diner reial**: diner dobler fet encunyar per Alfons IV a Sardenya. E sien de valor los dits diners doblers, que un sou dels dits diners valega dos sous d'alfonsins menuts corrents, e que n'entren en lo march vint sous barchinonesos, e sien appellats diners reyals, doc. a. 1428 (Botet Mon. iii, 438). **Diners barcelonesos, diners jaquesos, etc.**: noms diferents que prenien els diners segons el lloc de llur encunyació. Un bon florí sai que val per tot lloc | d'aicest país, onze sous o lo pes, | e dats-lo vós per un diners jaquès | que no curats si val molt més o poc, Jordi de St. Jordi, xv. Canvi fets vós ab croat mallorquí | e's ab diner margullès o de cap, Jordi de St. Jordi, xv. **Diner del ramet**: antiga moneda valenciana que duia gravada a una cara

Les equivalències comunes de moneda a l'època eren de:

- 1 lliura = 20 sous
- 1 sou = 12 diners
- 1 diner = 2 mealles

Això ho podem veure reflectit en el mateix text de les transaccions on moltes vegades es relacionen una quantitat determinada de lliures y mitja, i en el total s'hi escriuen la quantitat esmentada de lliures i 10 sous⁸¹.

La nomenclatura numismàtica emprada en el manuscrit és la següent:

Nom romanç	Nom hebraic o judeoàrab	Abreviació
Ròtols	ארטל / רטל	'א
Lliures	ליטרין	'ליט'
Sous	דינרין	'דינ'
Diners	פשיטין	'פ'

6.2 Mesures

Al nostre manuscrit hi apareixen bàsicament dues mesures de capacitat, les *quarteres*⁸² i els *quartans*⁸³. Els quartans són referits a líquids (en aquest cas oli), i les quarteres són referides a gra o farina (en aquest cas farina).

---

l'efigie del rei i a l'altra un arbre que el poble confonia amb un ram (Val.). *Diner de cavallet*: moneda d'un diner que portava gravada la figura de l'escut d'Espanya sostingut per un lleó, que el vulgus confonia amb un cavall (Men.). *Diner de xeixa*: antiga moneda menorquina de molt poca valor. *Diners menuts*: els diners de més poca vàlua. Reebre o detenir moneda d'or o d'argent o diners menuts, doc. a. 1392 (Boll. Lul. viii, 442).a) fig. *Diners de Sant Pau*: pedres petites circulars en què es desfan les roques immediates al camí de l'antic monestir de Sant Pau de Manresa (Aguiló Dicc.). *Diner de bruixa*: pedreta nummulària que es recull abundantment en els termes d'Ibi, Agost i Xixona i que cal no confondre amb les lenticulars (Escrig-Ll. Dicc.).”

⁸⁰ Ròtol prové de l'àrab - , que alhora prové del grec λίτρα. Era equivalent al pes de quatre lliures, tot i que en aquest manuscrit s'empra l'equivalència amb la lliura. Això ens fa pensar que en aquella època a Mallorca s'emprà l'equivalència d'una lliura per ròtol.

⁸¹ En el foli 34v per exemple apareix כמסא ועישרין ליטרין ונרץ (25 lliures i mitja) i en el total hi escriu כה' ליט' י' די' (25 lliures i 10 sous).

⁸² ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: “Mesura d'àrids, de capacitat variable segons les comarques, però aproximada a 70 litres; cast. cuartera. Relinquo ad nepoti mea Luciana una quartera de ordii, doc. a. 1162 (Rev. Biblgr. Cat. iv, 27). Fa una quartera de civada, Capbr. Ribes 1283, p. 53. El bisbe de Maylorques pren en la capdelia del bisbe de Barcelona LX quarteres de forment, doc. a. 1285 (BSAL, vii, 59). Una quartera de prims de sexa, doc. a. 1387 (BSAL, ii, 106). Per 50 corteres de blat a 30 sous cortera, 75 lliures, doc. a. 1543-1560 (Miret Templers 580). Era any de carestia, que valia la cortera del forment en Mallorca 50 sous y no se'n trobava, doc. a. 1552 (BSAL,xii, 344). Un vestit val nou quarteres de metlas, Aguiló Poes. 191. Li donaria una cortera de blat, Ignor. 68. L'any 1346 es declarà que la quartera tindria dotze quartans a Barcelona; en 1378 es declarà que la quartera de blat tindria 10 quartans, i la d'ordi en tindria 12 (Geogr. Barc. 643). Actualment les principals equivalències de la quartera són: a Barcelona, 69'52 litres; a Lleida i Andorra, 73'36; a Tarragona, 70'80; a Girona, 72'32; a les Balears, 70'34 litres (cf. Llensa, s. v. quartera). Els submúltiples de la quartera són variats: equival a dotze quartans a Barcelona, Solsona i Tarragona; a quatre quartans a Girona i l'Empordà; a nou quarterons a Besalú (Monsalvatje Not. hist. xix, 63); a quatre quartans a la

Nom romanç	hebraic
Quartans (Cortans)	קורטנש
Quarteres (Corteres)	קורטירש
Quartans d'oli	'קורטן' זיית'
Quarteres de farina	'קורטירת' קמח'

7. Onomàstica

7.1 Introducció

Pel que fa a l'estudi de l'antroponímia mallorquina del segle XIV, els treballs i la documentació que ens poden aportar informació són molt extensos i variats. No obstant això, comptem amb documentació privilegiada que ens aporta un cabal inigualable d'antroponims. El treball més complet que existeix és el de Joan Miralles i Montserrat⁸⁴ que recull llistes exhaustives d'homes i dones d'aquest període. El corpus de Miralles ens presenta quinze llistes de població mallorquina que es poden classificar en: llistes de monedatges de morabetí, llista de deutors de l'aljama, llista d'homes d'armes, llista de contribuents per a socors en guerra, i finalment llistes de qüerns de setmana i de diferents municipis de Mallorca. Aquestes són totes les relacions de població que s'han pogut trobar en la documentació llatina dels arxius de l'antiga Corona d'Aragó. Aquestes llistes aporten un cabal antroponímic riquíssim, i fins ara han estat la font documental més estudiada. El nostre manuscrit, però, ens ofereix diferents llistes de població mallorquina complementàries a les que ja han estat estudiades en la documentació llatina i que no es coneixien fins ara.

Vall d'Àneu; a quatre mesures a Puigcerdà i Vic; a sis quartals a Bonansa; a sis barcelles a les Balears. La quartera d'ametlles es divideix en quatre quarteroles a Gandesa. Hi ha una quartera especial per a olives, dividida en 30 quartans i equivalent a 80 litres (Matons Voc. oli). a) ant. Mesura de vi que es considerava equivalent a la vuitava o a la setzava part de la càrrega. Cargua de vin de XVI quarteres, doc. a. 1252 (Capmany Mem. ii, 20)." Vegeu també: MAGDALENA NOM DE DÉU, J.R. ASSIS, Y.T. *The Jews of Navarre in the late Middle Ages*. (hebreu). Jerusalem: 1990. Pàg. 220.

⁸³ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: "2. Mesura de líquids equivalent aproximadament a quatre litres (or., occ., bal.). Una algerra de sis quartans, doc. a. 1564 (BDLIC, xvi, 103). || 3. Mesura de grans, de valor variable: a certes regions equival a la dotzava part de la quartera (Barcelona 5'79 litres, Lleida 6'11 litres, Tarragona 5'90 litres); a d'altres és la quarta part de la quartera (Girona 18'08 litres, Vall d'Àneu); a altres llocs és la tercera part de quartera (Solsona). Dos quartans de forment, doc. a. 1315 (Col. Bof. xii,238)."

⁸⁴ MIRALLES i MONTSERRAT, J. *Corpus d'antroponims mallorquins del segle XIV*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Repertori de la Secció Filològica, III, 1997.

7.2 Fonts llatines

7.2.1 Llistes de monedatge⁸⁵ de morabetí⁸⁶

Si bé *morabetí* és el nom donat al dinar d'or dels musulmans i per extensió a d'altres monedes que l'imitaren, va ser també el nom que rebia als regnes de Mallorca i València l'impost del monedatge. Aquest era un impost periòdic per tal d'evitar que el rei fes ús de la seva regalia tot fent encunyar moneda rebaixada de llei, però mantenint-ne el valor nominal. A la Corona d'Aragó va ser introduït pel rei Pere I i als regnes de València i Mallorca va ser instituït a les Corts de València de 1266. A Mallorca no es va introduir de manera efectiva fins al 1300 amb el rei Jaume II. El *monedatge* del *morabetí* era un impost que es pagava cada set anys, de vuit sous de moneda del Regne de Mallorca que havien de fer efectiu a la procuració reial els veïns que tenien un patrimoni de deu lliures o més, en moneda de Mallorca. Estaven exempts de pagar-lo els qui acreditaven tenir un patrimoni inferior a deu lliures i, en definitiva, els cavallers, els preveres, els menors d'edat, els esclaus no manumissos o els qui feia menys de deu anys que residien a la vila.

Els *monedatges* de *morabetí* que s'han conservat són el de la vila de Montuïri (1308)⁸⁷, el més antic conegut, i els dos d'Inca (1329⁸⁸ i 1336⁸⁹). Pel que fa a la Ciutat

⁸⁵ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: **2**. Tribut de dotze diners per lliura, que el rei En Pere II imposà damunt els béns mobles i immobles en Catalunya i Aragó; cast. monedaje. No deu pagar monedatge si foch no fa, doc. a. 1309 (BSAL, xxii, 352). Atorgà'ns graciosament un morabatí o monedatge, Pere IV, Cròn. 284. Los dits uassals són... immunes de tota quèstia... et tot mal seruey, bouatge, monedatge, erbatge, carnatge, doc. a. 1405 (arx. de Montblanc).

⁸⁶ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: “**MORABETÍ** (escrit més sovint morabatí). m. ant. || **1**. El diner o moneda d'or dels almoràvits i la del mateix valor encunyada per Anfós VIII de Castella (morabetí alfonsí); cast. morabatín, maravedí. El seu valor oscil·lava entre vuit sous i 11 sous; sembla que a Barcelona solia tenir l'equivalència de nou sous. Per XXXVI morabatins entreles e'ls esplets, doc. segle XII (Pujol Docs. 15). He rabut de vós... un morabatí [sic] que fa VIII sous, doc. a. 1237 (BSAL,ii, 132). Que li donàssem XX milia morabatins, Jaume I, Cròn. 24. Més val la mealla que'l pobre home dóna per vostre amor, que no fa lo morabatí que l'hom ric dóna per amor de vós, Llull Cont. 74, 8. Cascuna valia hun morabatí d'aur, Desclot Cròn., c. 113. Tots aquells set morabatins e mig, quesqun valent nou sous, que lo deffunt rebia, doc. a. 1424 (Aguiló Dicc.). Sien e stien d'aquí avant a for e preu de sis lliures per morabatí, doc. a. 1404 (BSAL, ix, 275). Pagar... un morabatí, que val IX sous, doc. a. 1459 (Capmany Mem. iv, 253). Qui no aurà morabetí | ne argent que'ls puxa donar, Am. f. conf. 505. **Morabetí alfonsí**: la moneda d'or encunyada per Anfós VIII de Castella, que també s'anomenava morabatí d'or de taula nou. Que'll qui mourà terme enganosament sia punit de pena de cinquanta morabatins alfonsins, Furs Val. (ap. Ribelles Biblgr. 343). Morabatí d'or se conex quant és de taula nou, que de la una part e de la altre ha una creu ab letres gòtiques, deu pesar 1 florí VIII grans, val XIV sol. X diners a ley de XXII quirats, P. M. Carbonell (ap. Mateu Glos. 141). **Morabetí ajadí**: diner d'or encunyat per Ibn-Ayad, que regnà a Múrcia i València després de la caiguda dels almoràvits; es troba citat en documents llatins barcelonins del segle XII (ap. Botet Mon.i, 65). **Morabetí quatern**: el que tenia l'aliatge de moneda de quatern. Morabatí quatern val de moneda de tern 8 sous 4 diners, doc. sense indicació de data (ap. Aguiló Dicc.). || **2**. Impost que es pagava com a monedatge cada set anys en el regne de València. Atorgà'ns graciosament un morabatí ho monedatge, Pere IV, Cròn. 284. Aquest censal... totes li paguen | morabatí | en lo matí | de Sant Johan, Spill 10557. || **3**. Censal en moneda d'or? Per comprar los morabatins que les dites cases fan, doc. a. 1455 (Ardits, ii, 222). Renunciació dels morabatins que... poseix en Barcelona prop del Born, doc. a. 1312 (ap. Aguiló Dicc.). Etim.: de l'àrab murabīṭī, ‘almoràvit’.” Vegeu també: MATEU i LLOPIS, F. *Materiales para un glosario de diplomática hispánica: Corona de Aragón; Reino de Valencia*. Castellón de la Plana: 1957; SANTAMARÍA ARÁNDEZ, A. «Demografía de Mallorca. Análisis del morabatín de 1329.» A: *Mayurqa* 20; SEVILLANO COLOM, F. «La demografía de Mallorca a través del impuesto del morabatín: siglos XIV, XV y XVI.» A: *BSAL* XXXI.

⁸⁷ ARM: RP. 2037.

de Mallorca, tenim els *monedatges* del pla de Ciutat (1329)⁹⁰, els dos de la parròquia de Santa Eulàlia (1329⁹¹ i 1336⁹²), un de la parròquia de Sant Nicolau (1336)⁹³, un del call dels jueus (1350)⁹⁴ i un altre de la parròquia de Sant Miquel (1390)⁹⁵.

7.2.2 Llista de deutors de l'aljama de Mallorca (1339)⁹⁶

Jaume Riera i Sans i Ramon Rosselló i Vaquer⁹⁷ van estudiar una relació de 289 jueus datada el 1339, que fa referència als deutes que tenien aquests jueus amb el poder reial i que provenien d'una condemna general dictada per Jaume III de Mallorca contra tota l'aljama. Aquesta condemna fa referència al *cabeçatge*⁹⁸, un impost creat en temps de Jaume III de Mallorca i que s'aplicava exclusivament als jueus dels seus dominis: l'any 1333 als jueus del Regne de Mallorca i l'any 1339 als jueus dels comtats de Rosselló i Cerdanya. Pere el Cerimoniós el va abolir per als jueus de Mallorca l'any 1343. Es tractava d'un impost anual sense diferència ni de sexe ni d'edat que consistia en el pagament de vint sous per persona, més un 5% del valor dels béns mobles i immobles de cada individu. El llibre de la condemna de 1333, en què devia haver tots els membres de l'aljama de jueus de Mallorca, no ens ha arribat.

7.2.3 Llista d'homes d'armes (1359)⁹⁹

És una llista elaborada en ocasió de la guerra amb Castella l'any 1359. Pel que sembla inclou tots els homes de setze a seixanta anys en disposició de poder usar armes¹⁰⁰. La llista fa referència a tots els pobles de la part forana de Mallorca tret de Pollensa i d'Alcúdia. El nombre total d'homes d'armes és de 4386. En principi inclou els preveres, els jueus i els esclaus manumissos tot i que hi manquen els jueus de Felanitx i de Porreres.

---

⁸⁸ ARM: RP. 2039.

⁸⁹ ARM: RP. 2038.

⁹⁰ ARM: RP. 3772.

⁹¹ ARM: RP. 2040.

⁹² ARM: RP. 2036.

⁹³ ARM: AH. 4817.

⁹⁴ ACA: RP. 2408.

⁹⁵ ARV: MR. 9584.

⁹⁶ ARM: RP. 3387.

⁹⁷ RIERA i SANS, J.; ROSSELLÓ i VAQUER, R. «Deutes fiscals dels jueus de Mallorca (1339).» A: *Calls III*, pàg. 83-101.

⁹⁸ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: “**CABEÇATGE** m. ant. Impost que es pagava sobre els caps de bestiar morts per al consum de carn; cast.cabezaje. Axi com les cars pagaven III diners per lliura de carn are paguen per cabessatge cert dret... E per lo dit dret del cabassatge [sic] feren eleccio, Ardits, ii, 415 (a. 1462). De tot peatge e cabeçatge... la enfranquí lo rey seu Pere, Spill 7258. Etim.: derivat de cabeça, ‘cap de bestiar’.” Vegeu també: MATEU i LLOPIS, F. *op. cit.*

⁹⁹ ADM: MSL. 307.

¹⁰⁰ ROSSELLÓ i LLITERAS, J. *Els homes d'armes de Mallorca. Llista de la part forana (1359)*. Mallorca: 1984.

7.2.4 Llistes de quèrns¹⁰¹ de setmana

Són les llistes del que havia de pagar setmanalment cada veí de la parròquia de la Ciutat de Mallorca. Tot i que es desconeix per quin concepte, és probable que tingui relació amb la guerra amb Castella. Es disposa de les relacions de les parròquies de Sant Nicolau¹⁰² i de Sant Jaume¹⁰³.

7.2.5 Llista de contribuents al socors en guerra (1364)¹⁰⁴

Tenim una llista de contribuents de la parròquia de Sant Miquel de la Ciutat de Mallorca que havien de contribuir al socors de la Ciutat de València en la guerra contra Castella. Aquesta memòria data de l'any 1364.

7.3 Fonts hebraïques

Parlarem de fonts hebraïques per fer referència a tota la documentació que ens ha arribat escrita amb caràcters hebreus i per mà de jueus.

7.3.1 Respona

La primera font que esmentarem és la literatura de Respona (*Še'elot u-Tešubot*)¹⁰⁵. Aquesta literatura fa referència a les consultes de tipus jurídic que les comunitats jueves d'arreu adreçaven a les autoritats rabíniques i que eren contestades mitjançant una carta-dissertació de resposta. Els rabins que contestaven aquestes qüestions actuaven sovint com a jutges. Pel que fa a la regió catalana de la Corona d'Aragó els autors més significatius d'aquestes dictàmens van ser rabí Šelomó ben Adret¹⁰⁶, rabí Reuvèn ben Nissim Gerondi¹⁰⁷, rabí Yišḥaq bar Šešet Perfet¹⁰⁸ i rabí

---

¹⁰¹ ALCOVER-MOLL. *Diccionari català-valencià-balear*: "QUÈRN (ant. escrit també coern). m. || 1. Quadern (|| 1). **Es quèrn de sa renda**: llibreta on s'anoten els pagaments i cobrances d'una renda (Mall.). Segons encare que semblantment és contingut per menut en lo dit quern, doc. a. 1360 (arx. mun. de Barc.). Faem-los tots traslladar en un cuern de paper, Pere IV, Cròn. 225. Segons que és continuada en un quern de paper, doc. a. 1403 (BSAL, ix, 350). Dos coerns de cant de poque valor, doc. a. 1404 (Aguiló Dicc.). Com en lo cofre dels llibres... haia alguns querns escrits de letra redona, doc. a. 1406 (Anuari IEC, v, 595). En rims y en proses molts cuerns tenen de leigs e viciosos actes, Corella Obres 133. Un llibre de paper de quatre cartes lo full, en lo qual hi ha sis querns y en cascun quern setze cartes, Inv. Eixarch 1517."

¹⁰² ADM: MSL. 366.

¹⁰³ ADM: MSL. 365.

¹⁰⁴ ADM: MSL. 360.

¹⁰⁵ Vegeu: LAREDO, I. A. «Las 'še'elot u-tešubot' como fuente para la historia de los judíos españoles.» A: *Sefarad* V (1945), pàg. 441-456.

¹⁰⁶ שו"ת הרשב"א: חלק א – בני ברק תשי"ח חלק ב – בני ברק תשי"ח, תשי"ט חלק ג – בני ברק תשכ"ה חלק ד – ירושלים תש"ך, ד"צ פיטרקוב תרמ"ג חלק ה – ירושלים תש"ך, ד"צ וילנא תרמ"ה חלק ו – ירושלים תש"ך, ד"צ ורשא תרנ"ט חלק ז – ירושלים תש"ך, ד"צ ורשא תרנ"ט
PERLES, J. R. *Salomo b. Abraham b. Adereth. Sein Leben und seine Schriften nebst handschriften Beilagen*. Breslau: 1863; EPSTEIN, I. *The "Responsa" of Rabbi Solomon ben Adreth of Barcelona*

Šelomó ben Šemaḥ Duran¹⁰⁹. D'entre aquests autors en destaca el primer, amb una producció de milers de dictàmens, dels quals se n'han imprès 3500. Pel que fa a la comunitat jueva de Mallorca, el que aporta més informació i és més interessant per a l'estudi de l'antroponímia és el corpus de dictàmens de rabí Šelomó ben Šemaḥ Duran (1361-1444). Va néixer a Mallorca i es va educar a l'escola rabínica d'Efraïm Vidal. Els avalots de 1391 van obligar-lo a fugir al nord d'Àfrica i es va establir amb la seva família a Algèria. El seu mestre no va tenir tanta sort ja que va morir a causa dels avalots. A Algèria va actuar com a jutge del gran rabí Yiṣḥaq bar Šešet Perfet, amb el qual tingué una relació polèmica i a qui va arribar a succeir en el càrrec de gran rabí. El corpus de dictàmens de rabí Šelomó ben Šemaḥ Duran comprèn gran quantitat d'informació sobre els membres de la comunitat jueva de Mallorca i, com ja s'ha dit, constitueix una font molt interessant per a l'estudi de l'antroponímia mallorquina dels segles XIV-XV.

7.3.2 Documentació arxivística

Als arxius de l'Antiga Corona d'Aragó es conserven gran quantitat de manuscrits hebraics de tot tipus que ens aporten informació útil per a l'estudi de l'antroponímia. Pel que fa al segle XIV a l'A.R.M. hi ha alguns documents fragmentaris judeoàrabs interessants i un còdex que conté abundants subscripcions també escrites en hebraicoaljamiat judeoàrab. Els documents fragmentaris esmentats són les cèdules que he estudiat anteriorment. Aquestes cèdules són, com ja he explicat, contractes d'obligació (de "comanda") signats davant d'un notari cristià, on hi apareixen dues parts diferenciades, una primera part escrita en caràcters llatins en llengua catalana (una de les cèdules està escrita en llatí), i una segona part escrita en caràcters hebreus en judeoàrab. Aquestes cèdules ens aporten informació fragmentària sobre els préstecs i alguns noms, els dels prestataris i el dels notaris. El fet que aquesta documentació estigui escrita en judeoàrab evidencia que la llengua parlada ja a finals de segle XIV pels jueus mallorquins era l'àrab.

Amb la signatura de Reial Patrimoni 446 hi ha un Llibre de Taula de 1316 en endavant amb un total de 64 subscripcions en aljamiat judeoàrab escrits també amb lletra hebrea cursiva sēfaradí. Algunes de les cèdules van ser presentades en un article per Lucien Sabah¹¹⁰ en el qual van ser mal interpretats molts topònims i noms propis, i no va ser fins als anys 1985 i 1986 que Mariàngeles Lozano¹¹¹ i José Luis Jiménez¹¹²

(1235-1310) as a Source of the History of Spain. *Studies in the communal Life of the Jews in Spain as reflected in the "Responsa"*. London: 1925.

¹⁰⁷ שו"ת הר"ן: ירושלים תשל"ד

¹⁰⁸ שו"ת הריב"ש: ניו יורק תשי"ד, ד"צ וילנא תרל"ט ; HERSHMAN, A. M. *Rabbi Isaac ben Sheshet Perfet and his Times* (1943); MAGDALENA NOM DE DÉU, J.R. «Aspectes de la vida dels jueus valencians a la llum d'unes fonts hebraiques: les respostes de Rabí Yitzḥaq Ben Šešet Perfet (segona meitat del segle XIV).» A: *Afers* 7, 1988-1989.

¹⁰⁹ תשב"ץ: ירושלים תש"ך, ד"צ למברג תרנ"א ; EPSTEIN, I. *The Responsa of Rabbi Simon B. Zemah Duran as a source of the history of the Jews in North Africa*. London: 1930.

¹¹⁰ SABAH, L. «Quatre reconnaissances de dettes majorquines en 'aljamiado' hébraico-arabe.» A: *REJ* CXXXII, 1973.

¹¹¹ LOZANO GALÁN, M. A. «Algunos documentos en judeo-árabe relativos a la usura y el cambio monetario en el s. XIV del Archivo Histórico del Reino de Mallorca.» A: *MEAH* XXXIV, 2, 1985.

van estudiar en dos articles tant la documentació fragmentària de les cèdules com les subscripcions de l'esmentat còdex RP. 446.

Als arxius parroquials i municipals mallorquins trobem gran quantitat de cèdules i anotacions fetes per jueus en hebraicoaljamiat judeoàrab, tot i que el seu estudi ha estat deixat de banda pels investigadors. Ja l'any 1944 José M. Millàs Vallicrosa¹¹³ va publicar un seguit d'albarans relatius a quantitats percebudes per diferents persones de part dels jurats de Pollensa, que es conserven a l'Arxiu Municipal d'aquesta vila. En aquests albarans corresponents a l'any 1378 i escrits en lletra hebrea cursiva sēfaradí hi apareixen noms de cristians i de jueus en diferents rebuts.

Fins avui aquestes han estat les aportacions més importants pel que fa a la documentació no llatina en relació a l'estudi de l'antroponímia del segle XIV a Mallorca. Si bé aquesta documentació és fragmentària i aporta relativament poca informació, fins ara no comptàvem amb una font tan rica com la que constitueix el còdex 122 de l'A.R.M. El manuscrit recull els deutes contrets per cristians, moros i jueus durant la segona meitat del s. XIV.

---

¹¹² JIMÉNEZ JIMÉNEZ, J. L. «Subscripciones en hebreo, árabe y judeo árabe del Libro R.P. 446 del Archivo Histórico de Mallorca.» A: *MEAH* XXXV, 1986.

¹¹³ MILLÀS VALLICROSA, J. M.; BUSQUETS MULET, J. «Albaranes mallorquines en aljamiado hebraicoárabe.» A: *Sefarad* IV, 1944.

7.4 Toponímia

Les diferents poblacions mallorquines en les quals es registren els préstecs del pinçàs són les següents: Andratx, Alcúdia, Calvià, Valldemossa, Porreres, Santa Maria des Camí, Deià, Bunyola, Sóller, Lluçmajor, Inca, Selva, Sencelles, Manacor, Robines, Castellitx, Montuïri, Sant Joan de Sineu, Pollensa, Campanet, Banyalbufar, Puigpunyent, Moro, Felanitx, Santanyi, Alaró, Santa Margalida i Ciutat de Mallorca.

El següent mapa ofereix la disposició geogràfica d'aquestes poblacions.

7.5 Antropònims

7.5.1 Jueus

He pogut identificar 81 noms de jueus i jueves dels quals 8 ostenten el títol de rabí i només en el cas d'una jueva apareix el tractament **dona**, la prestadora dona Havaş. Els rabins esmentats són els següents:

- Rabí Maimon Šulell
- Rabí Natan ha-Cohén Šulell
- Rabí Yossef Alon
- Rabí Šělomó Astruc
- Rabí David Cohén
- Rabí Astruc Duran
- Rabí Astruc Faraig
- Rabí Se'adià Mili

7.5.2 Cristians

He pogut identificar 768 noms de cristians i cristianes dels quals 27 ostenten el tractament català **en** i una el de **dona**, dona Blanca.

7.5.3 Moros

He pogut identificar 19 noms de moros.

Al final del treball he inclòs índexs toponímics i antroponímics detallats, indicant el número de foli on apareixen cadascun dels noms en el manuscrit.

8. Conclusions

Arribat al final d'aquesta tesi doctoral, resumiré breument a manera de conclusió els resultats obtinguts.

El manuscrit, còdex 122 de l'A.R.M. aquí estudiat és un llibre de comptes o *pinçàs* d'un jueu prestamista de Mallorca de la segona meitat del s. XIV. El manuscrit conté registrats els préstecs realitzats majorment a cristians tot i que s'hi registren també préstecs a jueus i a moros. Conté 137 folis dels quals 180 planes contenen algun registre. La llengua emprada és el judeoàrab tot i que els noms de lloc, de persona, els mesos de l'any, mesures i algunes festivitats cristianes, apareixen en català i part del lèxic en hebreu. Les dates de les anotacions corresponen al calendari gregorià i els préstecs que hi apareixen van des de l'any 1360, el més antic, fins l'any 1391. Pel que fa a la paleografia l'escriptura emprada és la cursiva sēfaradí tot i que hi apareixen afegitons de dos escriptors més, un dels quals manté trets característics de l'antiga escriptura de tipus europeu-aškenazí.

Pel que fa a l'estudi lingüístic he presentat els trets principals de cadascuna de les tres llengües que apareixen en el manuscrit, el català, l'hebreu i el judeoàrab apuntant els fenòmens més destacats que hi apareixen i els sistemes d'adaptació a l'alefat hebreu emprats pels tres escriptors.

Un estudi paral·lel al del manuscrit em va portar a descobrir unes cèdules en judeoàrab custodiades a l'A.R.M. i que són contractes d'obligació o de "comanda" de préstecs realitzats pel mateix prestamista. Aquests préstecs es corresponen amb els registres del còdex 122 i representen el document acreditatiu de que el préstec es va realitzar sota la supervisió d'un notari cristià. El prestamista i autor del nostre manuscrit és el mateix, el jueu en Magaluf Mili i els notaris que van custodiar aquests contractes d'obligació o de comanda foren en Jordi Nadal i en Julià Font Cuberta. En aquest treball he publicat i estudiat aquestes cèdules tot fent referència a la correspondència amb els registres del còdex.

En el còdex hi apareixen préstecs realitzats sota la supervisió de 31 notaris cristians tot i que molts són realitzats en obligació al Veguer de la Cort, al Governador o en obligació a la ciutat on són duts a terme. Les poblacions on es registren operacions de préstec són les següents: Andratx, Alcúdia, Calvià, Valldemossa, Porreres, Santa Maria des Camí, Deià, Bunyola, Sóller, Lluçmajor, Inca, Selva, Sencelles, Manacor, Robines, Castellitx, Montuïri, Sant Joan de Sineu, Pollensa, Campanet, Banyalbufar, Puigpunyent, Moro, Felanitx, Santanyí, Alaró, Santa Margalida i Ciutat de Mallorca. En aquest treball he realitzat una relació de totes les operacions de préstec contingudes en el manuscrit i un estudi comparatiu per poblacions. D'aquest es desprèn que més de tres quarts parts del total dels préstecs van ser duts a terme a la Ciutat de Mallorca on s'hi registren préstecs referents a cabassos de farina, préstecs realitzats a la Llotja del comerç i garanties. Tot i que la major part dels préstecs registrats en el manuscrit no especifiquen l'interès o rēdit aplicat hi apareixen alguns préstecs amb l'interès aplicat. D'aquestes dades he pogut deduir que l'interès que s'aplicava era variable i normalment oscil·lava entre el 10 i el 20% del total prestat. Per tant l'afirmació de Millàs Vallicrosa de que en temps de les

campanyes de Pere IV –dècades 50 i 60 del s.XIV– s’aplicava un interès del 15% no només no és exagerada sinó que el mateix interès elevat s’aplicà a Mallorca fins ben bé finals de segle, com podem comprovar als registres del nostre manuscrit. També he pogut comprovar que l’interès no era aplicat solament a la població cristiana i musulmana sinó que als préstecs fets a jueus també se’ls aplicava un interès. Cal suposar que aquests préstecs van ser fets d’acord a la llei jueva i que existiren contractes d’exempció i de *pruzbul*, tot i que no s’han conservat fins els nostres dies.

A l’apartat de metrologia he presentat una relació de les monedes i mesures que apareixen al manuscrit on es pot comprovar l’equivalència de 20 sous per lliura.

L’aportació més important d’aquest manuscrit no fa referència només al préstec de diner sinó a l’estudi de l’antroponímia mallorquina del segle XIV. En aquest treball he presentat les principals fonts documentals que havien servit fins ara com a base principal d’estudi i he remarcat la importància que representa per aquesta disciplina el cabal d’antropònims aportats pel còdex 122. Un total de 768 noms de cristians, 19 moros i 81 jueus conformen una llista que presento en els índexs onomàstics amb les referències corresponents al número de foli on apareixen registrats. Un cabal d’informació que fa referència a la població de l’illa a la segona meitat del segle XIV, un temps de revoltes i fanatisme que va representar un tràgic final per la comunitat jueva mallorquina.

L’any 1391 els avalots que s’havien estès a la major part de les jueries de la península van arribar a l’illa de Mallorca com a conseqüència de la crisi econòmica i impulsats pel fanatisme religiós de l’església catòlica. Aquest mateix any van ser assassinats més de 300 jueus per habitants de la part forana de l’illa que arribaren a la capital per tal de ser alliberats dels contractes d’obligació que tenien amb els prestamistes jueus. Després dels avalots, els jueus supervivents van ser forçats a rebre el baptisme i a convertir-se en cristians. Aquests van ser obligats a declarar davant del Governador de l’illa especificant els béns que tenien al call. En aquesta declaració que s’ha conservat en els pregonos de 1391 de l’Arxiu de l’antiga Cúria General de Mallorca es registren els noms d’aquests jueus supervivents i els noms cristians adoptats després del baptisme. Així doncs podem trobar gran part dels jueus que apareixen als registres del nostre manuscrit, i en especial el mateix autor del *pinçàs*, el prestamista Magaluf Mili del qual suposem que va morir durant els avalots de 1391 deixant vídua a na Vitala, la seva esposa.

